

Nezamjenjiva uloga političkih stranaka

U brojnim zemljama opada popularnost političkih stranaka što se pokazuje slabim odazivom birača na izbore. Takva kriza primjetna je, primjerice, u Francuskoj, Češkoj i Hrvatskoj. U nas razlozi tome leže u velikom broju stranaka od kojih mnoge nemaju naglašen identitet, zbog neispunjenih pretjeranih obećanja, unutarstranačkih sukoba i afera u koje su izravno ili posredno upleteni stranački čelnici.

Pad popularnosti stranaka nastoje iskoristiti neke vanstranačke udruge koje se nastoje pokazati novim političkim rješenjem, neke "Alijanse" ili slično koje su oslobođene stranačkih slabosti. Međutim, to nije rješenje jer su političke stranke temelj demokracije kao osnove ujedinjenja pojedinačnih građana i do sada nije pronađena bolja forma udruživanja građana u političkom životu.

Ugled i uloga političkih stranaka povećat će se smanjivanjem njihovog broja, smjenjivanjem stranaka na vlasti, demokratizacijom odnosa unutar stranaka i neuplitanjem stranaka u državni aparat. Tome još valja pribrojiti potrebu veće stranačke discipline, osobito što se tiče djelovanja u Hrvatskom saboru koje je, zahvaljujući televizijskim prijenosima, izlog političke utakmice stranaka.

Ž.S.

- Uvodnik urednika	2
- Izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije i Izvješće o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu u zemlji	34
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika	40
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju	41
- Informacija o sustavima za reviziju invalidnosti u nadležnim ministarstvima i drugim tijelima	43
- Izvješće o radu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2001. godinu	45
- Izvješće o radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u 2001. godini	50
- Prijedlog odluke o imenovanju članova Upravnog vijeća Hrvatske izvještajne novinske agencije	51
- Odgovori na zastupnička pitanja	52

PRIKAZ RADA:

- 22. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 15, 16, 17, 22, 23, 24, 28. I 29. SVIBNJA 2002.

IZVJEŠĆE O RADU NA PROVEDBI REVIZIJE PRETVORBE I PRIVATIZACIJE I IZVJEŠĆE O OBAVLJENIM REVIZIJAMA PRETVORBE I PRIVATIZACIJE

Intenzivirati rad na reviziji

Suprotno mišljenju Vlade da izvješća Državnog ureda za reviziju nisu izrađena djelomično ili u potpunosti u skladu sa Zakonom o reviziji pretvorbe i privatizacije te sugestiji Saboru da iste ne prihvati, zastupnici su prihvatili Izvješće o radu na provedbi revizije i pretvorbe kao i Izvješće o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije Državnog ureda za reviziju poprativši sve to s nekoliko konkretnih zaključaka. Tijekom rasprave upućena je kritika aktualnoj vlasti koja nije, kao što je obećala, odmah nakon izbora donijela novi zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije, te primijećeno da se na prvu reviziju čekalo dvije i pol godine što su neki protumačili kao izbjegavanje vlasti da se obračuna s kriminalom u pretvorbi i privatizaciji. Oporba je optuživala vladajuće za medijski linč te je besmislenim proglasila teze o tome da su zakoni po kojima je rađena pretvorba zločinački, i da su u njoj sudjelovali samo HDZ-ovci. Iz redova zastupnika vladajućih čulo se kako je privatizacijom počinjena pljačka državnog kapitala, kako je pretvorba u Hrvatskoj bila kriminal i smišljen način da se skupina domogne društvene imovine jer se računalo da će proći vrijeme i sve pasti u zastaru. Dosta je bilo onih koji su upozoravali na potrebu imenovanja aktera malverzacija u postupku pretvorbe i privatizacije.

Rasprava je okončana prihvatanjem predmetnih izvješća te zaključaka što su ih predložili klubovi zastupnika pet stranaka vladajuće koalicije (tu su uključeni i zaključci radnih tijela Sabora), i Kluba zastupnika HDZ-a.

O IZVJEŠĆIMA

Uvodno je o predmetnim izvješćima govorila glavna državna revizorica **Šima Krasić**. Za Izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije kazala je da je polugodišnje izvješće. Prema članku 10. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije obveza je Državnog ureda da svakih šest mjeseci podnosi Hrvatskome saboru izvješće o radu, te dostavlja cjelovita izvješća o obavljenim revizijama (članak 16.). Prvo takvo izvješće Ured je podnio u listopadu 2001., a sadržavao je popis svih radnji koje je valjalo izvršiti u pripremi za provedbu revizije pretvorbe i privatizacije. U prosincu iste godine Sabor je nakon provedene rasprave prihvatio izvješće. U dostavljenom Izvješću o radu na provedbi revizije i pretvorbe opisani su metodološki postupci za provedbu revizije pretvorbe i privatizacije s osvrtnom na pripremu podataka i na provedbu postupka revizije. Konačno, izvješće sadrži i cjelovite ocjene o provedbi postupka pretvorbe i privatizacije za sve revidirane subjekte, a napose ocjenu provedbe procesa kuponske privatizacije.

Za Izvješće o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije glavna je državna revizorica kazala da sadrži 100 cjelovitih izvješća o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije na ukupno 2596 stranica, a postupci revizije metodološki su potpuno jednaki za sve subjekte revidiranja. Na jednak način u svim su izvješćima opisane revizijom utvrđene nepravilnosti uz navođenje zakonskog propisa čije su odredbe povrijeđene provedenom pretvorbom i privatizacijom.

Reviziju je kontinuirano obavljalo 150 ovlaštenih revizora, a ostali su povremeno radili na pripremama. Revizori su osobno potpisali svako izvješće u čijoj su izradi sudjelovali, sva su izvješća iza toga predana revidiranom subjektu koji ima pravo prigovora da bi tek iza toga ona

Aktualna vlast ne želi objektivnu i cjelovitu reviziju već joj je ona oružje za obračun s političkim neistomišljenicima te proziran paravan i alibi kako bi se prikrila nesposobnost za ispunjavanje predizbornih obećanja.

postala konačna. Na temelju pojedinačnih izvješća Državni ured za reviziju sastavio je polugodišnje izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije s osvrtnom na utvrđene nepravilnosti i s ocjenama iz pojedinačnih izvješća. Izvješća su sastavljena na temelju postojeće dokumentacije, a to znači da su revizorski timovi imali dostupnu dokumentaciju u Hrvatskom fondu za privatizaciju, trgovačkom sudu, djelomice bankama itd. Sukladno odredbama članaka 14. i 20. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije u izvješćima su navedena imena članova organa upravljanja koji su donijeli odluku o pretvorbi te imena zakonskih predstavnika revidiranog subjekta u vrijeme pretvorbe, a napose u vrijeme kada su se opisane nepravilnosti događale. Također su navedeni nazivi pravnih osoba ili

imena fizičkih osoba koje su izradile elaborate o procjeni vrijednosti poduzeća, nazivi revizorskih tvrtki koje su obavljale reviziju temeljnih financijskih izvještaja pretvorbenih poduzeća, te nazivi svih subjekata koji su sudjelovali u postupcima privatizacije, odnosno u postupku stjecanja dionica ili udjela revidiranih subjekata itd.

U skladu s člankom 17. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije Državni ured za reviziju priprema podatke o utvrđenim nepravilnostima s naznakom obilježja kaznenog djela prijestupa ili prekršaja. Pridržavajući se odredbi članaka 10. i 16. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije i Zakona o državnoj reviziji Državni ured će nakon ove rasprave dostaviti Izvješće o obavljenim revizijama državnom odvjetništvu i drugim nadležnim tijelima.

U nastavku izlaganja gospođa Kراسić upozorila je i na nekoliko osnovnih podataka o pretvorbi društvenih poduzeća i obvezama Ureda koje su proizašle iz Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije. Prema odredbama Zakona revizija se provodi na temelju zahtjeva ovlaštenika, ali i odluke nadležnog tijela za reviziju pretvorbe i privatizacije. Od 24. svibnja do 23. srpnja 2001. podneseno je 1857 zahtjeva za 927 društava, a podnositelji zahtjeva bili su mali dioničari, udruge dioničara, sindikati, tijela državne vlasti, jedinice lokalne i područne samouprave te vlasnici nacionalizirane i konfiscirane imovine. Prema Zakonu o reviziji pretvorbe i privatizacije revizija se obvezno provodi u društvima koje je sanirala Vlada u društvima koja su djelomično ili u cijelosti financirana sredstvima iz državnog proračuna ili sredstvima fondova, zatim društvima kod kojih je provedena kuponska privatizacija, izvršena zamjena dionica, i kod kojih je izvršeno potraživanje na temelju dužničko-vjerovničkih odnosa u prometu i upravljanju dioničkim kapitalom. Hrvatski fond za privatizaciju dosad je izdao rješenje o pretvorbi za 2911 društava s temeljnim kapitalom od 28 milijardi DEM. Prije donošenja Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije Hrvatski fond za privatizaciju i Financijska policija obavili su kontrolu postupka pretvorbe i privatizacije u 560 društava, i Državni ured za reviziju koristi i te podatke. Za potrebu provedbe revizije Ured je

uspostavio primjerenu suradnju sa svim državnim tijelima i institucijama koje raspolažu podacima, informacijama i dokumentima u vezi s pretvorbom i privatizacijom. Ponekad je u postupku revizije trebalo prikupiti podatke iz poslovnih banaka, ali su u većini slučajeva te banke odbijale dati tražene podatke pozivajući se na odredbu članka 98. Zakona o bankama u kojoj Ured nije izričito naveden kao subjekt na koji se odnosi obveza čuvanja tajne o poslovnim bankama i njihovim komitentima. Stoga bi kod izmjene Zakona o bankama trebalo uzeti u obzir tu činjenicu, primijetila je gospođa Kراسić te dodala kako je Ured u tom smislu već dao prijedlog i izrazila nadu da će se isti uvažiti.

Do početka travnja 2002. obavljena je revizija kuponske privatizacije i obuhvaćeno 471 društvo. Prema podnesenim zahtjevima obavljena je priprema za reviziju 326 društava, a u vrijeme podnošenja ovog izvješća u 181 društvu ona se provodila. Revizija je obavljena u 99 društava s temeljnim kapitalom od 1,8 milijardi DEM. Od 99 revidiranih društava, pretvorba i privatizacija propisano je obavljena samo u njih 19, a 27 poduzeća završilo je u stečaju. Kod utvrđivanja plana obavljanja revizije Ured je dao prioritet društvima za koje je podnesen veći broj zahtjeva, odnosno gdje je postojala obveza revidiranja po više osnova, a u izvješću su nabrojane najčešće nepravilnosti u postupku pretvorbe i privatizacije. Navela je da su u vrijeme pretvorbe i privatizacije revidirana društva zapošljavala više od 46.000 zaposlenika, a u vrijeme revizije 20.284 što znači da je bez posla ostalo oko 26.000 ljudi. Među nepravilnostima uočnim u postupku privatizacije gospođa Kراسić izdvojila je manju procjenu vrijednosti poduzeća od realne. Zaključujući uvodno izlaganje glavna je državna revizorica ocijenila da Ured provedbom revizije pretvorbe i privatizacije ispunjava svoju zadaću određenu zakonom, tj. utvrđuje činjenice vezane uz pretvorbu i privatizaciju svakog pojedinog subjekta, odnosno obavlja li se pretvorba i privatizacija u skladu s važećim propisima, i o tome izvijestiti Sabor. Sankcioniranje utvrđenih nepravilnosti ovlast je pravosudnih tijela.

Radi ispravka navoda javio se **Ante Beljo (HDZ)**. Osvrnuo se na konstataciju gospođe Kراسić po kojem je izvješće sačinjeno na temelju

dostupnih dokumenata. Sva su izvješća zasnovana uvidom u papire koje su revizorima dale osobe na upravnim pozicijama u poduzećima i institucijama u vrijeme kada se provodila revizija, a ne osobe koje su bile u poduzeću u vrijeme na koje se odnosi revizija, primijetio je Beljo. Dakle, oni koji su sada dali papire revizorima imali su šansu neke papire i ne dati, zaključio je ovaj zastupnik.

RADNA TIJELA

Osim niza nepravilnosti u postupku pretvorbe i privatizacije koji su taksativno navedeni u pojedinim trgovačkim društvima, a evidentirane su prilikom obavljanja poslovnih revizija, predmetno Izvješće daje pravu sliku u kojoj se mjeri krši zakon, ocjena je članova **Odbora za financije i državni proračun**. Odbor je višeputo upozoravao na problem nepoznatog porijekla novca korištenog za pretvorbu i privatizaciju društvenih poduzeća i na ulogu koju je trebao imati Ured za sprečavanje pranja novca u postupku pretvorbe i privatizacije trgovačkih društava. Upozoreno je da nema zakonskih sankcija za slučajeve uništavanja dokumentacije o pretvorbi i privatizaciji, jer bez određenih podataka i dokumenata ne može se dati ocjena o ispravnosti provedenog postupka pretvorbe i privatizacije. Čulo se mišljenje da bi pored obavljenih revizija pretvorbe i privatizacije trebalo obaviti i poslovne revizije u društvenim poduzećima iz kojih bi bilo razvidno kako se u njima poslovalo i koji su pravi razlozi enormnog smanjenja broja radnih mjesta u tim poduzećima. Izvješćem Državnog ureda za reviziju potvrđene su sumnje da je u procesu pretvorbe i privatizacije izvršena svojevrsna pljačka društvenog kapitala koja je pridonijela gubitku radnih mjesta i velikoj nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj. Upozoreno je da naš pravni sustav nije u stanju procesuirati komplicirane slučajeve - iz sudskih procesa proizlazi da nitko nije kriv, i nitko nije ništa učinio, a novca nema (Dubrovačka banka npr.). Zbog toga treba pronaći način da se osim moralne zadovoljštine, koju daje ovo Izvješće, utvrdi mogućnost vraćanja nelegalno stečenog novca u procesu pretvorbe i privatizacije društvenih poduzeća.

Istaknuto je također kako bi daljnji postupak revizije pretvorbe i privatizacije trebalo obustaviti jer nema potrebe da se i dalje bavimo problemima od prije 10 godina. Naime, moralna satisfakcija je dobivena već na obrađenom uzorku i ona bi trebala biti dovoljna, a Državni ured za reviziju trebao bi svoje snage usmjeriti na evidentiranje i rješavanje sadašnjih problema iz djelokruga svog rada.

Članovi Odbora primijetili su da u predmetnom Izvješću manjkaju podaci kao što su imena vlasnika poduzeća koja su prošla proces pretvorbe i privatizacije; porijeklo novca uloženog u pretvorbu i privatizaciju, kao i tko je mogao davati zalag za dobivanje menadžerskih kredita. Članovi Odbora su mišljenja da bi se dobivanjem odgovora na ta pitanja stvorila jasnija slika o provedbi pretvorbe i privatizacije društvenih poduzeća. Postavljeno je i pitanje doprinosi li ovakva revizija pretvorbe i privatizacije povećanju nesigurnosti domaćih poduzetnika, jer se ne zna tko će poslije obavljene revizije postati pravi vlasnik tih poduzeća. Nesporno je, međutim, da je provedeni proces privatizacije u konačnici dao pozitivne ekonomske rezultate. Zaključujući s tom ocjenom Odbor je predložio Saboru da prihvati oba izvješća Državnog ureda za reviziju te obveže Vladu da iznađe rješenje za sankcioniranje kaznenih i prekršajnih djela učinjenih u postupku pretvorbe i privatizacije.

Revizija se presporo odvija i doživljava kao "bacanje prašine u oči".

U raspravi u **Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu** ocijenjeno je da nisu postignuti ciljevi pretvorbe i privatizacije, to jest, da pretvorba i privatizacija nije dovela do bržeg gospodarskog rasta u uvjetima tržišnog gospodarstva, očuvanja produktivne zaposlenosti uz poželjno stvaranje novih radnih mjesta, tehnološke modernizacije gospodarstva, uključivanja hrvatskog gospodarstva i hrvatskih poduzeća u razvojne tokove europskog i svjetskog gospodarstva, te drugi zakonom utvrđeni ciljevi privatizacije. Konstatirano je da su u većini poduzeća u kojima je provedena revizija pretvorbe i privatizacije utvrđene nepravilnosti i povrede pozitivnih propisa. S tim u

vezi ukazano je na potrebu odgovarajućih izmjena Kaznenog i drugih zakona u dijelu koji regulira rokove zastare, na način da se utvrde novi rokovi zastare za kaznena djela, privredne prijestupe i prekršaje počinjene u procesu pretvorbe i privatizacije.

Istaknuto je da reviziju pretvorbe i privatizacije treba provesti u što je moguće kraćem vremenu kako bi se otklonila neizvjesnost i pravna nesigurnost za investiranje te izneseno mišljenje da u Izvješću nisu prezentirana očitovanja društva u kojima je provedena revizija pretvorbe i privatizacije, a koja često ne korespondiraju s navodima u Izvješću Državnog ureda za reviziju. S tim u vezi, predstavnik Ureda je ukazao da su izvješća sastavljena sukladno Zakonu o reviziji pretvorbe i privatizacije na temelju ispitivanja dokumenata, isprava i drugih evidencija, te da su u suglasju s očitovanjem društva. Primijećeno je također da nedostaju podaci o vlasničkoj strukturi društva nakon pretvorbe i na dan okončanja postupka revizije pretvorbe i privatizacije, te analiza ekonomskih učinaka pretvorbe i privatizacije revidiranih subjekata u cjelini. Predstavnik Ureda je pojasnio da su podaci o vlasničkoj strukturi dostavljeni za svako društvo ponaosob uz ostalu dokumentaciju vezanu uz predmetna izvješća, a da će ekonomski pregled učinka pretvorbe i privatizacije biti sačinjen po okončanju svih postupaka revizije pretvorbe i privatizacije. Ocjena je članova Odbora da će za provedbu svih postupaka revizije pretvorbe i privatizacije biti nužno produžiti rok utvrđen za provedbu istih. I ovo je radno tijelo sugeriralo Saboru da prihvati izvješća Ureda.

MIŠLJENJE VLADE

Na temelju dostavljena dva izvješća Državnog ureda za reviziju Vlada utvrđuje da je pretvorbom i privatizacijom počinjeno niz nepravilnosti i nezakonitosti, te da je njime počinjena znatna društvena šteta. Ocjena je Vlade da predmetna izvješća nisu izrađena, djelomično ili u potpunosti, u skladu s člankom 20. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije u kojem su navedeni obvezni elementi Izvješća, a naročito

u dijelu imenovanja osoba koje su te povrede počinile. Primjećuje također kako se u potpunosti nije poštovala odredba članka 17. Zakona kojom se nalaže da nadležno tijelo ukoliko u postupku revizije utvrdi postojanje radnji koje imaju obilježja kaznenog djela, privrednog prijestupa ili prekršaja, podnese prijavu nadležnom državnom odvjetništvu ili drugom nadležnom tijelu.

Vlada ocjenjuje da pristup Državnog ureda za reviziju revidiranim pravnim osobama nije bio ujednačen što ga čini nepotpunim i neobjektivnim te ga je potrebno doraditi. S obzirom na društvenu važnost procesa revizije i na gotovo 2000 subjekata koji će biti predmetom revizije, Vlada upozorava na dosljednu primjenu propisa i ujednačenost pristupa reviziji.

Vlada je predložila Saboru da predmetna izvješća ne prihvati već zatraži dopune, u skladu s navedenim, kao i daljnje postupanje, Državnog ureda za reviziju sukladno pravnim propisima i ujednačenosti pristupa. Vlada RH, svjesna štete koja je nanesena društvu, a na koju su i ova izvješća, usprkos svojim nedostacima, nedvojbeno ukazala, te svjesna da: određeni broj djela s kriminalnim obilježjima nisu, u vrijeme kada su počinjena, bila u zakonu kvalificirana kao kaznena djela, a niz djela koja su u vrijeme kada su počinjena i bila kaznena djela, 1997. godine brisana su iz Kaznenog zakona; odnosno da je za dio kaznenih djela do danas nastupila zastara donijela više zaključaka. Najprije se nalaže Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave da, u roku od 30 dana, predloži Vladi zakonodavna rješenja (u Kaznenom zakonu, Zakonu o kaznenom postupku; o parničnom postupku; o obveznim odnosima; Ovršnom zakonu, Stečajnom zakonu i dr.) koja će omogućiti: vraćanje u Kazneni zakon kaznenih djela koja su postojala u periodu pretvorbe i privatizacije, a koja su 1997. izbrisana; odrediti primjerene rokove gonjenja i zastare za kaznena djela u pretvorbi i privatizaciji i zastare u građanskim parnicama, te postupcima prijave, razrezivanja i naplate poreza, vezanim uz pretvorbu i privatizaciju; propisati oštre kazne za nepostupanje po članku 12. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije; produžiti rok iz članka 21. stavka 2. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, budući da je očito da Državni ured za reviziju neće

u datom roku provesti ili završiti reviziju pretvorbe i privatizacije; propisati mogućnost ispitivanja porijekla imovine za osobe koje su na bilo koji način sudjelovale u procesu pretvorbe i privatizacije.

Ministarstvo financija zaduženo je da izradi i u roku od 30 dana dostavi Vladi potrebne izmjene i dopune u poreznim zakonima kojima će se utvrditi: da se dodatno oporezuju pravne osobe koje su svoj kapital stekle u postupku privatizacije tvrtki radi davanja u najam ili stavljanja u promet tih nekretnina, a ne radi obavljanja djelatnosti tvrtke, otpuštanjem zaposlenika i gašenjem osnovne djelatnosti tvrtke koju su preuzeli; da se imovina privatnih osoba (nekretnine i pokretnine) koje su tu imovinu stekle na nezakonit način, suprotno odredbama Zakona o privatizaciji, a temeljem nalaza Državnog ureda za reviziju, stavi u odnos s poreznim prijavama i plaćenim porezom, te da se utvrdi obveza plaćanja poreza na tako stečenu imovinu; da se pripremi ustroj imovinskih kartica za osobe na koje ukazuje ili će ukazati dopunsko izvješće Državnog ureda za reviziju, s početnim stanjem na dan donošenja Zakona o pretvorbi i privatizaciji. U slučaju neusklađenosti imovinskih i poreznih kartica oporezovati imovinu koja je stečena prihodima na koji nije plaćen porez.

A od Državnog ureda za reviziju Vlada zahtijeva da hitno pokrene postupke za koje Ured ima ovlaštenja u člancima 17. i 18. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, tj. da po utvrđivanju postojanja radnji koje imaju obilježja kaznenog djela, privrednog prijestupa ili prekršaja, podnese prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu ili drugom nadležnom tijelu te da pokrene postupak za privremenu zabranu raspolaganja tako stečenim dionicama; da pokrene pred nadležnim organima postupke za utvrđivanje odgovornosti odgovornih osoba u Agenciji za restrukturiranje i razvoj društvenih poduzeća, Hrvatskom fondu za

Nužno je intenzivirati rad na reviziji te iznaći načine i mehanizme kako krivce što prije privesti pravdi.

privatizaciju i ministarstvima za nezakonitosti u procesu pretvorbe i privatizacije.

Državno odvjetništvo zaduženo je da prioritet daje pokretanju postupka vezanih uz reviziju pretvorbe i privatizacije, te nastoji utvrditi povezanost i eventualnu organiziranost u protuzakonitim ponašanjima u pretvorbi i privatizaciji. A sva se ministarstva zadužuju da svojim radom i internim pravilima u prikupljanju i dostavi potrebne dokumentacije, doprinesu kvalitetnijem radu Državnog odvjetništva.

RASPRAVA

Paravan i alibi

Nakon uvodnog izlaganja glavne državne revizorice **Šime Kراسić** stavove Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu prenijela je **Dragica Zgrebec**, a Odbora za financije i državni proračun **Jadranko Mijalić**. Zatim su govorili predstavnici klubova zastupnika, a prvi je to učinio **Dario Vukić** istupajući u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**.

"Promatrajući medijski linč ponovno potaknut od vodećih političara koalicijske vlasti povodom izvješća o obavljenim revizijama javnosti se namjerava nametnuti teza da su zakoni po kojoj je provedena pretvorba i privatizacija zločinački, i da su u tome sudjelovali samo HDZ-ovci", ustvrdio je zastupnik Vukić. Te su dvije teze kojima se hoće obmanuti hrvatska javnost netočne, a "zločinački zakoni" i danas na snazi i aktualna vlast već dvije i pol godine po njima provodi privatizaciju pritom ih kršeći. Odluke o modelu pretvorbe donosili su radnički savjeti koje nije imenovao HDZ-e, a korisnici menadžerskih kredita 1991. i 1992., kada je potpuno privatiziran najveći broj poduzeća (1117), bili su direktori koje je HDZ samo naslijedio, ali ne i postavio. Kredite su im odobraval, često pod čudnim okolnostima, također naslijedeni direktori banaka, pa se stoga besmislenom čini teza vladajućih da su isključivo HDZ-ovci sudjelovali u pretvorbi i privatizaciji.

Da je usvojen HDZ-ov prijedlog o reviziji iz svibnja 2000. dobio bi se odgovor na pitanje koje je tražila i još traži hrvatska javnost, npr. tko je postao vlasnikom poduzeća i koliko je za to platio, odakle mu za to novci, nastavio je Vukić. Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije iz svibnja 2001. donesen je iz politikantskih

razloga pred lokalne izbore, a već tada je HDZ ukazivao da je Zakon loš, neprovediv i protuustavan. Jednako tako HDZ je tražio veća sredstva za rad Državnog ureda za reviziju kako bi se mogao angažirati veći broj kvalitetnih stručnjaka te propisivanje realnih rokova za provedbu revizije. Danas se pokazuje da je u tim svojim zahtjevima HDZ bio u pravu, naglasio je Vukić. Sve pak navodi na zaključak da aktualna vlast ne želi objektivnu i cjelovitu reviziju već joj je ona oružje za obračun s političkim neistomišljenicima te proziran paravan i alibi kako bi se prikrla nesposobnost za ispunjavanje predizbornih obećanja.

Za vrijeme vladavine HDZ-a privatizirano je otprilike 15 posto vrijednosti imovine za koju je propisano da će se privatizirati u RH, a dvije trećine su kupili zaposleni i preneseno je na invalide i druge stradalnike Domovinskog rata. Na taj je način u privatizaciji neposredno sudjelovalo više od milijun građana RH, tvrdi Vukić, i ujedno pita vladajuću koaliciju koliko je građana sudjelovalo u privatizaciji provedenoj nakon 3. siječnja. Ocijenio je da već spomenuta hajka služi za rasprodaju najvrijednije imovine (INA, JANAF, HEP, Croatia osiguranje) daleko od očiju javnosti. A da je to tako potvrđuje i činjenica da Nadzorni odbor Hrvatskog fonda za privatizaciju već dvije i pol godine Saboru nije podnio izvješće o radu iako to mora učiniti najmanje jedanput godišnje.

Po ocjeni Kluba neutemeljena je ocjena Državnog ureda za reviziju da proces kuponske privatizacije nije u potpunosti obavljen u skladu sa zakonom. Kuponska privatizacija u Hrvatskoj uslijedila je nakon što su takav model privatizacije provele ostale tranzicijske države, i nastojao se izbjeći negativan učinak koje su imale te zemlje. Vukić kaže da je Svjetska banka uspoređujući kuponsku privatizaciju u Hrvatskoj s drugim tranzicijskim državama našu kuponsku privatizaciju ocijenila uspješnijom. Proces kuponske privatizacije bio je transparentan, i nije bilo pogodovanja sudionicima te privatizacije, a prijenos dionica sudionicima privatizacije nije bio protivan Zakonu o privatizaciji i drugim propisima. Sa svim privatizacijskim investicijskim fondovima ugovoreni su isti kriteriji o nadoknadi dionica u programu kuponske privatizacije,

prvenstveno dionica 471 trgovačkog društva koji su bili na listi kuponske privatizacije, a koje će Fond steći po raskidima ugovora i prenijeti privatizacijskim investicijskim fondovima u omjerima kako su izlicitirani za pojedino društvo. U slučaju ugovora o nadoknadi dionica u kuponskoj privatizaciji ne radi se o zamjeni dionica niti se to može podvesti pod bilo koju svrhu predviđenu Pravilnikom o uvjetima i načinu zamjene dionica ili udjela. Uostalom, o zakonitosti tih ugovora i njihovom ispunjenju, odštetnim zahtjevima ugovornih stranaka odlučio je sud, odnosno arbitraža u postupcima koji su u tijeku. Ovih je dana u medijima objavljeno da je arbitraža pri Hrvatskoj gospodarskoj komori usvojila zahtjev privatizacijskih investicijskih fondova za ispunjenje tih ugovora. Taj pravorijek arbitraže pri Hrvatskoj gospodarskoj komori demantira tvrdnje da je kuponska privatizacija nezakonito provedena, podvukao je glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a. Zastupnik Vukić se složio s konstatacijom iz izvješća da dio imovine poduzeća nije uključen u procjenu vrijednosti, ali uzrok tome zastupnik nalazi, prije svega, u nesređenom stanju podataka imovine bivših poduzeća koja su koristila nekretninu, a nisu imala valjanu dokumentaciju o pravu korištenja. Nesređeno stanje bilo je i u katastru i u zemljišnim knjigama, a nisu bile određene niti granice pomorskog dobra. HDZ se optužuje što za godinu ili dvije godine dana nije riješio ono što je desetljećima bilo zanemareno kao nevažno.

Kuponska privatizacija

Za Vukića je također netočna tvrdnja da je Fond nasumce i bez zakonskog uporišta rezervirao dionice u svom portfelju za vrijednost imovine za koju nisu bili riješeni imovinsko-pravni odnosi, odnosno koja je bila oduzeta prijašnjim vlasnicima. Za ranije vlasnike osnova za rezervaciju dionica nalazi se u odredbama članka 5. stavka 1. točke 8. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća gdje je propisano da pretvorbom vlasništvo nad poduzećem mogu steći nekadašnji vlasnici kojima Fond prenese dionice, te u odredbama Zakona o zabrani prijenosa prava raspolaganja i korištenja određenih nekretnina u društvenom vlasništvu

druge osobe, odnosno u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba. Postupajući po odredbama tih zakona Fond je rezervirao dionice u protuvrijednosti oduzetih nekretnina, i to za nekretnine koje su oduzete ranijim vlasnicima, koja poduzeća nisu stekla

Danas se pokreću određeni procesi zbog provedene privatizacije da bi se preko pojedinaca na koje se ona odnosi vodio medijski rat protiv pojedinih stranaka.

naplatnim putem te tako osigurao portfelj za ranije vlasnike. Kasnije doneseni zakoni o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine propisuju nadoknadu za poduzeta poduzeća po metodologiji rezervacija koju je Fond u pretvorbi provodio. Za imovinu za koju nisu bili riješeni vlasnički odnosi Fond je naložio njenu procjenu i rezervirao dionice do sređenja imovinsko-pravnih odnosa. Da se nije tako radilo veća vrijednost imovine ostala bi izvan procjene, kaže zastupnik Vukić. Ujedno podsjeća da je aktualna vlast predlagala prijenos neprocijenjene imovine bez naknade i prodaju neposrednom pogodbom, a danas neke turističke tvrtke uz potporu pojedinaca i sadašnje vlasti pokušavaju protuzakonito upisati vlasništvo na neprocijenjenu imovinu.

Zaključujući raspravu kazao je još da HDZ stoji na stajalištu da svi pojedinci, nestranački i iz bilo koje stranke dolazili moraju odgovarati za nezakonito postupanje u pretvorbi i privatizaciji kako prije tako i poslije 3. siječnja.

Nekoliko se zastupnika javilo za ispravak navoda.

Iako nitko dosad nije rekao da se radilo o "zločinačkim zakonima" o pretvorbi i privatizaciji, odnosno da su u nedozvoljenoj pretvorbi i privatizaciji sudjelovali samo HDZ-ovci, zastupnik **Mladen Godek (HSLs)** kaže da mu ništa drugo ne preostaje nego da zaključi kako se HDZ u tom prepoznaje. Bit će da je to zato što su ti zakoni doneseni i provedeni u vrijeme vladavine HDZ-a, i za to vrijeme kriminalnik nikada nije sankcioniran, kazao je Godek i dodao još kako je to jednostavna istina i kao takva neoboriva.

Vladimir Šeks (HDZ) bio je mišljenja da zastupnik Godek nije dao ispravak netočnog navoda nego neko svoje mišljenje i istinu. Šeks, međutim, podsjeća da je na Vladi ministar Radimir Čačić plan privatizacije ocijenio zločinačkim planom kojeg je iznijelo tadašnje državno vodstvo, odnosno parlamentarna većina ozakonila. Zamolio je zatim predsjedatelja sjednice da sve one koji pod firmom ispravka netočnih navoda iznose vrijednosne sudove i mišljenja na to upozori.

Uzvratajući predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** složio se da se vrlo često zlorabi institut ispravka netočnog navoda, ali u ovom slučaju ocjenjuje da je zastupnik Godek korektno ispravio navod prethodnika, ali pritom, kaže, ne ulazi u ocjenu točnosti ili netočnosti onoga što je HSLs-ov zastupnik rekao.

Dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)** smatra da je HDZ-ov glasnogovornik iznio niz netočnih navoda, ali se ovom prilikom ograničila samo na Vukićevu konstataciju o glavnom obećanju vladajuće koalicije glede većeg uključivanja svih u postupak pretvorbe i privatizacije. Dr. Pusić podsjeća da je glavno obećanje vladajućih bila revizija pretvorbe i privatizacije provedena u vrijeme vladavine HDZ-a, i to je sada na djelu. Uz to, kaže netočna je Vukićeva konstatacija o tome da je proces kuponske privatizacije bio transparentan. S tim u vezi pozvala se na izvještaj Državne revizije gdje se, među ostalim, kaže da u Hrvatskom fondu za privatizaciju uopće nije bilo liste tvrtki koje su išle u kuponsku privatizaciju, pa se koristila lista iz dnevnog tiska.

S Vukićevom konstatacijom da je kuponska privatizacija provedena po propisu nije se složio ni **Valter Drandić (IDS)**, kao što nije točno niti to da je arbitraža prihvatila zahtjeve privatizacijskih investicijskih fondova, jer su tri zahtjeva odbijena.

Potonju konstataciju ovoga IDS-ovca potvrdila je **Dragica Zgrebec (SDP)** spomenuvši u tom smislu zahtjeve (sporove) tri privatizacijska investicijska fonda (Dom Fond, Ekspancija i Slavoinvest), a prihvaćen je tek jedan zahtjev, odnosno spor i to Dom Fonda u iznosu od 86 milijuna DEM, dok su ostali odbijeni. No, i u slučaju dobivenog spora već se poduzimaju potrebne mjere zaštite interesa države, zaključila je zastupnica Zgrebec.

Pravda zahtijeva sankcije i oduzimanje nezakonito stečene imovine

U nastavku sjednice u ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorila je **Ljubica Lalić**. Uz pretpostavku da će Državni ured za reviziju zadržati dinamiku rada za očekivati je da će revizija biti okončana za 20 godina, baš kao što je ovaj Klub prognozirao prigodom rasprave o Zakonu o reviziji pretvorbe i privatizacije, i izmjena Zakona o državnoj reviziji. Temeljno je pitanje hoće li Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije i postupanje Državnog ureda za reviziju po tom zakonu ispuniti očekivanja hrvatske javnosti, odnosno hoće li pravda biti zadovoljena? Imajući na umu rok u kojem se mora provesti zacrtana revizija, ocjena je Kluba da revizija neće ispuniti očekivanja hrvatske javnosti niti će njome biti zadovoljena pravda. Potpuno ispunjenje pravde nije nalaz državne revizije da je npr.

Najprije je trebalo revidirati pretvorbu kod ljudi blisko povezanih s vlašću ili u samoj vlasti.

Marijan Petrović nezakonito privatizirao društveno poduzeće Zlatu iz Nove Gradiške ili kakvim se sve nezakonitim i kriminalnim inženjeringom bavio Tomislav Dragun dok je opustošio jedno najmoćnije i najuglednije ugostiteljsko društvo jedne županije. Pravda zahtijeva sankcije i oduzimanje nezakonito stečene imovine, nastavlja zastupnica Lalić. Izvješće će tek biti dostavljeno državnom odvjetništvu, a ono će potom razmatrati ima li elemenata za kazneno gonjenje. U istraživanju će nastupiti apsolutna zastara nakon čega će se tek moći konstatirati da je cijenjani gospodin taj i taj nezakonito privatizirao jedno, nekoliko ili čak stotinu društava pritom se, dakako, obogativši. A zbog isteka roka zastare dokazani se kriminal ne može sankcionirati. Prognozirajući takav slijed događanja HSS se još prilikom rasprave o Prijedlogu zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije usprotivio da reviziju provodi Državni ured za reviziju već je bio to da se oformi zasebno tijelo koje će isključivo raditi na reviziji pretvorbe i privatizacije, a prestat će s radom po završetku postupka. HSS je također

upozoravao da Državni ured za reviziju neće moći podnositi prekršajne niti kaznene prijave jer to nije u skladu s njegovim ovlastima i načinom rada, a da je to tako pokazuje i ovo izvješće u kojem se kaže da će ono biti dostavljeno Saboru, Vladi, Hrvatskom fondu za privatizaciju, nadležnom tijelu državne uprave, odvjetništvu i podnositelju zahtjeva. HSS je predlagao da se utvrde kriteriji kod utvrđivanja redosljeda društava koja podliježu reviziji, ali prijedlog nije prihvaćen već je Državni ured napravio redosljed prema broju zaprimljenih zahtjeva. Stoga je teško vjerovati da će takvim načinom rada doći na red revizije u društvima gdje su počinjene najteže nezakonitosti.

Među nepravilnostima u kuponskoj privatizaciji utvrđeno je da nije donesen i objavljen program dodjele dionica bez naplate. Ministarstvo privatizacije i tadašnji Hrvatski fond za privatizaciju nisu donijeli konačni prijedlog liste društava kapitala koja će sudjelovati u toj privatizaciji, a čak 487 društava ukupne vrijednosti temeljnog kapitala (12,5 milijardi kuna) ponudeno je za kuponsku privatizaciju. Težina nepravilnosti, kaže zastupnica, ne bi bila razumljiva da nije utvrđeno da svi sudionici kuponske privatizacije nisu bili stavljeni u jednak položaj, da je privatizacijskim investicijskim fondovima omogućena zamjena dionica, a pojedincima nije, te da su pojedini investicijski privatizacijski fondovi stavljeni u povoljniji položaj dobivanjem dionica veće tržišne vrijednosti. Upravo zbog takvog pogodovanja, koje je nedvojbeno, nikada nije utvrđena spomenuta konačna lista pa u postupku dražbovanja nisu sudjelovala sva trgovačka društva čije je sudjelovanje bilo predviđeno, i uključivane su i isključivane dionice pojedinih trgovačkih društava pod uvjetima koji nisu dopušteni Pravilnikom o dodjeli dionica bez naplate. Na pitanje koje najčešće postavlja narod tko je krivac za to zastupnica daje odgovor - čelni ljudi, Ministarstvo privatizacije i Hrvatski fond za privatizaciju. Detaljnom analizom predočenog izvješća dolazi se do osnovane sumnje da se tu radi o dopuštenju sustava vlasti, a zastupnica takvu tvrdnju potkrepljuje zaključcima i nalazima Državnog ureda za reviziju. Uz nalaz o nepravilnosti u kuponskoj privatizaciji, evidentno je da je način privatizacije uvijek isti baš kao i

posljedica privatizacije. Mali dioničari prenosili su neotplaćene dionice, stjecatelji dionica nisu ih otplaćivali, a Hrvatski fond za privatizaciju raskidao je ugovore o prijenosu dionica s nekoliko godina zakašnjenja vraćajući u državni portfelj neotplaćene dionice. U međuvremenu društvo je obezvrijedeno, osiromašeno i opljačkano, a tadašnji Hrvatski fond za privatizaciju i Ministarstvo privatizacije ne postavljaju pitanje zašto je to tako. Apsurdno je i to da su neurednim platišama nakon nekoliko godina raskidani ugovori, sve dionice vraćene u portfelj države, a stjecateljima dionica vraćen uplaćen iznos iako su oni nekoliko godina koristili sva upravljačka i imovinska prava. U vrijeme raskida ugovora dionice su bile potpuno obezvrijedene.

”Bacanje prašine u oči”

U zaključnom istupu zastupnica je ustvrdila da se revizija presporo odvija i doživljava kao ”bacanje prašine u oči”, te da je nužno intenzivirati rad na reviziji i iznaći načine i mehanizme kako krivce što prije privesti pravdi. To je, kako je kazala zastupnica, obveza ove Vlade, i dug zastupnika onima čijom su voljom izabrani. Klub zastupnika HSS-a prima na znanje izvješće Državnog ureda za reviziju te predlaže da se ono dopuni zaključkom kojim će se izvješće približiti cilju zbog kojega se revizija provodi.

Više je zastupnika reagiralo javljajući se za ispravak netočnog navoda.

Milan Kovač (HDZ) reagirao je na izrečenu tvrdnju da Fond u kuponskoj privatizaciji nije objavio listu poduzeća za tu privatizaciju. ”To je znak da oni koji trebaju dati sve podatke Državnom uredu za reviziju to ne čine”, kaže Kovač pa u tom smislu, misli, valja uzeti u obzir reakciju zastupnika Belje s početka ove rasprave.

Milanka Opačić (SDP) nije se složila s tvrdnjom zastupnice Lalić kako Državni ured za reviziju može podnositi samo izvješće, ali ne i podizati kaznene prijave. SDP-ova zastupnica upozorava na članak 17. Zakona po kojem ako nadležno tijelo za reviziju kod provedbe iste utvrdi postojanje radnji koje imaju obilježje kaznenog djela privrednog prijestupa ili prekršaja podnosi prijavu nadležnom državnom odvjetništvu ili drugom nadležnom tijelu. Uz to, Državni ured za reviziju može uzeti

pravne stručnjake, a i glavna je državna revizorica uvodno u tom smislu spomenula pravni odjel u tom uredu.

Dario Vukić (HDZ) reagirao je na konstataciju zastupnice Lalić da je od 100 privatiziranih društava njih 80 do 90 završilo u stečaju. Drži kako ta brojka nije točna te podsjeća da su odluku o pretvorbi donosili radnički savjeti kao i na činjenicu da se pred Domovinski rat i u vrijeme rata nije htjelo u stečaj poslati sva poduzeća koja su financijski i tržišno za to bila zrela. A poznata je i činjenica da je hrvatsko gospodarstvo bilo opterećeno sa 650.000 zaposlenih koji objektivno u tržišnom gospodarstvu nisu imali opravdano radno mjesto u poduzećima u kojima su radili. "Ako to nije tako onda danas treba vratiti u brodogradnju 20.000 ljudi koji su radili, a danas više ne rade", zaključio je zastupnik Vukić.

Ivan Penić (HDZ) smatra da je zastupnica Lalić iznijela niz netočnih navoda i uvreda, ali se on ograničava samo na neke. Netočna je konstatacija da je privatizacija kriva za sve jer su sve ekonomske analize iz 80-tih godina ukazivale da je 30 do 40 posto zaposlenih latentno nezaposleno. Jednako tako nije točna niti tvrdnja da je o svemu šutio Hrvatski fond za privatizaciju jer je isti, kaže Penić provodio reviziju i podnosio prijave.

"Ako je privatizacija kriva za sve zašto je onda aktualna vlast prihvatila HDZ-ov model privatizacije, čudi se dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** i prisilila mnsg. Josipa Bozanića da govori o novom grijehu struktura. "Ovo pokazuje da postoji sprega između tajkuna bivše vlasti i sadašnje vlasti, jer dok se odvija ova rasprava provodi se rasprodaja - žile kucavice hrvatskog gospodarstva (INA)", zaključio je ovaj zastupnik.

U ponovnom istupu **Ljubica Lalić (HSS)** primijetila je kako je lavinom tzv. ispravaka netočnih navoda povrijeđen Poslovnik jer niti jedan to nije bio te upozorava kako je u svojoj raspravi naprosto citirala iz izvješća, i nada se da će o svemu tome progovoriti glavna državna revizorica.

Riječ je potom dobio glasnogovornik **Kluba zastupnika IDS-a Damir Kajin**. Odmah na početku ustvrdio je kako je svima bilo jasno da od revizije pretvorbe i privatizacije na kraju neće ispasti bog zna što, ali ne zato što se ona nije mogla provesti već stoga što se sve činilo da u

međuvremenu dođe do zastare većine privatiziranih društvenih poduzeća, a tamo gdje do toga eventualno nije došlo ako bi se i pristupilo sudskim procesima isti će trajati toliko dugo da će mnogi postaviti pitanja ima li to smisla. Uostalom, tko se danas sjeća procesa protiv Gucića ili protiv Kutle koji je proveo godinu i pol dana u pritvoru. Nitko, odgovara Kajin. U međuvremenu je Tisak saniran, novac koji je iscurio, iscurio je, a danas su građani okupirani životnim pitanjima npr. s koliko će godina u mirovinu, kakve će kazne propisati novi zakon o sigurnosti prometa na cestama, koliko će stajati participacija u zdravstvu itd. Danas se pokreću određeni procesi zbog provedene privatizacije da bi se preko pojedinaca na koje se privatizacija odnosi vodio medijski rat protiv pojedinih stranaka. Istom se logikom prije 3. siječnja htjela pokazati odlučnost HDZ-a u borbi protiv pretvorbenog kriminala. Kaže zatim kako su u privatizaciji sudjelovali ljudi iz svih političkih opcija, i desni i lijevi, i crveni i crni, i žuti i zeleni, i plavi i sivi, a možda najmanje ljudi iz IDS-a jer su karte već bile podijeljene 1992. godine.

Suđenje bez suda

Zanimalo ga je zašto se revidiraju neuspješne tvrtke, a uspješne ne, kao da su ovi drugi poštenije od onih prvih došli do novca tj. do poduzeća. Po čemu bi to Agrokor, koji daje svakog drugog zamjenika ministra u Vladi trebao biti pošteđen revizije, a Diona Miroslava Kutle predmet revizije kao da se na bitno drugačiji način stjecao Agrokor od Dione?

Uvođenje revolucionarnog zakonodavstva samo će otjerati potencijalne ulagače iz Hrvatske.

"Najveća glupost je u tome što i danas sredinom 2002. provodimo pretvorbu po HDZ-ovom zakonu iz 1996. godine, a još je veća glupost što nismo donijeli novi zakon o privatizaciji jer nismo željeli privatizacijom omogućiti tzv. ESO program ili radničku participaciju, odnosno onemogućiti velike hotelske tvrtke da preuzmu zemljište uz obalu bez ijedne lipe naknade", nastavlja Kajin. Zanimalo ga je zašto nitko neće revidirati način na koji su neke banke

temeljem revidiranih kredita dolazile do hotelskih kuća, a banke koje su završile u stečaju hoće kada se zna da je prvotna operacija bila moralno dvojbena.

Sadašnja vlast nastavlja privatizaciju po HDZ-ovom zakonu. Menažerske kredite davala je vlast, a do njih se dolazilo tako što su se zalagala poduzeća koja su bila prethodno preuzeta jer je to omogućio zakon izglasan voljom vladajuće većine u Saboru. Bilo je to tako jučer kada se prodavala Privredna banka Zagreb, tako je i danas kod prodaje INE, a bit će i sutra. Pretvorba u Hrvatskoj smišljen je način da se provede prvotna akumulacija kapitala, tvrdi dalje Kajin. Pritom se govorilo kako je bitno doći do titulara vlasništva, a Kajin smatra kako se htjelo da se grupa domogne društvene imovine jer se računalo na vrijeme koje će proći i na to da će sve pasti u zastaru. "Tko se snašao, snašao se, a moj bi sin rekao: Tko se nije skrio magarac je bio", primijetio je Kajin.

Drži kako je najtragičnije to da se u nas pretvorba provodila u vrijeme Domovinskog rata kada su jedni ginuli, a drugi smišljali kako se pritom okoristiti pretvorbom. Najpoštenije bi bilo sve poništiti, ali drži ovaj zastupnik to jednostavno nije moguće učiniti jer ima i onih koji su na poštenu način došli do vlasništva nad poduzećem. Najveća primjedba koju je ovaj IDS-ovac uputio gospođi Krasić je što nije najprije revidirala pretvorbu kod ljudi blisko povezanih s aktualnom vlašću ili u samoj vlasti, a tek potom sve ostale pretvorbe. Razlog - da bi vlast skinula sa sebe anatemu da su neki pojedinci činili isto ono što su činili u bivšoj vlasti. Uz to, zastupnik ima dojam da se revizija držala logike i strogo pazila da se kome ne zamjeri. Odbije li Hrvatski sabor izvješće hoće li glavna državna revizorica podnijeti ostavku, a ako podnese to bi onda trebali učiniti i svi šefovi ureda za reviziju jer su oni birali koje će poduzeće revidirati. Ako se to dogodi, uz sav izborni inženjering koaliciji će biti teško održati se na vlasti, a u slučaju promjena opet će se dogoditi čistka kakva je bila 1945. i 1990. godine, mišljenja je Kajin.

Iritantan je stav Vlade kako "pljenidbe imovine neće biti, ali kaznenog poreza hoće" pa Kajin pita tko ima pravo legalizirati kriminal. Ako je imovina stečena nelegalno valja je oduzeti, a ne oporezovati, a

tamo gdje zastara nije nastupila treba protegnuti rokove zastare. Uvođenje nekakvog revolucionarnog zakonodavstva samo će otjerati svakog potencijalnog ulagača u Hrvatsku, smatra Kajin. Takvom logikom reviziju nećemo provesti, ali možemo gospodarski paralizirati državu. Tvrdio je, kaže, i dalje tvrdi da je provedena pretvorba bila kriminal, a njezina revizija potrebna, ali nije prihvatljivo reviziju pretvoriti u suđenje bez suda, jer za to nitko nije dobio mandat, kategoričan je ovaj IDS-ovac. U zaključnom istupu izrazio je sumnju da će 200 revizora do 1. siječnja 2003. provesti reviziju u još oko 1800 trgovačkih društava, uz sav posao revidiranja državne uprave, lokalne samouprave i državnih poduzeća.

"Oteto se u ovoj zemlji nažalost neće vratiti, a odgovarat će ljudi zbog 10.000 ili 15.000 DEM, dok se svima ostalima koji su pokrili milijune njemačkih maraka neće ništa dogoditi", kaže Kajin. Revizija se pretvorila u još jednu obmanu, i poslasticu za naivne, a na kraju se može pretvoriti u još jednu predizbornu parolu. Krivnju vidi na državnim institucijama - prije i sada za pretvorbu, a sada i za jedan selektivan pristup reviziji. Drži kako se revizija mogla provesti da se htjela na početku mandata, brzo, efektno i potpuno. Valjalo je samo postaviti pitanje: "Gospodo, što ste imali 1990. i kako ste time što se imali 1990. stekli sve što imate danas"?"

Odmah se javilo više zastupnika za ispravak netočnog navoda.

Branimir Glavaš (HDZ) osvrnuo se na Kajinovu konstataciju kako od revizije neće biti ništa jer je došlo do zastare u slučaju većine privatiziranih poduzeća. Kod provođenja procesa privatizacije sklapali su se ugovori temeljem kojih je stečeno vlasništvo nad nekim dioničkim društvima. Ukoliko su ti ugovori suprotni Ustavu, zakonu i pravilima morala tada nema zastare, kategoričan je Glavaš. S tim u vezi podsjeća na odredbu članka 110. Zakona o obveznim odnosima koja jasno precizira da se pravo isticanja ništavnosti takvih ugovora ne gasi. Stoga nema razloga obmanjivati javnost plasiranjem teze kako je sve popljačkano i da je došlo ili će doći do zastare za određene slučajeve privatizacije, odnosno pretvorbe.

Mladen Godček (HSL) nije se, pak, složio da su u privatizaciji sudjelovali

i žuti. Kategorično odbija tvrdnju da je u tom sudjelovao i HSL, a ako je tako tada poziva zastupnika Kajina da imenuje makar i jednog pripadnika te političke stranke. U tom slučaju će se, kaže, odreći svoje tvrdnje i ispričati se.

Za **Ljubu Česića-Rojša (HDZ)** potrebno je više ovakvih izvješća, i smatra da postoji sprega pojedinaca iz bivše i sadašnje vlasti koji nam rade o glavi te kako bi valjalo ispitati tko su vlasnici pojedinih off shore kompanija, koje prema njegovim riječima, kupuju velike nacionalne tvrtke, pa se do danas ne zna tko je vlasnik tvrtke TDR Rovinj i Zagrebačke banke. "To bi bilo isto kao da Kovačević i ja osnujemo tvrtku AKR (Anto Kovačević i Rojs) i uđemo u neku veliku tvrtku kao strateški partneri, a ona nam se zapravo da badava - rekao je Rojs.

Za **Vladimira Šeksa (HDZ)** netočna je Kajinova konstatacija da se ova revizija obavlja po HDZ-ovim zakonima. Zakon o državnoj reviziji donesen je u lipnju 1993. godine, a njegove izmjene i dopune 1995., 1999. i 2001. godine, i za njega su svi glasovali, pa i zastupnik Kajin. Jednako tako bilo je i sa Zakonom o reviziji pretvorbe i privatizacije po kojem se operativno provodi ova revizija. Tada su za zakon, podsjeća zastupnik Šeks, jednoglasno glasovali svi zastupnici, pa tako u to vrijeme i zastupnici Račan, Budiša i Tomčić. Radi se, dakle, o zakonima Hrvatskoga sabora, a ne HDZ-a, kategoričan je ovaj zastupnik.

Državna je revizija radila po Zakonu

Za Kajinovu konstataciju da je menaderske kredite davala vlast **Ivan Penić (HDZ)** kazao je da je netočna. Smatra, naime, da takvo što nije tehnički točno jer su te kredite davale banke, a politička bi se odluka morala dokazati. Ukoliko IDS-ov zastupnik to politički ne dokaže tada je sve to samo politikantstvo, smatra Penić. A za konstataciju da je pretvorba u Hrvatskoj smišljena da se provede prvotna akumulacija kapitala drži da je čista insinuacija.

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** smatra kako se u slučaju promjene, kako je rekao Kajin, neće dogoditi čistka po onoj latinskoj uzrečici - vrana vrani oko ne vadi. I dok danas tjeramo kokošare rasprodaje se

hrvatsko nacionalno bogatstvo i pljačka INA - žila kucavica hrvatskog gospodarstva pa se vidi da je sve ovo samo jedna predizborna farsa. Stoga ovaj zastupnik misli da se uzalud trači vrijeme na ovu temu rasprave jer hrvatski mali čovjek neće od toga imati nikakve koristi.

Je li kašnjenje s revizijom odraz nekompetentnosti Vlade ili prešutnog dogovora privatizacijskih lobija bez obzira kojoj stranci pripadali da se slučajevi privatizacije ne istraže i potonu u zaborav ili pravnu zastaru.

U nastavku rasprave u ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a** govorio je **Anto Đapić**. Vladajuća je koalicija obećavala kako će Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije biti usvojen nakon izbora 3. siječnja već na prvim sjednicama novog saziva Sabora, ali je do toga došlo tek u svibnju lani, a prvo izvješće o reviziji pretvorbe i privatizacije dolazi dvije i pol godine od izbora. Stoga je nužno zapitati je li ovakvo kašnjenje s revizijom odraz nekompetentnosti Vlade ili prešutnog dogovora privatizacijskih lobija bez obzira u kojim se strankama nalazili da se slučajevi privatizacije ne istraže i potonu u zaborav ili pravnu zastaru. I sada kada su brojni slučajevi privatizacije ušli u zastaru ne pomažu nikakvi izljevi revolucionarne pravde jer je tu odlučnost trebalo pokazati u prvim mjesecima mandata, a ne sada na pragu slijedeće izborne kampanje, podvlači Đapić. Ili ako možda nije izjavama pojedinih ministara i stavom Vlade o svemu izborna kampanja na takav način počela?

Klub posebno osuđuje oštre napade Vlade RH i pojedinih ministara na državnu reviziju kojima se želi prikriti odgovornost onih u Vladi koji su inzistirali na teško provedivom zakonu o reviziji. Zakonska rješenja o reviziji pretvorbe i privatizacije što su ih predlagali neki zastupnici (Vukić, Kajin, Kramarić) bili su bolje razrađeni od aktualnog, ali nažalost nisu prihvaćeni ili su predlagatelji od njih, a zbog odnosa unutar koalicije, morali odustati. Stoga se Klub ne može oteti dojmu da je netko u Vladi želio napraviti zakon koji se radi nedorečenosti ne može provoditi brzo i učinkovito, pa stoga neprimjerenim

ocjenjuje napade Vlade i pojedinih njezinih ministara na državnu reviziju.

Zakon po kojem je radila državna revizija nema jasan opis mehanizma revizije pretvorbe i privatizacije, a nejasan je i postupak nakon utvrđene nezakonitosti tj. koji je postupak državnih organa gonjenja, što se zbiva s poduzećima kod kojih je otkrivena nezakonitost, tko preuzima nezakonito stečene dionice, koja su jamstva za strane ulagače koji su kupili domaće tvrtke itd. Klub smatra da je nužno provesti reviziju pretvorbe i privatizacije u svim slučajevima, a posebice tamo gdje je došlo do kršenja zakona, odnosno ugovora o privatizaciji. Državna je revizija radila upravo ono što je od nje tražio Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije, i ne može biti kriva za to što je zakon namjerno napravljen tako da zamagli stanje stvari.

Ipak, činjenica je da privatizacija u Hrvatskoj nije ispunila očekivanja (manje od 10 posto novca prikupljenog privatizacijom čini gotovo novac, a 90 posto menadžerski krediti), a ključnu ulogu u tome imale su banke knjižeći se na vlasništvo poduzeća u privatizaciji radi nepodmirenih dugovanja ili dodjeljujući menadžerske kredite. U Izvješću, međutim, zanemariva je uloga banaka u privatizaciji. Privatizacija nije bila jamstvo niti je ona to mogla biti da će firme nakon privatizacije bolje poslovati, a veliki broj novopečenih kapitalista nije se snašao u novoj ulozi vlasnika poduzeća i znatan broj privatiziranih poduzeća počeo je propadati (ratne okolnosti, ratna razaranja, gubitak tržišta, izostanak većih ulaganja). U tim okolnostima novopečeni vlasnici često su reagirali na tipično balkanski način nastojeći se neprimjetno izgubiti s tog posla i pritom za sebe izvući što veću korist neovisno o sudbini zaposlenih.

Nedvojbena je činjenica da nije sretno odabrano vrijeme za provedbu privatizacije, jer u državu zahvaćenu ratom nitko ne želi ulagati, jer je to zona ratnog rizika, a kapital plašljiva roba. Privatizacija je trebala poslužiti prilagodavanju poduzeća tržišnim zakonitostima, pronalaženju strateških ulagača koji jamče tehnološku obnovu proizvodnog postupka ili proširenju tržišta, te sigurnijem plasmanu proizvoda i usluga, a u svakom slučaju onog strateškog ulagača koji jamči zapošljavanje ili barem očuvanje većeg broja radnih

mjesta u poduzeću. Zato je svaki kupac tvrtke trebao predočiti realan plan razvoja i ulaganja u poduzeće, a toga mahom nije bilo i upravo je tu dosadašnji proces privatizacije izgubio svaki smisao. Uz to, privatizacija je trebala biti pravično oštećenje vlasnika čija je imovina oduzeta u procesu nacionalizacije tijekom razdoblja komunizma.

Klub će podržati izvješće o pretvorbi i privatizaciji samo ako ono ispuni svoju svrhu i ukoliko iz njega izvučemo pouke za buduću privatizaciju. U protekle dvije godine aktualna vlast još uvijek primjenjuje usvojene modele iz Zakona o privatizaciji, a svoje uporno ne želi izraditi, primijetio je zastupnik Đapić. "U čemu se to model u kojem jedan tajkun uzme tvrtku, upropasti je, a zatim vrati državi, razlikuje od onoga u kojem Bayerisch Landesbank uzme Riječku banku, upropasti je i vrati državi na sanaciju? U čemu se prodaja nekretnina tajkunima po povlaštenoj cijeni jučer razlikuje od prodaje hotela Excelsior" danas? Ili u čemu se davanje državnog novca za potporu privatnim tajkunskim tvrtkama razlikuje od davanja državnih jamstava za firme u vlasništvu pojedinih ministara aktualne Vlade? Ma kako pravičan i dobar bio model privatizacije sve postaje upitno ako ne djeluje pravna država tj. ako se ne uočavaju i ne kažnjavaju kršenja zakona, odnosno ugovora o privatizaciji, zaključio je zastupnik Đapić.

Milanka Opačić (SDP) je kazala kako je netočana Đapićeva konstatacija o Bayerische Landesbank u svezi s Riječkom bankom jer je ova banka iz Njemačke samo prodala dio svog vlasništva i nije bilo nikakve sanacije iz državnog proračuna.

Nervozno reagiranje Vlade RH

Vesna Škare-Ožbolt je rekla da će **Klub zastupnika DC-a** prihvatiti izvješća jer daju objektivnu, i na postojećim zakonima osnovanu sliku o postupcima, nepravilnostima i zloporabama u pretvorbi i privatizaciji. U mišljenju o izvješću Državnog ureda za reviziju Vlada je prilično nervozna i u panici reagirala jer očito Ured nije obavio posao na način kako je to bilo obećano u predizbornoj kampanji već se držao važećih zakonskih odredbi. Takvim svojim stavom Vlada nepotrebno započinje novu predizbornu kampanju praktički političkim lovom na vještice koja

može imati teže i veće posljedice u ekonomskom i financijskom smislu nego što će polučiti političke koristi za koaliciju stanaka na vlasti, podvukla je ova zastupnica. U svojim zaključcima Vlada traži izmjene u kaznenom zakonodavstvu i poreznim zakonima čime umjesto gospodarske

I sada kada su brojni slučajevi privatizacije ušli u zastaru ne pomažu nikakvi izljevi revolucionarne pravde jer je tu odlučnost trebalo pokazati u prvim mjesecima mandata, a ne pred predstojeće izbore.

i političke nestabilnosti stvara nepovjerenje u ekonomsku i pravnu stabilnost Hrvatske. Umjesto demagogije i ponovnih obećanja obračuna s privatizacijskim kriminalom nadležna tijela kojima će ova izvješća biti dostavljena trebali bi promptno reagirati i postupiti sukladno zakonskim ovlastima, nastavila je zastupnica, ali začuđuje nesposobnost da se pravodobno reagira. Umjesto toga prilikom svakog problema koji se pojavi u pravosuđu poseže se za hitnim izmjenama u kaznenom zakonodavstvu kako bi se riješio nerad i nered. Tako je nedavno izmijenjen Kazneni zakon kako bi se sankcionirala moguća zastara kaznenog postupka u suđenju zločinačkoj organizaciji, a sada se predlaže čitav niz izmjena u kaznenom zakonodavstvu kako bi se sankcionirao privatizacijski kriminal.

Propisana i striktno primijenjena metodologija prilikom revidiranja postupaka pretvorbe i privatizacije u stotinjak društava zanemarila je dijelom prave uzroke lošeg poslovanja pojedinih društava, nastavila je zastupnica Škare-Ožbolt. Da privatizacija sama po sebi nije garancija niti dobrog niti lošeg poslovanja primjer je brodogradnje u nas. Tako je, kaže, privatiziran "Viktor Lenac", ali je ipak ostvario gubitak, a Vlada je našla načina spasiti to društvo izdavanjem državne garancije za kredit. U isto vrijeme brodograđevna društva u Rijeci i Splitu uz "Uljanik" koja nisu privatizirana dobila su državne garancije u visini od milijardu i 200 milijuna dolara uz ostvarenje 120 milijuna dolara gubitka.

Zaključujući istup zastupnica je izrazila mišljenje da državna revizija treba ovu izvješće, ali i sva daljnja dostaviti nadležnim tijelima gonjenja, a svoju daljnju aktivnost snažnije usmjeriti na onemogućavanje daljnjih nepravilnosti u nedavnim postupcima privatizacije.

Uslijedila su dva ispravka netočnog navoda. Za **Mladena Godeka (HSLŠ)** zahtjev da se sankcionira kriminal u pretvorbi i privatizaciji nije predizborna kampanja. Suprotno od mišljenja DC-ove zastupnice Godek smatra da kazneni progoni neće naškoditi stabilnosti gospodarstva i smanjenju stranih ulaganja. Naprotiv, drži kako je najveću štetu stabilnosti i razvoju gospodarstva proizveo kriminal u privatizaciji, i što on kroz sve te godine nije kažnjavan.

Panično reagiranje Vlade zastupnik **Josip Leko (SDP)** vidi samo u tome da je ovo u 10 godina prvo izvješće radeno po Zakonu o reviziji pretvorbe i privatizacije. U okviru svoje odgovornosti Vlada je utvrdila da je gotovo 80 posto subjekata obuhvaćenih izvješćem imalo u pretvorbi i privatizaciji nezakonite postupke i radnje, a Hrvatski sabor kojem Državni ured za reviziju odgovara morao bi barem zahtijevati da se utvrde sve činjenice koje su bile nezakonite u postupku pretvorbe i privatizacije, i osobe koje su u tome sudjelovale, ako ništa drugo ono radi povijesti.

Hrvatska javnost je gladna imenovanja aktera malverzacija.

Težište svog izlaganja dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)** stavio je na nepravilnosti u pretvorbi i privatizaciji u vrijeme vladavine HDZ-a i Domovinskog rata ustvrdivši da je netko dobio metak, a netko imetak. Istupajući u ime **Kluba zastupnika LS-a** primijetio je da su građani s pravom nezadovoljni, pače ogorčeni rezultatima pretvorbe i privatizacije koja se događala u vrijeme Domovinskog rata, i koja je dovela do ogromnog povećanja nezaposlenih i umirovljenika, a s druge strane do ogromnog bogaćenja ljudi preko noći, dok su drugi ostajali bez posla i kruha. Pretvorba i privatizacija društvenih poduzeća od 1991. do 1998. godine svakako je najvažniji ekonomsko-politički proces nakon političkog osamostaljenja Hrvatske. Ne tako davno (1998. i 1999.) gotovo

su se svi političari natjecali tko će žešće i čvršće obećati reviziju pretvorbe i privatizacije. Upravo zbog tako olako datih obećanja LS i IDS izašli su sa svojim zakonom o reviziji pretvorbe i privatizacije. Donošenjem i provođenjem zakona trebalo je utvrditi tijek pretvorbe i privatizacije svakog poduzeća pojedinačno, ali i točan iznos i podrijetlo sredstava za pomoć kojima su preuzimana vlasništva nad tvrtkama u pretvorbi, a napose mjesto odljeva novca i slučajevi pranja novca preko pretvorbe itd. Nakon provođenja revizije pretvorbe i privatizacije trebale su se otkloniti sve eventualne sumnje u regularnost provedene pretvorbe. Pri tom nije bila namjera dovesti u pitanje stečena vlasnička prava ulaganjem kapitala domaćih i inozemnih pravnih i fizičkih osoba, dakako, ako su ta prava stečena legalnim putem i zakonskim sredstvima. Zakon, međutim, nije prihvaćen.

Izvješće Ureda na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije, može dobiti tek prolaznu ocjenu Kluba što se tiče same metodologije koja formalno zadovoljava. A s onim što stoji u izvješću Klub je manje zadovoljan. Generalno gledajući revizija pretvorbe i privatizacije nije mogla biti uspješna zbog neprikladnog zakona o reviziji, ali i zbog činjenice da Državni ured za reviziju nije u potpunosti ekipiran i dovoljno pripremljen da temeljem svojih ovlasti kvalitetno ispita sve financijske transakcije vezane uz privatizaciju bivših društvenih poduzeća. Problem je i što Državni ured za reviziju nije raspolagao posebnim sredstvima za angažiranje nezavisnih revizora i ekonomsko-financijskih stručnjaka, a očito je to bilo nužno. Uredu nije dana ovlast da pokreće sudske postupke protiv počinitelja kaznenih djela za pretvorbu, a apsurdna je, kaže, zakonska mogućnost da se dionicama poduzeća koja se revidiraju za vrijeme revizije slobodno trguje na burzama čim se dodatno komplicira vlasnička struktura pa je u takvoj situaciji vrlo teško raspetljivati vlasničku strukturu poduzeća. Jednako tako državna revizija nije imala zakonsku osnovu ispitivati poslovanje pojedinih banaka kako bi se utvrdio način financiranja pojedinih tajkuna. Bez obzira na sve nedostatke Državni ured za reviziju nastavio je s radom i završio 100 revizija što je svakako daleko ispod praga koji bi trebao

zadovoljiti hrvatsku javnost. Ono čega je hrvatska javnost gladna jeste imenovanje aktera malverzacije, pa to ostaje otvoren zadatak. Zaključujući istup zastupnik je kazao kako postoji mogućnost da se revizija pretvorbe i privatizacije privede kraju, ali je za to, prije svega, potreban konsenzus svih stranaka.

Netočni navod ispravio je **Milan Kovač (HDZ)**. Netočnim drži navod kako je generalno neuspješna privatizacija iz 1992. godine. Naglasio je da je Proračun 1993. godine iznosio 13 do 15 milijardi kuna, 1999. 70 milijardi, a danas je 74 milijarde. Smatra da se takvim izjavama i zaključcima radi medvjeda usluga hrvatskom gospodarstvu.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) smatra da su izjave o tome kako je bilo nužno provesti reviziju pretvorbe i privatizacije samo bacanje prašine u oči, jer da je to bilo nužno, onda bi se i provelo. Najavio je pobjedu stranke hrvatskih branitelja na slijedećim izborima rekavši kako oni glede nepravilnosti u privatizaciji neće imati milosti.

Na izjavu gospodina Kramarića o tome da je Zakon o reviziji donesen ad hoc i nije mogao biti kvalitetno pripremljen osvrnuo se **Branimir Glavaš (HDZ)**. Istaknuo je da je taj Zakon donesen nakon godinu i pol dana koalicijske vladavine. HDZ je, kaže, istovremeno davao svoj prijedlog zakona koji bi dao jasne odgovore. Smatra kako koaliciji nije stalo do jasnih odgovora jer bi oni pokazali da u pretvorbi ima najmanje onih koji pripadaju HDZ-u.

Zahtijevati od Državne revizije da do kraja izvrši svoj posao

Posao koji je ovim Izvješćem tek započeo je onaj zbog kojeg je u najvećoj mjeri HDZ izgubio vlast, a kao jednu od najvećih zadaća dobila je vladajuća koalicija, smatra u ime Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)**. Drži dalje kako argument da se neće moći procesuirati sve ne znači da taj posao ne treba ni započeti, već bi trebalo procesuirati što je više moguće slučajeva u kojima postoji očita sumnja na kaznene radnje. Naglasila je da uvid u pretvorbu i privatizaciju ima nekoliko funkcija. Sankcioniranje kaznenih djela, kaže, ima trostruku funkciju. Prvo je spašavanje, odnosno povrat barem nekih

sredstava koja su protuzakonito otuđena. Zatim kažnjavanje odgovornih te sprječavanje mogućeg budućeg kriminala u gospodarstvu. Konstatirala je dalje kako se na prste jedne ruke mogu nabrojiti tvrtke koje su prošle pretvorbu i privatizaciju bez ikakvih nepravilnosti. Ukazala je

Posao koji je ovim Izvješćem tek započeo je onaj zbog kojeg je u najvećoj mjeri HDZ izgubio vlast, a kao jednu od najvećih zadaća dobila je vladajuća koalicija.

potom na neke evidentirane slučajeve spomenuvši poduzeća: Astra-turizam, Beton proizvod Jastrebarsko, Ciglane-Zagreb, Dubrovačko primorje Slano i Ferimport Zagreb. Rekla je da je to samo nekoliko primjera iz kojih se vidi način na koji su nestajali milijuni maraka i temeljem lažnih podataka izbrisano je bogatstvo pojedinih tvrtki. Drži kako se tu postavlja pitanje, što dalje, odnosno koja je funkcija ove rasprave? Funkcija rasprave je, kaže, da se ispune obveze koje je koalicija preuzela 3. siječnja 2000. te ustanove počinitelji pljačke koja je nastupila tijekom pretvorbe i privatizacije. Drži da kao prvo treba nastaviti reviziju, a potom jasnije formulirati kriterije po kojima se vrši revizija. Kao operativniji i svrsishodniji kriterij navela je selektiranje onih tvrtki u kojima je nakon pretvorbe i privatizacije uništeno najviše radnih mjesta. Mišljenja je da je zadaća Državne revizije između ostalog imenovati osobe odgovorne za odluke vezane uz pretvorbu i privatizaciju svih tvrtki, a u ovom Izvješću, kaže, to je učinjeno sporadično. Smatra dalje da je Državna revizija dužna podnijeti prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu ili drugom tijelu. Iako po postojećem zakonodavstvu neće biti moguće sankcionirati sav takav kriminal, moći će se sankcionirati dobar dio, zaključila je dr. Pusić dodavši da ovo Izvješće treba primiti na znanje i zahtijevati od Državne revizije da do kraja, u skladu sa zakonom, izvrši svoj posao.

Ovo je bacanje prašine u oči, a hrvatski narod nije ovca za šišanje, rekao je **Ljubo Česić-Rojs**. Smatra da je ono što je opljačkano sitnica u odnosu na ono što se pljačka danas. Spomenuo je tu procjenu vrijednosti

INE i HEP-a koji se, kaže, prodaju za deset posto vrijednosti, a predstavljaju najveće bogatstvo Hrvatske.

Ovaj posao ne može se započeti nakon dvije trećine mandata

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** je bio mišljenja da je aktualna vlast pokazala da joj je do revizije pretvorbe i privatizacije stalo kao do lanjskog snijega. Smatra da se ta tema aktualizira kako bi se stvorio dojam kod birača da se nešto radi. Na intervenciju predsjedavajućeg da ništa nije ispravljeno, rekao je kako se ovaj posao ne može započeti nakon dvije trećine mandata, već ga je trebalo započeti s prvom sjednicom Vlade.

Netočni navod ispravio je i **Dario Vukić (HDZ)**. Smatra da je netočan navod gđe Pusić da su pretvorba i privatizacija razlog pljačke hrvatskog gospodarstva te da će ova revizija onemogućiti tu pljačku u budućnosti. Dodao je i kako se do 2000. godine provelo dosta revizija pretvorbe i privatizacije te je jako puno takvih slučajeva riješeno na sudovima. S time se, drži moglo i nastaviti, a ne čekati godinu i pol dana s donošenjem neprovedivog zakona.

Ivan Penić (HDZ) neistinom drži navode o kriminalu glede pretvorbe u poduzeću Beton proizvod Jastrebarsko. Smatra da je ta tvrtka društvo kapitala koja je sama prodala određene svoje dijelove.

Milan Kovač (HDZ) je mišljenja da slučajevi koje je nabrojala gđa Pusić nemaju veze s državnim institucijama nego su poduzeća sama odlučivala o njihovoj prodaji.

Vladimir Šeks (HDZ) kao netočnu okarakterizirao je izjavu gđe Pusić u kojoj kaže da ruka pravde neće doseći sve koje bi trebala. Smatra da je pravda spora, ali dostižna, dodavši kako misli da će osobito doseći sadašnjeg ministra Čačića zbog posla za koji je uzeo novac, a njegova tvrtka Coning ga nije obavila.

Ivan Šuker (HDZ) smatra da je gđa Pusić iznijela niz netočnosti i insinucija. Predložio je da uzme knjižicu koju je izdalo Ministarstvo privatizacije koja sadrži sve podatke o pretvorbi i privatizaciji. Dodao je kako nema stvarne vrijednosti u tržišnom gospodarstvu, nego tržište određuje vrijednost. Vrijeme stvarne vrijednosti je iza nas, konstatirao je. Rekao je potom gdi Pusić da ne dezinformira

hrvatsku javnost i stalno iznosi nekakve insinucije jer, kaže, članovi njene stranke će imati najviše problema kad se revizija kvalitetno napravi.

Ključnu ulogu u nizu protuzakonitih radnji oko pretvorbe i privatizacije odigrali su državni fondovi: Hrvatski zavod za privatizaciju, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a **Jadranko Mijalić (HSLS)** smatra da su ključnu ulogu u nizu protuzakonitih radnji oko pretvorbe i privatizacije odigrali i državni fondovi: Hrvatski zavod za privatizaciju, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Riječ je, kaže, o fondovima koji su sudjelovali u navedenim procesima. Mišljenja je dalje da je znatno prije donošenja samog Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije trebalo sankcionirati mnoge protupravne radnje, jer, kaže, nefunkcioniranje pravnog sustava uz obilnu potporu političkih elita godinama je proces pretvorbe i privatizacije štitalo od bilo kakvih pravnih sankcija. To gorko iskustvo mora biti veliki motiv u borbi protiv aktualnog organiziranog kriminala u državi i svih koji su s njime povezani uključujući i političku elitu bez obzira kojoj opciji pripada, drži zastupnik. Smatra dalje da bi bilo zanimljivo istražiti porijeklo novca kojim su vlasnici pojedinih tvrtki u privatizaciji kupovali te tvrtke. Nedopustivo je, konstatira, namjerno uništavanje i prikrivanje dokumentacije sudionika u pretvorbi i privatizaciji, a još više zabrinjava činjenica nepostojanja propisanih sankcija za sprječavanje takvih djela. Zabrinjavajućim je okarakterizirao podatak da je od vremena početka pretvorbe i privatizacije pa do obavljanja revizije izgubljeno više od 20 tisuća radnih mjesta. Kao problem istaknuo je i to što mnoge konstatirane činjenice s karakteristikom kaznenog djela ulaze u pravnu zastaru. Mišljenja je da bi se morala iznaći rješenja oko mogućnosti da se produže rokovi zastare kako bi se mogli voditi postupci protiv prekrši-

telja Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije. Na kraju izlaganja je rekao da Klub zastupnika HSLŠ-a podržava Izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije i izvješća o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije te smatra da ih treba dopuniti konkretnijim podacima i imenima. Takva izvješća treba onda hitno dostaviti Državnom odvjetništvu u cilju pokretanja postupka protiv svih prekršitelja zakona, zaključio je g. Mijalić.

Usljedila je stanka koju su zatražili klubovi zastupnika HDZ-a, SDP-a i HSS-a.

Nedopustivo je da se na ovakav način optužuju političke grupacije

Klub zastupnika HDZ-a tražio je stanku zbog činjenice da je Hrvatska Vlada 23. svibnja donijela mišljenje o nalazu revizije pretvorbe i privatizacije u kojem su izneseni neki politički pogledi prema Državnom uredu za reviziju, a danas ta ista Vlada ne sudjeluje na ovoj raspravi u Saboru, rekao je u ime Kluba dr.sc. **Ivo Sanader (HDZ)**. Naglasio je da su navedenog datuma u Vladi iznesene potpuno neprihvatljive izjave u kojima se apriorno bez dokaza i politički neprihvatljivo optuživalo HDZ. Zatražio je potom da se svi oni koji su na bilo koji način u pretvorbi ili privatizaciji nečasnim ili kriminalnim radnjama sudjelovali moraju procesuirati, što je kaže, prije svega u interesu HDZ-a koji kaže neće dopustiti paušalno ocrnjivanje bilo koje političke stranke. Smatra da je nedopustivo da se rasprava vodi na ovakav način gdje se političkim rječnikom optužuju političke grupacije. Zaključio je da HDZ traži od Državnog odvjetništva, bez odgađanja, podnošenje kaznenih prijava, a ono što se mora odbaciti su političke rasprave u kojima se optužuje Hrvatska demokratska zajednica.

Ni ja nisam zadovoljan time što nema predstavnika iz Vlade, rekao je predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** dodavši kako vjeruje da će Hrvatski sabor neovisno o prijedlogu Vlade donijeti svoje zaključke koji će biti na tragu ovoga što je rečeno.

Dario Vukić (HDZ) je potom pojasnio da su tijekom 1997. i 1998. godine prodane dionice od 359 trgovačkih društava za nominalnu vrijednost dionice od 2 milijarde i 349

milijuna kuna, a ugovorena cijena iznosila je 2 milijarde i 173 milijuna kuna. Naplata je, kaže, izvršena odmah u iznosu od 43,9 posto. Usporedio je to s prodajom koja se obavlja danas s realizacijom od samo 19 posto.

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Ljubica Lalić (HSS)** te u ime Kluba zastupnika SDP-a **Milanka Opačić (SDP)** rekly su kako neće zasebno iznositi stavove svojih klubova nakon stanke nego u sklopu pojedinačnih istupa svojih zastupnika.

Milan Kovač (HDZ) smatra da se postavlja upitnost garancija kod prodaje dionica tamo gdje su postojale dvije vrste garancija. Tvrdi da nije zalag otplaćenih dionica lošija garancija od bankarske garancije jer u slučaju da ne isplaćuje na vrijeme, ostaje bez uplaćenih novaca i bez dionica.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Dragica Zgrebec (SDP)** je rekla kako ne bi željela da se rasprava o ovim izvješćima pretvori u međusobne sukobe i politikantske istupe. Izvješća su, kaže, formalna potvrda da je u pretvorbi i privatizaciji bilo značajnih nepravilnosti i nezakonitosti kojima su oštećeni država i građani. Osvrnula se potom na Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije rekavši da ne drži opravdanim da su se banke protivile dati dio dokumentacije koji se odnosi na kredite odnosno na otplatu tih kredita. U ime Kluba zastupnika SDP-a predložila je donošenje nekoliko zaključaka. Prvim se prihvaća Izvješće o radu na provedbi pretvorbe i privatizacije, Izvješće o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije, ali da Državni ured za reviziju u roku od 30 dana dostavi i neka dopunjena pojedinačna izvješća u dijelu koji se odnosi na revizije konkretnih trgovačkih društava u kojima su utvrđene nepravilnosti u pretvorbi i privatizaciji. Zatim da Državni ured za reviziju da pojedinačna izvješća o podnesenim prijavama za postojanje radnji koje imaju obilježje kaznenog djela, privremenog prijestupa ili prekršaja i utvrđeni su prilikom revizije preda nadležnom Državnom odvjetništvu ili drugom nadležnom tijelu sukladno članku 17. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije te o izdanim posebnim mišljenjima kojima je potvrđena ispravnost provedene pretvorbe i privatizacije sukladno članku 19. stavku 2. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije. Treći zaklju-

čak odnosio se na obvezivanje Državnog odvjetništva da u roku od 30 dana Hrvatskom saboru dostavi izvješće o pokrenutim postupcima vezanim uz kaznena djela u pretvorbi i privatizaciji na temelju podnesenih prijava ili po službenoj dužnosti te o prijavama podnesenih Državnom odvjetništvu te o zloporabama i protupravnim radnjama u postupku pretvorbe i privatizacije. Posljednjim zaključkom obvezala bi se Vlada da u primjerenom roku Hrvatskom saboru predloži donošenje izmjena i dopuna ili novi zakon potreban da se sankcionira učinjeni kriminal u pretvorbi i privatizaciji, odnosno da se zaštite ekonomski i drugi javni interesi Republike Hrvatske u svezi s pretvorbom i privatizacijom, ali i ukupno o mogućim zloporabama u gospodarskom poslovanju. Istaknula je da Klub zastupnika SDP-a odbija sve kvalifikacije da se ovim postupkom revizije pretvorbe i privatizacije provodi linč ili hajka na jednu političku opciju, stranku ili Vladu. Zaključila je da očekuje od sudbene vlasti poduzimanje potrebnih mjera u svezi s nezakonitostima po, do sada, podnesenim prijavama i po nalazu Državne revizije u skladu s pozitivnim hrvatskim zakonima, međunarodnim normama i konvencijama koji utvrđuju obveze koje proizlaze iz vlasništva.

Milan Kovač (HDZ) je ukazao na mišljenje koje je iskazao Hrvatski sabor, a to je da se ne raskidaju ugovori s malim dioničarima nego da im se produži rok otplate na 20 godina. Zaključio je da se stoga ne raskidaju navedeni ugovori jer se čekalo potrebne zakonske izmjene. U tom razdoblju se, kaže, desilo niz nepravilnosti protiv kojih nije bilo pravnog lijeka, jer se nije znalo tko kome prodaje dionice budući da transakcije nisu bile prijavljene Hrvatskom fondu za privatizaciju.

Tko će pokrenuti kaznene prijave ako je u kriminal umiješan politički vrh?

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) se osvrnuo na prijedlog zaključka kojim se zadužuje Državno odvjetništvo da u roku od 30 dana pokrene prijave, te pita kako će se te prijave pokrenuti ako je najviši politički vrh upetljan u kriminal oko pretvorbe i privatizacije?

Dario Vukić (HDZ) je bio mišljenja da iz izlaganja gdje Zgrebec proizlazi

kako bi nezakonite radnje u pretvorbi i privatizaciji nastupile i u slučaju nepostojanja tehnološke modernizacije, bržeg gospodarskog rasta, očuvanja produktivne zaposlenosti. Smatra da treba razlučiti što je nezakonito glede 100 poduzeća navedenih u Izvješću.

Prvi je u pojedinačnoj raspravi od deset minuta govorio **Željko Malević (SDP)**. Smatra da se tu ne radi samo o gospodarskom ili socijalnom, nego i o političkom pitanju prvog reda. Pri tome je, kaže, teško izbjeći kategoriju političke odgovornosti za one koji su odgovorni na ovaj ili onaj način što se kriminal nije sprječavao odnosno što se pretvorba i privatizacija nije drugačije vodila. Drži da je čudno bilo vrijeme u kojem je bio donesen Zakon o pretvorbi i privatizaciji, jer je velika većina zaposlenih u tom trenutku bila sudionikom Domovinskog rata i nije imala mogućnost sudjelovati u cjelokupnom procesu. Naglasio je da je svakako potrebno poduzeti potrebne korake u smislu individualizacije kaznene odgovornosti onih koji su takva djela činili. Državna revizija trebala je podnositi kaznene prijave, što bi svakako i ubuduće trebala čime bi se čitavo zlo spriječilo i izbjegao politički diskurs. Zaključio je kako je nužno krenuti u rješavanje tog gordijskog čvora hrvatske politike i gospodarstva uz kazneno odgovaranje onih koji trebaju odgovarati. Nada se da će promjenama Kaznenog zakona te zadaće moći biti ispunjene.

Odluke se donose negdje drugdje

Branimir Glavaš (HDZ) se usprotivio gospodinu Maleviću da su nalazi ujedno i dokazi, nego, su, rekao je - mišljenja i zaključci.

Vladimir Šeks (HDZ) je negirao točnost navoda istog zastupnika da je zakon donijet u "čudno vrijeme" kada je gorio Vukovar. Stoga je precizirao - Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća donijet je 17. travnja 1991. godine u Društveno-političkom vijeću sa samo 4 glasa protiv i za njega su glasovali zastupnici svih stranaka.

Izmjene i dopune toga zakona donijete su 27. studenoga 1992. godine sa 70 glasova za, 4 protiv i 2 suzdržana. I Zakon i izmjene toga Zakona donijete su, ogromnom većinom svih zastupnika svih političkih stranaka, rekao je Šeks.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) je u replici uputio savjet kolegi Maleviću da ne bude glasan kao on jer je sve rađeno po zakonu. Ustraje li na tome proći će jednako - doživjet će osobni progon, jer su u tome jednako pojedinci iz bivše i sadašnje vlasti.

Osobno je shvatio da se odluke donose negdje drugdje dok u sabornici zastupnici služe tome da dižu ruke i donose zakone. O svemu ostalom odlučuju moćnici poput onih u "Tvornici duhana Rovinj", Riječkoj ili "Zagrebačkoj banci", "Viktoru Lencu", a takvi "nemaju ni vire, ni duše, ni nacionalne i stranačke pripadnosti", rekao je Česić.

Predsjednik Sabora Zlatko Tomić je upozorio nakon ovog apela da se zastupnici ne bi trebali lako odricati svojega prava da glasuju.

Potom je odgovor na prethodne navode uputio zastupnicima **Željko Malević (SDP)**. Rekao je da iz vlastitog iskustva znade da su ti podaci mogući dokazni materijal na sudu. Česiću je, pak, uzvratilo da se ne boji progona ali vidi da ima onih koji su zbog nečiste savjesti nervozni i u strahu.

Potom je riječ, u ime Kluba zastupnika HDZ-a, dobio njegov predsjednik **Vladimir Šeks** i zatražio stanku, radi, kako je rekao usu-glašavanja stajališta.

Prema podacima, samo je u poljoprivrednoj i prehrambenoj industriji nestalo 5 tisuća radnih mjesta, u trgovini 6 tisuća, i 800, u turizmu oko 4 tisuće, u metalnoj industriji oko 3 tisuće i 700. Suprotno tome došlo je do epidemije bogaćenja hrvatskih građana nažalost, malobrojne elite.

U nastavku rasprave riječ je u pojedinačnoj raspravi koja je uslijedila dobio **Branislav Tušek (SDP)**, i s namjerom da promijeni "sumornu atmosferu rasprave", istaknuo nekoliko pozitivnih primjera pretvorbe i privatizacije. Spomenuo je primjer poduzeća "Konkurent" iz Sinja koje je povećalo broj radnika, "Iliriju" iz Biograda koje se bavi turističko-ugostiteljskom djelatnošću, trgovačku organizaciju "Duhan" iz Zagreba koja je također povećala broj zaposlenih, "Veterinarsku stanicu" iz

Nove Gradiške a takvih, rekao je ima još. Oni su primjeri da se moglo prići odgovorno pretvorbi i privatizaciji ukoliko se zaista željelo razvijati gospodarstvo.

Nažalost, najporazniji primjeri pretvorbe i privatizacije upravo su strelovito povećanje broja nezaposlenih, a riječ je, kaže podatak, o 25 tisuća izgubljenih radnih mjesta.

Prema izračunu - ukoliko prosječna hrvatska obitelj ima četiri člana, a izgubljeno je 25 tisuća, može se govoriti o 100 tisuća osoba dovedenih u stanje socijalne nesigurnosti.

Osim ove, druga posljedica pretvorbe i privatizacije jest gospodarsko zaostajanje, a potvrda iznjetoga je u činjenicama da je 33 posto poduzeća završilo u stečaju (svako treće), više od 50 posto ne isplaćuje plaće radnicima, poreze i ostalo. Najveći je broj u Slavoniji (33 posto) jednako kao u Zagrebu, što čini ukupno 66 posto takvih tvrtki.

Prema podacima, samo je u poljoprivrednoj i prehrambenoj industriji nestalo 5 tisuća radnih mjesta, u trgovini 6 tisuća i 800, u turizmu oko 4 tisuće, u metalnoj industriji oko 3 tisuće i 700. Suprotno tome, došlo je do epidemije bogaćenja hrvatskih građana, nažalost malobrojne elite. O takvom stanju najbolje govore podaci iz Izvješća prema kojima su primjerice nestale nekretnine poput onih iz Hotelsko-turističkog poduzeća Slano iz Dubrovnika gdje je prodano 12 nekretnina po cijeni od 425 tisuća DEM-a, jedini problem u svemu tome je što nisu izvršene uplate.

Nadalje, primjer u trgovini pokazuje da je istovremeno došlo do juriša na nekretnine i njihovu prodaju. U tome je simptomatično da su nekretnine prodavane iz ruke u ruku a novac nije uplaćen na žiro-račune. Isto kao navedeni, slučaj je "Opskrbe" iz Vinkovaca gdje je prodana upravna zgrada za 110 tisuća DEM-a dok su iz "Sloge" iz Zagreba nestale nekretnine - garaže, skladišta, osobni automobili a obje su tvrtke završile u stečaju.

Sličnih je primjera u građevinskim tvrtkama pa navodi - "Dom" iz Zagreba, "Građu" iz Slavenskog Broda. I u metalnoj industriji ima sličnih primjera kao što je tvrtka "Transpor-Vinkovci" iz Vinkovaca, kod koje je došlo do kršenja zakona o poljoprivrednom zemljištu, a sličnih je primjera u poljoprivredno-prehram-

benoj industriji. Najviše negativnih primjera dolazi iz šećerana, jer primjerice, pri pretvorbi nisu uzete u obzir zalihe proizvoda ili nisu procijenjene po tržišnim cijenama.

Iz svega proizlazi da je rezultat pretvorbe i privatizacije - nemoral i nepoštenje, a za ovu izjavu nalazi podlogu u ovom Izvješću, rekao je. Pojasnio je - vlasnici šećerane Županja poslovali su s društvom "Hadeko" iz Zagreba koje je također njihovo vlasništvo, prodavali joj šećer, određivali rabat i ispostavljali si račun za marketing (samo u jednoj transakciji ispostavljen je račun od 121 milijun kuna), pa je zarada samo na jednom kontingentu šećera bila 8 milijuna kuna. O takvim primjerima moguće je još govoriti a ne manje brojni su slučajevi dodjele kredita. Primjer poduzeća "Staklo" iz Zagreba (podaci su iz revizije) govori da je svome direktoru odobrilo kredit kojim je on sebi pribavio imovinsku korist u iznosu 5 milijuna i 450 tisuća kuna. I u "Ikomu" su primjerice, članovi uprave sami sebi pa čak i članovima nadzornog odbora dodjeljivali kredite, a o malverzacijama u današnjoj "Dioni" hrvatska javnost dovoljno znade, rekao je.

Ponovno oživjele parole

Nakon svega, rekao je, smatra da je prvenstveno na nadležnim organima da utvrde odgovornost, nezakonitost u gospodarstvu, odnosno pretvorbenom kriminalu koji je snažno obilježio Hrvatsku u proteklom godinama. Stoga je potrebno da se - konačno - ojača pravnu državu, osnaži javni moral, a svi sudionici nezakonitih i kriminalnih radnji odgovaraju pred Zakonom o kaznenom postupku. U tome smislu daje podršku Vladi da vrati odredbe o kaznenim djelima koje su 1997. godine bila izbrisane iz Kaznenog zakona.

Nakon ovog izlaganja replicirao je **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** uvodno upozorivši da će govoriti istinu radi koje je spreman i odgovarati. Suprotno prethodnom izlaganju on je iznio "kontra" primjer "Viktora Lenca" u kojem je, sadašnji direktor većinski vlasnik preuzeo firmu bez ijedne kune. Riječka banka je 1991. godine firmi dala 15 milijuna DEM, a firma procijenjena na 9,5 milijuna DEM. Da bi dobio čist kapital, vlasnik je fiktivno prodao 51 posto firme, a taj novac nikada nije ušao u Hrvatsku,

pa stoga zastupnik Česić pita - gdje je taj novac.

U emotivnom istupu, koji je uslijedio, rekao je - nećemo dopustiti da Hrvatskom hodaju i haraju oni koji za nju nisu dali ništa i nisu je uopće željeli, na papiru ni u stvarnosti, i prozivaju ostale kriminalcima i lopovima, ubojicama i ratnim profiterima, te ratnim zločincima.

U svome odgovoru na repliku **Branislav Tušek (SDP)** je rekao - treba se baviti problemima ovog Izvješća a i slični će primjeri, ako se pojave u budućnosti također doći na red.

U nastavku rasprave dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** je uvodno prigovorila - od kada je izvješće ugledalo svjetlo dana gotovo u svim medijima i na različitim političkim razinama ponovno je oživjela parola o besprimjernom kriminalu i pljački hrvatskog gospodarstva koju je izvela HDZ-ova vlast. Naznačila je da je to dobro uhodani model ponašanja vlasti kada je u problemima i želi izmamiti pohvale javnosti, pa uperi oštricu kritike prema prošloj vlasti i time je zapravo optužuje za vlastite neuspjehe. Međutim, velikoj većini samomislećih ljudi jasno je da se radi o političkom instrumentaliziranju rezultata izvješća Državne revizije i da bi se skrenula pozornost javnosti s činjenice da životni standard stalno pada a stečajevi nikako ne prestaju. Gospodarstvo se sve više urušava, a država danomice zadužuje (dosegnut je dug od 72 milijarde kuna). Stanje je takvo da su plaće sve manje, da oni koji rade ne dobivaju plaće, a ako inzistiraju na pravima, boje se da će izgubiti posao, dok umirovljenici traže da im Strasbourški sud ispuni koalicijsko predizborno obećanje. Mladi odlaze u inozemstvo jer ne vide da će se moći zaposliti u zemlji u kojoj se, istovremeno, predlaže podizanje dobne granice za odlazak u mirovinu, a bolesni uzimaju kredite da bi mogli plaćati troškove liječenja.

Vlada, pak, ohrabrena time što je uspjela disciplinirati saborsku većinu da izglasa neustavnu odredbu u članku 190a. ZKP-a o retroaktivnom djelovanju ide dalje i u svome mišljenju i nalaže da se predvidi i retroaktivno kažnjava sudionike pretvorbe i privatizacije i onda kada je to djelo već palo u zastaru. Barem struka znade - kazala je - da takav naknadi progon nije moguć, ali - dodala je - politički pravnici i to mogu "progurati". Jednako je protuustavno, kazala je gospođa Hodak, što Vlada

nalaže da se u Kazneni zakon ponovno uvedu neka kaznena djela koja su po njim još 1997. godine izbrisana i da se na temelju njih sudi sudionicima pretvorbe i privatizacije.

Takav postupak je - naglasila je - protivan članku 31. Ustava.

Ujedno je prigovorila da se u Izvješću ne navodi da je za vrijeme HDZ-ove vlasti privatizirano tek 20 posto vrijednosti ukupne imovine u Republici Hrvatskoj, te da preostalih 80 posto privatizira ova vlast, daleko od očiju javnosti bez revizije i da od toga nije bolje ovim građanima jer ESOP program nije zaživio, dok koristi ima uglavnom proračun i to za tekuće izdatke.

Iz izvješća se vidi da je broj slučajeva koji su mimo zakona, 80 posto, a to znači da je od 99 predmeta koji su obrađeni, u njih 37 revizija, utvrdila da nisu bili provedeni sukladno odgovarajućim propisima, a u većini ostalih utvrđeno da su provedeni sukladno zakonima o pretvorbi ili privatizaciji, no utvrđene su i neke druge nepravilnosti. Njihovu je težinu potrebno "hladne glave" analizirati, odgovorne kazniti i razmisliti o uvjetima i ratnim godinama u kojima je privatizacija provedena.

U Izvješću se ne navodi da je za vrijeme HDZ-ove vlasti privatizirano tek 20 posto vrijednosti ukupne imovine u Republici Hrvatskoj, te da preostalih 80 posto privatizira ova vlast, daleko od očiju javnosti bez revizije i od toga nije bolje ovim građanima jer ESOP program nije zaživio, dok koristi ima uglavnom proračun i to za tekuće izdatke.

Upitno je, kazala je, može li se okolnost što Fond nije u roku 60 dana izdao rješenje o pretvorbi, smatrati da je bila nezakonita, a samim tim činom da je izvršena pljačka hrvatskog gospodarstva. Pritom valja uzeti u obzir i ocjenu revizije da preračunavanje DEM u HRD nije bilo zakonom precizirano. Primjedbu da Fond nije nekoliko godina prodavao dionice stečene pretvorbom dru-

tvenih poduzeća, smatra - nije moguće smatrati pljačkom pogotovo jer je bilo vrijeme najžešćeg rata i razaranja u Hrvatskoj. Iz toga je razloga - to više - iz ove rasprave trebalo izbaciti politikanstvo, naglasila je zastupnica Hodak. Naime, prigovorila je reviziji da je trebala pitati one koji su u to vrijeme radili na pitanjima pretvorbe i privatizacije pa Izvješće ne bi bilo tako formalističko.

Pravdajući se kako nije protiv provođenja revizije jer se za nju zalagao i HDZ, rekla je, pa ustvrdila kako se zalaže za to da se kazne svi oni koji su počinili nezakonitosti i kriminal, izrazivši bojazan da je ovom Izvješću cilj služiti kao dio političke igre, i to u službi predizborne kampanje.

Ova vlast je kriva jedino ako ne kazni načinjeni kriminal

Mladen Godek (HSLs) je replicirao na prethodno izlaganje riječima - prihvaćam krivnju ove vlasti samo u slučaju ako ne nađe načina da kazni kriminal načinjen u pretvorbi i privatizaciji.

Odbacio je također kao istinite tvrdnje kolegice Hodak da se HDZ zalagao za reviziju pretvorbe i privatizacije upitom - kako to dovesti u vezu s reformom Kaznenog zakonodavstva iz 1997. godine kada je bila izbačena odredba o zlorabi položaja i ovlasti, nesavjesnog poslovanja, štetnih ugovora, da su bila preformulirana kaznena djela, smanjene kazne, smanjen rok zastare. Nadalje - kako njezinu izjavu shvatiti istinitom kada se promijenjenom odredbom Zakona o pretvorbi iz 1993. godine omogućilo stjecanje većinskog vlasništva sa svim pravima onome tko nije otplatio dionice a dobio je priliku da sklapa štetne ugovore i pritom nikome ne odgovara. Uz ovakve činjenice, smatra da se ne može reći da je HDZ nevin. Stoga će kriva biti ova vlast za krivnju prethodne, jedino ako ne kazni pojedince.

U replici na prethodno izlaganje dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** je potvrdila da je izvješće skup podataka na temelju kojih treba istražiti postoje li kaznena djela, a potom je osporila istinitost svih navoda u kojima Godek kaže koje su odredbe i djela izbačena iz zakona. Napomenula je, naime, da su neka premještena među neka druga kaznena djela kao primjerice nesavjesno poslovanje.

Jadranka Kosor (HDZ) je upozorila - došlo je do povrede Poslovnika time što je zastupnik Godek govoreći da će nas kazniti gledao na HDZ-ovu stranu sabornice, a one su na tragu riječi predsjednika Vlade da je cijeli HDZ pod istragom.

Predsjednik Sabora apelirao je da se nastoje izbjeći povišeni tonovi i prijetnje te rasprava završi u tolerantnoj atmosferi.

Mladen Godek (HSLs) je odbacio tvrdnje gospođe Kosor da je povrijedio Poslovnik nego je tek izricao uvjerenje da zločin treba biti kažnjen, kazao je.

Potom se **Ivan Ninić (SDP)** javio za ispravak navoda u izlaganju zastupnice **Ljerke Mintas-Hodak**. Želio ju je podsjetiti da je 1991. godine iz zakona "ispalo" - pljačka društvene imovine, 1997. godine nesavjesno poslovanje, sklapanje štetnih ugovora. Moguće da su to slučajnosti, ali ih je ipak previše konstatirao je Ninić, i naveo da je upravitelj Fonda za privatizaciju u to vrijeme bio Tomislav Družak da bi postao kasnije šef HIS-a, predsjednik Fonda potom je bio Penić i postao potom ministar policije, a Mateša nakon iste funkcije, predsjednik Vlade.

Gdje su "zapele" kaznene prijave

Enad Stazić (SDP) je replicirao na dio izlaganja zastupnice Hodak u kojem ona kaže da ovu temu ne bi trebalo politizirati a sama je politizira.

U replici na Ninićevo izlaganje u kojem je on ukazao na nepostojanje slučajnosti Ljerka Mintas-Hodak je upitala - je li slučajno što se 2,5 godine čekalo s revizijom pretvorbe i privatizacije.

Izvješće nije pokazalo glavni problem, a taj je da se ne zna porijeklo novca kojim su kupljena određena poduzeća, a pogotovo ključnu ulogu nije odredio Ured za sprječavanje pranja novca.

Nakon replika, nastavljeno je s raspravom. **Milanka Opačić (SDP)** koja je bila na redu, odbacila je optužbe da ova vlast provodi hajku jer ako je tako onda ona traje od 1996. od kada su kao oporbeni zastupnici zatražili donošenje takvog zakona, a

prema tome provode je i stručnjaci koji su pisali o nepravilnostima u provođenju ili o posljedicama koje je pretvorba proizvela u hrvatskom društvu.

Upućenom je Izvješću našla zamjerku. U tome je da ono nije pokazalo glavni problem, a taj je da se ne zna porijeklo novca kojim su kupljena određena poduzeća, a pogotovo ključnu ulogu nije odredio Ured za sprječavanje pranja novca. Navela je slučaj "Večernjeg lista" kod koje se Ured gotovo nije potrudio da potraži porijeklo novca.

I banke su dužne, kazala je zastupnica dati potrebne podatke o tome kako su došli do novca kojim su kupovale dionice i poduzeća, a ako je u pravnom postupku jači Zakon o bankama, tada ga je bilo potrebno mijenjati. One nemaju pravo skrivati podatke jer se u njihovom slučaju ne radi o traženju uvida u podatke građana, nego u postupak tijekom privatizacije.

Zastupnica je primijetila kako u Izvješću nije vidjela da se primjenjuje članak 18. prema kojem - kada su u postupku revizije pretvorbe i privatizacije utvrđene nepravilnosti iz određenih članaka nadležno tijelo za reviziju u samom tijeku postupka pred nadležnim tijelima pokreće postupke za privremenu zabranu raspolaganja tako stečenih dionica i udjela. Također bi bilo dobro, mišljenja je, zatražiti izvješće Državnog odvjetništva - gdje su zapele kaznene prijave da li ono nije pravodobno reagiralo ili to nije pravosuđe. Isto je tako potrebno raspraviti pitanje tko sve treba, i na koji način, prijaviti da je učinjeno kazneno djelo. O tome kaže i Zakon, i kao što je rekla, može to učiniti Ured za državnu reviziju, a po Kaznenom zakonu članak 300. za sve postoji obveza to prijaviti ukoliko postoje takva saznanja.

Na kraju je rekla da je bila zgrožena izjavom jednog člana HDZ-a koji je prozvaio stranku da je glavni krivac za nepravilnosti u pretvorbi i privatizaciji, jer osobno drži da onaj tko je učinio određene nepravilnosti ima svoje ime i prezime.

U replici za koju se javio, **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** je rekao da i sada ljudi ostaju bez posla, da je čak u planu otpustiti 13 tisuća vojnika ali je odgođeno zbog mogućih nemira, a bilo bi i za njih mjesta da se prodaju neki objekti na Jadranu ali, rekao je - time upravljaju "nespretnjakovići".

Repliku na izlaganje zastupnice Opačić uputio je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Ona je, kazao je, branila vlast od napada da je povelila hajku, a zapravo joj suočenoj s katastrofalnim reitingom kod biračkog tijela ne ostaje drugo nego posegnuti za temama s kojima je došla na vlast, a u dvije trećine mandata nije napravila ništa (nije procesuirala, zatvorila), ali jest sotonizirala i sada baca "prašinu u oči".

U ispravku navoda istoj zastupnici **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** je rekao - nisam rekao da je HDZ kriv nego pojedinci u njemu. U HDZ su se uvukli bivši sekretari partije, te opet postavio pitanje Riječke banke koja je sanirana s 400 milijuna kuna skinutih s pozicije autoceste Rijeka-Zagreb.

Pitanje kuponske privatizacije

Rasprava je nastavljena s pravom na izlaganje u trajanju od 10 minuta. **Dragica Zgrebec (SDP)**, prva sudionica je iskoristila dio vremena da odgovori na ispravke netočnih navoda koje su joj uputili kolege. Prvo kolegi Kovaču - nije govorila o tome da nije došlo do raskida ugovora u Fondu s malim dioničarima nego citirala ono što piše u reviziji, da prilikom prijenosa odnosno prodaje neotplaćenih dionica, novi ih vlasnici nisu prijavili Fondu. Kolegi Česiću koji ne vjeruje Državnom odvjetništvu jer je u sprezi odgovorila je - nismo ni tražili da Državno odvjetništvo nešto poduzme nego se predlagalo da se prihvatiti zaključak da ono informira Sabor o tome što je do sada učinilo po podnesenim prijavama ili eventualno ono što je trebalo učiniti po službenoj dužnosti. Kolegi Vukiću - postoji primjer jedne tvrtke da zbroj pojedinačnih procjena ne odgovara ukupnom zbroju temeljnog kapitala koji je ušao u privatizaciju, a revizija nije mogla dobiti uvid u dokumentaciju banke o kreditima, načiniti kontrolu kredita jamstava i otplate.

U nastavku izlaganja ukazala je na revizorski nalaz o kuponskoj privatizaciji. Prvo je podsjetila tko je sve imao pravo na dionice bez naplate ili tzv. kuponsku privatizaciju. Radi se o ugroženoj kategoriji građana koja je trebala dobiti određena "obeštećenja" jer je najviše stradala u ratu. Državna reviziju u tim slučajevima kaže da ona nije u potpunosti obavljena, a niti je bila u skladu s odredbama Pravilnika o dodjeli dionica bez naplate iz Zakona

o privatizacijskim fondovima, - da program dodjele dionica nije donesen i obavljen na propisan način što znači da nije izrađen konačni prijedlog liste trgovačkih društava predviđenih uz kuponsku privatizaciju, - da popis koji je objavljen nije sadržavao sve potrebne elemente utvrđene pravilnikom. Revizijom je ustanovljeno da je iskazan pogrešan iznos temeljnog kapitala jer je stvarni iznos manji za 4,3 milijuna DEM. Nije poštovan članak 12. Pravilnika da se programom obuhvate isključivo solventna i profitabilna trgovačka društva, primjerice, samo je 31,3 trgovačkih društava predviđenih za kuponsku privatizaciju u to vrijeme poslovalo pozitivno. Zatim, i postupak dražbovanja nije proveden za sva društva koja su bila predviđena za kuponsku privatizaciju a neka koja su bila u postupku nisu sudjelovala s utvrđenim iznosom temeljem kapitala, odnosno da su sudjelovala društva koja nisu bila predviđena za kuponsku privatizaciju.

Sve govori, rekla je zastupnica, da se vodilo neuredno knjigovodstvo.

Što se tiče zamjene dionica u Izvješću se konstatira da se zamjenom pogodovalo nekim PIF-ovima, da su vršene zamjene dionica trgovačkih društava koja su bila u stečaju, da nisu bili ispunjeni uvjeti za zamjenu dionica, da sudionici kuponske privatizacije nisu bili u jednakom položaju jer su PIF-ovi mogli mijenjati dionice a pojedinci nisu, da su oni kupovali dionice manje nominalne vrijednosti a zatim ih zamjenjivali u Fondu za dionice koje su imale veću tržišnu vrijednost.

Navedeni primjeri tek su dio nepravilnosti utvrđenih revizijom, rekla je, pa proizlazi da se provedenom kuponskom privatizacijom nije postigao utvrđeni cilj - pomoći ratnim stradalnicima, ali su zato PIF-ovi na nezakonit način došli do velikih vrijednosti.

Proizlazi da se provedenom kuponskom privatizacijom nije postigao utvrđeni cilj - pomoći ratnim stradalnicima, ali su zato PIF-ovi na nezakonit način došli do velikih vrijednosti.

Na ovo je izlaganje prijavljeno nekoliko replika. **Ivan Milas (HDZ)** je

iznio svoje uvjerenje da treba prestati s privatizacijom kako se ne bi ponovile načinjene greške, a i ova vlast to uporno čini, ne držeći se onih kriterija zbog kojih napada bivšu vlast.

Izrekavši kako je svrha ovog prijedloga osveta, a ne istina, naveo je postupak pri prodaji, odnosno "predaji" Elektroprivrede koji ne smatra primjerenim.

U odgovoru na repliku **Dragica Zgrebec (SDP)** je ocijenila da se replika nije odnosila na njezino izlaganje a potom je odbacila da postoji odmazda ove vlasti, nego da ona čini ono za što se opredijelila - da je sudbena vlast neovisna i da radi svoj posao. Što se tiče INE i HEP-a, odgovorila je da se ta privatizacija vrši po posebnim zakonima donijetima u Saboru, a ako i pri tome bude nezakonitih radnji ili kriminala, dužnost ih je prijaviti nadležnim državnim organima.

Izvađena iz konteksta i vremena

Nakon ove replike za raspravu se prijavio **Milan Kovač (HDZ)**. Rekao je - izvađena iz konteksta i vremena o kuponskoj se privatizaciji dobiva sasvim drugačija slika. U to vrijeme, kao ministar privatizacije, često je ponavljao kako bi bio naj sretniji da spomenuta kategorija dobije najbolje dionice ali se raspolagalo s onim "što smo imali". Predlagalo je tada da u kuponsku privatizaciju idu INA i HEP ali je donijeta politička odluka da se ostave hrvatskim braniteljima. U tijeku 7 mjesecnih priprema neke su firme otišle u stečaj, neke su došle u zabranu raspolaganja dionicama, pa je Fond bio prisiljen, temeljem Pravilnika i postupovnika koji su bili na snazi mijenjati dionice. No, naglasio je, uvijek su se trudili da one za kuponsku privatizaciju budu što bolje.

Dragica Zgrebec je u svojoj replici rekla da nema razloga da gospodin Kovač opravdava svoj rad u vrijeme ministროvanja jer je ona imala samo namjeru iznijeti podatak iz revizije da je samo 31,3 posto trgovačkih društava koja su bila predviđena za kuponsku privatizaciju poslovalo pozitivno.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) je replicirao na izlaganje Dragice Zgrebec. Ponovio je da postoji problem Riječke banke u čije se poslovanje ne može dobiti uvid, da je poslovno povezana s Beogradskom bankom i u sprezi s Miloševićem, dok su u poslovanju sudionici bili članovi HDZ-a i SDP-a.

Opravdao je, međutim, poslovanje za vrijeme dok je ministar bio Milan Kovač (živi u najbjeđnijem stanu) time da je on samo potpisivao, a drugi su donosili odluke, i njih treba dovesti pred lice pravde.

Pozivajući se na poslovničku odredbu **Milan Kovač (HDZ)** je zamolio Česića da ga tako ne brani, a predsjednik Sabora zamolio da ta pitanja riješe među sobom.

Narod u ovom pitanju traži pravdu, a pravda je da oni koji su stjecali bez novca vrate stečeno, da oni koji su počinili kazneno djelo, koji su dakle opljačkali, završe u zatvoru, te da oni koji su mijenjali Kazneni zakon za to snose političku odgovornost pred biračima.

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** rekao je da dobiven nalaz revizije za 100 trgovačkih društava pokazuje da je u samo 19 od njih stotinu, proces pretvorbe i privatizacije obavljen u skladu sa zakonom. "Narod u ovom pitanju traži pravdu, a pravda je da oni koji su stjecali bez novca vrate stečeno, da oni koji su počinili kazneno djelo, koji su dakle opljačkali, završe u zatvoru, te da oni koji su mijenjali Kazneni zakon da za to snose političku odgovornost pred biračima", rekao je zastupnik.

Pljačka se nastavlja

Za repliku se javio zastupnik **Ivan Milas (HDZ)**. Osvrnuo se na izjavu gospodina Stazića da je pljačka izvršena kroz privatizaciju, a sve na štetu građana. Mišljenja je da se po tome pljačka događa i u sadašnjosti, pošto je sada telefonski impuls kod iste usluge tri puta skuplji. "Opljačkan je čitav narod, a tome je pridonio onaj koji je predao Telecom u većinsko vlasništvo onomu koji je donio monopol pa se sada ne može pored toga Telekoma nitko baviti tim poslom". Političku odgovornost za to trebala bi snositi vladajuća većina koja je donijela takvu odluku, stav je zastupnika Milasa.

Naglasio je također da nije svrha gospodarstva da se zaposli čim više ljudi, nego da se postigne čim veći profit. Kako su jedan od najvećih troškova radnici, nažalost dolazi do

masovnog otpuštanja, no to je logika kapitalizma.

Rekao je da se ne može raspravljati na socijalistički način, a ujedno se zaklinjati za neko tržišno gospodarstvo.

Zastupnik **Stazić (SDP)** odgovorio je na repliku rekavši da ako netko treba snositi političku odgovornost za prodaju Telecoma, onda je to bivša vlast, jer je ona donijela takvu odluku.

Zastupnik **Šeks (HDZ)** javio se za ispravak navoda gospodina Stazića. Rekao je da je Kazneni zakon RH usvojen u Hrvatskom saboru jednoglasno ili preciznije rečeno, sa samo 3 suzdržana glasa. Za njega su glasovali zastupnici svih stranaka zastupljenih u Saboru, svi zastupnici SDP-a, i sadašnji predsjednik Vlade Ivica Račan. Naglasio je da to stoga nije HDZ-ov Zakon.

Replicirao je zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** na izjavu gospodina Stazića da je bivša Vlada davala državna jamstva. Rojs je rekao da isto čini i današnja Vlada, "kada je nedavno na svom zasjedanju dala privatnoj firmi "Viktoru Lencu", državna jamstva od 22 milijuna maraka". Smatra da su greške počinili i bivša i sadašnja vlast.

Gospodin **Dario Vukić (HDZ)** osvrnuo se na temeljno izlaganje gospodina Stazića koji je uputio kritike Državnom uredu za reviziju, pitajući ih zašto godinu dana čekaju s podnošenjem prijave. "Međutim, pitanje može biti obratno, zašto ova vlast nije odmah nakon 3. siječnja donijela zakon, već je godinu i pol dana čekala s donošenjem Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, te zašto je taj Zakon takav kakav je, odnosno suprotan pravnom poretku i protuustavan". Pitao je također zašto vladajući nisu podržali HDZ-ov Prijedlog zakona iz svibnja 2000. godine, u kojem u članku 13. stoji ono o čemu je maloprije govorio zastupnik Stazić, a što je tada odbijeno od vladajuće većine u Saboru.

Zastupnik **Stazić (SDP)** odgovorio je na repliku. Rekao je da je Državna revizija po članku 17. imala pravo i obvezu podnositi kaznene prijave, a da Prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a nije prihvaćen "zbog toga što ste vi od 1992. godine od kada se počela provoditi pretvorba i privatizacija imali lijepog vremena predložiti takav dobar zakon, pa ga niste predložili".

Gospodin **Milan Kovač (HDZ)** također je replicirao na izlaganje gospodina Stazića. Rekao je da u izvješću Nadzornog odbora Hrvatskog

fonda za privatizaciju za 1997. godinu, gdje je većina bila HDZ-ovaca u Nadzornom odboru, je posebna pozornost usmjerena na pojedine pojavne postupke koji su odstupali od zakonom propisanih.

Tako se vodilo računa o neobavješćivanju o tijeku pretvorbe u pojedinim poduzećima djelatnika koji su tamo nekada radili, umirovljenika i drugih, te nepravilnosti pri raspoređivanju dionica, nadalje, neprihvatanje ponuda za upis i kupnju dionica, pa kupovanje, odnosno otplatu dionica sredstvima poduzeća od menagementa poduzeća, kao i za razne financijske kombinacije za izvlačenje sredstava poduzeća radi kupnje dionica, pritisak raznim metodama vodećih pojedinaca u poduzeću na tzv. male dioničare za kupnju njihovih dionica, nepoštivanje postupka prema odredbama statuta društva u svezi s prijenosom dionica, prodajom objekata, odnosno nekretnina od direktora pojedinih poduzeća bez odluke odgovarajućeg nadležnog organa, te ispod tržišne vrijednosti, kupnjom vlastitih dionica protivno odredbama statuta društva radi pojedinačnih grupnih interesa, neprijavlivanjem imovine u vlasništvu poduzeća u postupku procjene poduzeća, nepravilnostima u procjeni vrijednosti poduzeća na izvršavanju dokapitalizacije.

Sve ove nepravilnosti iznesene su u izvješću, te je podneseno 697 zahtjeva za nadzor pretvorbe koji se odnose na 392 društva, u službu je stavljena financijska i krimi policija, i Fond je svojom revizijom, odnosno svojim Odjelom za reviziju nalagao da se ispravi dotične nepravilnosti, rekao je zastupnik i dodao da se o tome vodilo računa 1997. godine.

"Treba funkcionirati pravna država i treba sankcionirati one koji su to radili, mi smo uočili nepravilnosti i zato smo nakon toga išli u izmjene zakona i zaštitne mehanizme da se to više ne događa".

Gospodin **Anto Kovačević (HKDU)** javio se za repliku. "Ako je privatizacija koju je provodila bivša vlast bila pljačka, zašto ova nova vlast nastavlja tu pljačku, rekli ste da narod traži pravednost, da li ćete vi u dijeljenju te pravednosti poštovati načelo pravednosti, te suditi ne samo bivšim tajkunima, nego i vašim tajkunima?"

Rekao je da je osnovno pitanje zašto je današnja vlast ovu temu držala u ilegali do danas, odnosno zašto je

danas svjesno aktualizira, te da li je to zbog izbora.

Zastupnik **Stazić (SDP)** odgovorio je da ova vlast ne provodi nikakvu pljačku u provođenju pretvorbe i privatizacije, da za to nema nikakvih dokaza i da je to jedna posve proizvoljna tvrdnja.

Tada se zastupnik **Šeks (HDZ)** javio za repliku na temeljno izlaganje zastupnika Stazića. Osvrnuo se, na kako je rekao, iskaz gospodina Stazića, te ga citirao: "dobili smo dokaze o pljački". Gospodin Šeks naglasio je da izvješće Državne revizije nije dokaz, već indicija na temelju koje tek sud može utvrđivati da je počinjeno određeno kazneno djelo.

Izvješće Državne revizije nije dokaz, već indicija na temelju koje tek sud može utvrđivati da je počinjeno određeno kazneno djelo.

Enad Stazić (SDP) odgovorio je na repliku, rekavši da to gospodinu Šeksu ne mora biti dokaz, te da mu je dapače potpuno razumljivo da on tvrdi da sve ovo što piše u nalazu revizije ne dokazuje ništa. "Međutim, meni to dokazuje da se u pretvorbi i privatizaciji nisu poštivali zakoni, da je u nekim slučajevima napravljena eklatantna pljačka, o tome kako procijeniti te dokaze svakako mora odlučivati sud, o tome nećemo odlučivati ni vi ni ja", bio je kategoričan Stazić.

Zastupnik **Branimir Glavaš (HDZ)** javio se za ispravak navoda. Osvrnuo se na istup gospodina Stazića koji je rekao da smo dobili dokaze da je izvršena pljačka. Rekao je da je Stazić odredio kvalifikaciju jednog kaznenog djela i da decidirano tvrdi da je izvršena pljačka, na temelju nalaza revizije.

"Izvješće revizije nije dokaz, nalaz revizije iznosi samo zaključke, mišljenja, ocjene, nekakva zapažanja revizije, prema tome, to se ne može smatrati nikakvim dokazom, niti to smatra revizija, niti je Državna revizija u uvjerenju da je iznijela nekakve dokaze, ona je napisala ono što je vidjela, što je zatekla, ako je utvrdila da postoji dokumentacija za određene slučajeve ona je to konstatirala u zapisniku, prema tome, nalaz revizije nije nikakav dokaz i ja vas molim da u budućim izlaganjima ne izlazite s takvim tvrdnjama jer

svaki puta ćemo morati reagirati i demantirati", rekao je gospodin Šeks.

Neutemeljene optužbe

Zastupnik **Hrvoje Vojvoda (HDZ)** iznio je svoj stav da sve to upućuje samo na to da je u ovom trenutku ipak prvenstveni zadatak "dnevno političko zabavljanje javnosti". Jer, istaknuo je, zastupnici su prije koji tjedan izglasali povjerenje gđi Šimi Krasić, i ponovno je proglasili državnom revizoricom, da bi koji dan nakon toga hrvatska Vlada osporila njeno izvješće. "Sve te optužbe doista nisu utemeljene i one samo govore o nepoznavanju zakonskih postupaka, pa i funkcioniranja vlasti, što mi se čini toliko karakteristično za ovu Vladu", rekao je Vojvoda.

Naglasio je da državna revizija mora utvrditi činjenice, ali predmete procesuirati pravosuđe, državno odvjetništvo, i to tako treba ostati, a temeljni zadatak državne revizije je prije svega kontrola zakonskog trošenja proračunskog odnosno državnog novca.

Iščitavajući materijal zaključuje da "u njemu ima i subjektiviteta, iako se revizija na neki način trudila zaključke uobličiti i na neki način ih uravnati".

Čini mu se da sve zajedno nije previše usmjereno prema popravljanju ili ispravljanju stanja, "već je bliže tome da se sve one koji su i dobro radili proglasi kriminalcima".

Osvrnuo se na izrečene izjave prilikom rasprave kao npr. da je pad hrvatskog gospodarstva prouzročen procesom pretvorbe i privatizacije. Smatra da je drama hrvatskog gospodarstva počela davno ranije, ali je činjenica, kako kaže, "da su svi oni koji su nekada imali zagwarantirani posao, bez obzira na to kakve im rezultate firma postizala, imali zagwarantirane mjesečne plaće, više vodili brige o proizvodnji, nego o prodaji, to danas, nažalost, više nije tako. Svi smo se odlučili za jedan drugačiji društveno ekonomski sustav, odlučili smo se za kapitalizam koji je često puta grub i koji ima neka druga pravila igre", rekao je zastupnik.

Naglasio je da ne smatra da nepoštenih ljudi nije bilo i u procesu privatizacije i pretvorbe, da ih nema ni danas i da ih možda nema u nekim drugim sferama djelovanja. "U takvoj jednoj komediji apsurdna dolazimo do situacije, da je uistinu u Hrvatskoj danas raspoloženje u gospodarstvu

takvo da je puno pametnije imati jednu poveću svotu novca u džepu, ili negdje vani, nego taj novac uložiti u proizvodnju i zaposliti dio ljudi. Takvo razmišljanje i takvo raspoloženje moramo mi mijenjati i to je prije svega naša zadaća".

Osvrnuo se na iznesenu argumentaciju u sabornici da je "tajkunizacija" kriva za dobar dio lošeg stanja gospodarstva, i rekao da ona ne stoji kada su u pitanju 90-te godine, i najveće firme u Hrvatskoj u to vrijeme, kao INA, HEP, HPT, Varteks, Đuro Đaković, Astra, Končar, hoteli, brodogradilišta, kombinati, jer na pitanje koji je od njih završio u rukama tajkuna, odgovor bi bio niti jedan.

"Pri tome uistinu ne mislim braniti tajkune i pogotovo sve one koji su činili pogreške, ali ti koji su činili pogreške imaju svoj put, odnosno ova država mora naći načina kako s njima razračunati".

Mišljenja je da bi se ovaj proces revizije pretvorbe i privatizacije trebao završiti što je moguće ranije, te da treba ostaviti pravosuđu da procesuirati predmete. Smatra da se ne može pozivati na pravnu državu, na pravnu sigurnost, na nepovredivost zakona, a istovremeno provoditi revizije, provjere, postupke.

"Pa tko će pametan od domaćih ili stranih ulagača ulagati u jedno gospodarstvo, gdje smo čuli da narednih 13 godina nećemo znati što je zakonski čisto i jesu li revizije ili privatizacije provedene". Iznio je svoj stav da u ovakvoj situaciji nema te Vlade koja može garantirati gospodarski razvoj, te smanjenje nezaposlenosti, bilo kakvim mjerama, jer to mogu učiniti samo gospodarstvenici, poslovni ljudi koji će znati naći pravi način, a na onima koji se bave politikom preostaje tek stvarati okvire i uvjete za to.

Pa tko će pametan od domaćih ili stranih ulagača ulagati u jedno gospodarstvo, gdje smo čuli da narednih 13 godina nećemo znati što je zakonski čisto i jesu li revizije ili privatizacije provedene.

"Uistinu je RH polako već umorna od silnih revizija koje se kod nas provode, revizije svih odluka i svih ugovora koje je pravila bivša vlast, revizije branitelja, invalidnina,

mirovina, revizije zaposlenih u MUP-u, u MORH-u, revizije pretvorbe i privatizacije, revizije socijalnih prava, evo sada zadnje ide i revizija, s popisa stanovništva srpske nacionalnosti”.

Zastupnica **Dubravka Horvat (SDP)** javila se za repliku, rekavši da se ne slaže s konstatacijom da neki gospodarski subjekti koje je iznio gospodin Vojvoda, pa i tipa holdinga, Đure Đakovića nisu završile u rukama tajkuna. ”Nije holding ili kompletna grupacija, ali su najinteresantnije tvornice ili dijelovi tih grupacija završile u rukama tajkuna, a i to je nešto”.

Hrvoje Vojvoda (HDZ) odgovorio je na repliku. Prisjetio se jednog slučaja prije 2,5 godine kada su se tiskovine punile

naslovnica tipa ”Škegro će završiti u zatvoru, jer je pronevjerio, sakrio novac, dobiven od mita zbog procesa privatizacije HPT-a, novac sklonjen u Irskoj, i vjerujem da se svi zajedno sjećamo toga”. Upitao je da li je taj Škegro doista taj novac ukrao, da li je taj novac nestao ”ili će svi zajedno pokušati pronaći onaj minimum građanske pristojnosti i ispričati se čovjeku, jer ja bih volio da mi ovdje u Saboru takve greške ne činimo”.

Sonja Borovčak (SDP) uvodno je izrazila žaljenje što ne može pozdraviti goste na galeriji, među kojima bi trebali biti radnici, koji su ostali bez posla kroz pretvorbu i privatizaciju. No, kako je rekla, vjeruje da su danas pratili ovu raspravu, jer bez obzira na razna mišljenja koja su iznesena da nema smisla to sve raditi, da je to posao koji ne vodi nikuda, čini joj se da ipak obični ljudi, oni koji su osjetili na svojim leđima sve ono što se dogodilo, očekuju ne samo raspravu, nego nakon toga i konkretne zaključke koji će malo vratiti vjeru u to da je pravda spora, ali da je ipak dostižna, te da oni koji su se okoristili u privatizaciji i pretvorbi moraju svojom imovinom koju su stekli na nezakonit način i odgovarati.

Govorila je u ime ljudi i radnika iz Krapinsko-zagorske županije, koji su, kako je rekla, nažalost, kroz privatizaciju i pretvorbu ostali bez posla.

Slaže se da je 90-ih godine bilo poduzeća koja su bila u teškoj situaciji, i da je vjerojatno određeno restrukturiranje bilo potrebno, kao i smanjenje broja ljudi. Ali ne može se složiti da su neke firme nestale i da ih

dan danas nema. A nestale su u procesu pretvorbe i privatizacije.

Podržava današnju raspravu o ovoj temi, koja može ubrzati moguće sankcioniranje nepravilnosti koje su se događale.

Na kraju je rekla da očekuje da će državni odvjetnik koji već ima određene prijave, uz pomoć materijala Državne revizije, te mogućih zaključaka Sabora, isto tako poduzeti određene konkretne korake, da bi oni koji su se na ovakav način ponašali ipak morali odgovarati.

”Ono najmanje što ljudi od nas očekuju, bez obzira na sve ovdje izrečeno i sve sumnje, je da pred lice pravde moraju stati oni koji su na ovakav nemoralan način došli do svega onoga što im zapravo ne pripada”, rekla je zastupnica.

Zaključila je da bi poruka trebala biti da bez obzira na političke opcije, bez obzira na stranačku pripadnost, svi oni koji su počinili kaznena djela u privatizaciji i pretvorbi moraju odgovarati.

Poruka bi trebala biti da bez obzira na političke opcije, bez obzira na stranačku pripadnost, svi oni koji su počinili kaznena djela u privatizaciji i pretvorbi moraju odgovarati.

Zastupnica **Lucija Debeljuh (SDP)** javila se za repliku. Izjavila je da se slaže s kolegicom Borovčak da su na galeriji trebali sjediti oni koji su oštećeni u postupku privatizacije i pretvorbe. ”Međutim, bojim se da je naša galerija premala i da oni koji su po bilo kojoj osnovi oštećeni u modelu pretvorbe i privatizacije ne bi stali niti na jedan nogometni stadion u Hrvatskoj”.

I MMF traži smanjenje broja radnika

Zastupnik **Ivan Milas (HDZ)** naglasio je da je jako iznenađen koliko ljudi malo zna što se dogodilo u našem društvu. ”Čude se da netko tko je postao vlasnik radi ono što on hoće, da ima pravo raspolagati sa svojom imovinom na način kako hoće, nije to društveno vlasništvo, vlasnik smanjuje sve troškove koje želi, pa tako i radnike. I naši revizori su isto socijalistički postupali, idu procje-

njaviti je li ispravno da su došli do 69 radnika ili do 150, s tog aspekta procjenjuju”, bio je kritičan Milas.

Upitao je ne vidimo li svi što nam kaže MMF, da smanjimo vojsku, policiju, troškove.

”Govorite svojima u partiji da prestanu s ovim sustavom koji oni tako dobro provode, evo gospodin Linić je prototip tog novog društva Latinske Amerike, pa ga zaustavite i recite tražimo samoupravni socijalizam, dovedimo radnike tu i ja ću se s vama složiti”.

Trguje se i rasprodaje hrvatsko nacionalno bogatstvo, i to su prave teme o kojima treba govoriti.

Zastupnik dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** rekao je da razumije kolegičin emocionalni odnos prema hrvatskom Zagorju, ona naime kaže da su tamo pokradene, uništene sve firme. No, naglasio je da to nije ništa u odnosu na ono što se događa s INA-om i HEP-om.

”Pa tamo je maznut jedan cijeli državni proračun preko noći, nemojmo tražiti sitne ribe, odnosno kokošare, kako je već danas netko rekao, nego tražimo prave ”Drpislave”, jedna INA vrijedi 4 milijarde i 800 milijuna dolara, a prodana je u besćenje”, rekao je Kovačević.

Dodao je da se trguje i rasprodaje hrvatsko nacionalno bogatstvo, i to iz dana u dan, i da su to prave teme o kojima treba govoriti.

Milan Kovač (HDZ) osvrnuo se na izjavu Željke Antunović 1999. godine na sjednici Nadzornog odbora Hrvatskog fonda za privatizaciju, gdje se trebalo glasovati o izvješću o radu Hrvatskog fonda za privatizaciju za 1998. godinu.

”Gospođa Antunović je rekla da je ugodno iznenađena kako Hrvatski fond za privatizaciju profesionalno izvršno radi, da je iznenađena onim što je vidjela, da je imala sasvim drugačije mišljenje iz rasprava u Saboru i politikantskih odnosa, ali ne može glasovati za to izvješće iz političkih razloga. Također u jednom ”Forumu” prošle godine, gospodin Linić rekao je na jedan upit da ne možemo nikoga procesuirati, jer da je, nažalost, Fond radio po zakonu”.

Kovač je upitao što se to najednom promijenilo nakon tih godinu ili dvije godine? Upitao je također i zašto u

Parlamentu već tri godine nema izvješća Nadzornog odbora o radu Hrvatskog fonda za privatizaciju. "Znamo da Sabor imenuje Nadzorni odbor koji po zakonu mora jednom godišnje podnijeti izvješće".

Prisjetio se zadnje rasprave o reviziji za 98. godinu, kada se govorilo da je HDZ donio takav Zakon o privatizaciji "koji je omogućio da se 200-njak obitelji najbližih predsjedniku Tuđmanu obogati, a da svi ostali budu sirotinjafl. Tada je Kovač predložio zaključke koje je Sabor jednoglasno donio, da Vlada RH utvrdi u roku 60 dana 200 najbogatijih obitelji u RH, te da se objave imovinske kartice ljudi koji su obnašali visoke dužnosti u RH.

"Odgovor Vlade bio je da ne znaju što je obitelj, a zašto nisu objavili imovinske kartice mene, Penića, i ostalih ljudi koji su radili u Hrvatskom fondu za privatizaciju ako je to bila obveza temeljem zaključka Sabora i to vjerojatno ima svoje razloge".

Rekao je da se kod nas polazi stalno od posljedica, nikako da netko kaže koji su uzroci. Naime, 27. siječnja 1991. godine, prije donošenja Zakona o privatizaciji, Vlada RH je donijela Odluku o prestanku pokretanja stečajnih postupaka koji su već bili u tijeku za 200 najvećih poduzeća u RH, među inima i Končara, Đakovića, Kraša.

"Tada je dakle, 1991. godine Vlada RH izdala oko milijardu dolara obveznica da se pokuša sanirati gospodarstvo, a već se spremala agresija, i normalno da je poduzela mjere da to kompletno gospodarstvo ne ode u kaos i kolaps, jer po svim pokazateljima i međunarodnim standardima sve te firme su trebale ići u stečaj".

Rekao je da je često pomislio što bi se dogodilo da su sva ta poduzeća otišla u stečaj, i da je odgovor uvijek isti, da se to napravilo, onda ne bi bilo hrvatske samostalnosti i slobode.

"Nitko ne govori da je Marković počeo privatizaciju u RH. Sjećamo se svi, tko se hoće sjetiti, Markovićevog saveznog zakona o pretvorbi i privatizaciji. Da li smo tada trebali prepustiti da Beobanka, Jugobanka i ostale banke preuzmu hrvatsko gospodarstvo i da ostanemo bez onoga do čega smo došli, pa ne bi bilo samostalne hrvatske države. Normalno da je HDZ predložio da se ide republikim Zakonom o pretvorbi i privatizaciji, iako tada nismo bili priznati, da se spasi što se spasiti daće".

Već 1990. 30% zaposlenih višak

Rekao je da se tome treba pribrojiti i izvješće Zavoda za statistiku 90. godine, gdje je rečeno da je preko 35% zaposlenih tada bilo viška u Hrvatskoj. "Na sve to skupa došla je agresija na RH, trećina države je bila okupirana, a po procjenama financijskih stručnjaka više od 300 milijardi kuna ratnih šteta su se dogodile u ovih 8 godina u RH".

Upitao je koje bi gospodarstvo to moglo izdržati? "Ali zato kažu da je pljačka u pretvorbi i privatizaciji, a da je pljačka, onda bi proračun koji je bio 1992. godine 15 milijardi kuna sada bio 5 milijardi kuna, a on je sada 4, 5 puta veći iz toga gospodarstva koje je opljačkano. Neke stvari ne stoje".

Smatra da se ovakvim načinom rasprave samo radi medvjeda usluga hrvatskom gospodarstvu, jer poslije ovakve hajke i linča na jednu stranku i svega što se događalo u gospodarskom životu države nema stranog partnera ili iseljenog Hrvata koji će ulagati u RH.

Vjeruje da se Sabor treba baviti temama koje su od nacionalnog interesa, a ako je ikome u interesu da se napravi revizija pretvorbe i privatizacije, "u interesu je nas osobno koji smo tamo radili", no to treba prepustiti državnim institucijama da odrade.

Za repliku se javio zastupnik **Jadranko Mijalić (HSL)**. Reкао je da izvješće o radu Fonda za privatizaciju ne dolazi više od Nadzornog odbora, već po propisima Statuta Fonda, izvješće u zadnje dvije godine daje Vlada RH. Također, dodao je da se izmijenila i struktura uprave fonda, njega više ne čine zastupnici, nego ga čine predstavnici Vlade, znači, samo ministri, pa je vjerojatno zbog toga i Vlada koja je upravljala Fondom ocijenila za shodno da ona izvještava o tome.

"Što se tiče poslovanja samoga Fonda i fondova o tome sam govorio ispred kluba, uočeno je niz nepravilnosti koje su praktički naznake za počinjena kaznena i prekršajna djela. Govorili smo o tome da dionice stečene pretvorbom nisu prodavane na vrijeme, da nisu poštovani pri tome zakonski rokovi, da se kod zamjene dionica nije uvažavala tržišna vrijednost, niti se pokušavalo putem tržišta doći do te vrijednosti dionica, da nisu uzimana adekvatno osiguranja".

Istina ili linč

Za repliku se javio zastupnik **Josip Leko (SDP)**. Upitao je zašto se kroz raspravu spominje da je riječ o nekakvoj hajci, linču. "Riječ je o Izvješću Državne revizije i volio bih da čujem što nije točno u tome izvješću, a ako je izvješće Državne revizije točno, u 100 firmi su izvršene revizije, a u 80 firmi izvršena je privatizacija nezakonito, i to za vrijeme bivše vlasti, dakle HDZ-a izvršena je ta i takva privatizacija ili pretvorba".

Smatra da su zastupnici pozvani da utvrde pravilnosti ili nepravilnosti u pretvorbi sa svim okolnostima koje su se događale. "Zašto ne bismo utvrdili, pa makar i ne mogli procesuirati tko i pod kojim okolnostima je prisvojio državnu imovinu, pa makar zakonito?"

Milan Kovač (HDZ) replicirao je rekavši da je upravo gospodin Leko potvrdio da je to bio linč. "Od kada je upućeno Izvješće Državne revizije u Sabor, po mom mišljenju namjerno se odugovlačilo s raspravom, upravo da bi se u javnosti pripremlilo takvo mišljenje, nakon hysterije, gdje se svaku večer na "Dnevniku" moglo čuti ovo što vi govorite, da je napravljena pljačka".

Kovač je rekao da pljačka nije napravljena, i da to ni ne stoji u Izvješću revizije, čak naprotiv. Smatra da je to koordinirana akcija koja je išla na hajku na HDZ.

Kod građana nema dvojbe

Zastupnica **Dubravka Horvat (SDP)** smatra da danas, među građanima RH ne postoji uopće dvojba o tome da odabrani model pretvorbe, a kasnije privatizacije, niti vrijeme njihovog provođenja, za vrijeme dok su naši građani boravili na ratištu i

Cilj nije bio stvoriti moderna i efikasna poduzeća, nego je cilj bio ostvariti osobnu korist kroz nezakonito stečenu imovinu.

sudjelovali u obrani RH, niti zakonska regulativa koja je to pratila, nije bilo u cilju očuvanja vrijedne društvene imovine, očuvanja radnih mjesta, razvojnih programa i svega ostalog što je trebalo pratiti taj proces.

Po njoj je to bilo u funkciji bogaćenja manjeg broja osoba bliskih strukturama koje su imale moć i

vlast, pa su zadržale ekskluzivno pravo odlučivati kome i kako dijeliti imovinu, koju su svi građani RH stvarali i stvorili.

Rekla je da svatko tko je tada išao u određenu kupovinu ovih poduzeća morao je podnijeti razvojne programe, a dužnost odgovornih je bila pratiti njihovo provođenje, pratiti što je ispunjeno od ponuđenih programa i predviđenih mjera. "Po meni, da se tada na vrijeme reagiralo i spriječile malverzacije, te se odmah kaznile i spriječile osobe koje su sudjelovale u kršenju i pokušavanju izigravanja zakona, to bi sigurno bila opomena i drugima, što bi zaustavilo da to postane redovita pojava i da se na određeni način da negativan pečat cijelom ovom procesu", rekla je zastupnica.

Rekla je da ovo Izvješće jasno kaže da je od 100 subjekata kod njih 80% utvrđeno nezakonito ponašanje, nezakonite radnje, što znači da to nije bio sporadičan slučaj, nego pravilo, te govori da cilj nije bio stvoriti moderna i efikasna poduzeća, nego je cilj bio ostvariti osobnu korist kroz nezakonito stečenu imovinu.

Potvrdu za ovu tvrdnju nalazi i u činjenici da je početkom pretvorbe u ovim poduzećima radilo 46 tisuća 265 radnika, a sada ih radi 20 tisuća 284. Slaže se da je u početku ovog procesa bilo previše zaposlenih, i to može prihvatiti, ali je teško povjerovati da je bilo viška više od 60%.

Slijedeće što potkrepljuje njenu tvrdnju je i nalaz Državne revizije da značajan dio imovine nije obuhvaćen u procjenu poduzeća, a kako kaže, ne radi se o 20 kvadrata zemljišta, nego se radi o tisućama kvadrata i to vrijednog zemljišta, uz atraktivne objekte. Simptomatično je i da nedostaje potrebna dokumentacija.

"Pravilo je bilo da u poduzeća u kojima se vršila pretvorba i privatizacija dolaze neki novi ljudi, koji nisu bili poduzetnici, ali su se uredno služili s dvije prokušane metode, jedna je bila dizanje menagerskih kredita, a druga otplata dionica sredstvima poduzeća u kojima je pretvorba bila u tijeku. A upravo je to bilo i protuzakonito, a po meni i nemoralno, jer ne samo da su ta poduzeća kreditirala ili bila jamac za vlastitu kupovinu, nego su svojom imovinom bili i jamac, bili su korišteni kroz hipoteke na svoju imovinu i za kupovinu drugih poduzeća koja su bila u pretvorbi. Tako su se uredno stvarale grupe poduzeća povezanih

istim transakcijama, istim ljudima, istim imenima", bila je kritična zastupnica.

Rekla je da je u zadnje vrijeme bilo puno rasprave, pa i kroz medije, može li se kriminal u procesu privatizacije sankcionirati. "Nigdje nisam vidjela da se postavilo pitanje da li su postojala kriminalna djela, nego je bilo pitanje na koji način i da li se može sankcionirati, što potvrđuje i jedno opće mišljenje da je postojalo".

Mišljenja je da je zadaća svih institucija društva sankcionirati taj kriminal, prvenstveno zbog svih naših građana čija je imovina nestala u tom procesu pretvorbe i privatizacije, ali i onih rijetkih koji su u procesu pretvorbe i privatizacije sudjelovali u skladu sa Zakonom i koji danas rade, isplaćuju plaće i nisu u stečaju, likvidaciji, a često kada se govori o tom procesu pretvorbe i privatizacije sa negativnim predznakom, "sve njih se trpa u isti koš".

Stoga drži da su i ovi zaključci koje je predložio Klub zastupnika SDP-a upravo u tom smjeru i da su jedna podloga da se pronadu odgovarajuća rješenja, sa ciljem da se ova pitanja razriješite.

Sve isto, s fatalnijim posljedicama

Replicirao je zastupnik **Ivan Milas (HDZ)**. Rekao je da dvije i pol godine sadašnja vlast radi to isto, još s fatalnijim posljedicama, umjesto da promijeni sistem, i da se ispravi. "Vi ne prodajete sitne koji će ionako propasti radi Metro-a i sličnih. Ispravite se, ne dajte da se preda Elektroprivreda, ne dajte šume, ne dajte poljoprivredne površine, vratite, kontrolirajte njemački Telekom, što se desilo s Riječkom bankom, sa svim bankama, ne dajte dalje da propada država", rekao je Milas.

Zastupnica **Dubravka Horvat (SDP)** odgovorila je na repliku. "Upravo sam zbog ovakvih rasprava i zbog ovakvog trpanja svega i svačega u isti koš, što se uopće ne može razabrati čemu, što i kome pripada, rekla da se dio po dio mora izvesti načistac".

Rekla je da što se tiče zakona, neki su bili dobri, no oni su se izigravali, a onda su se donijeli 1997. godine neki zakoni koji su jednostavno rekli da ono što je bilo krivično djelo više nije krivično djelo. "Ti zakoni nisu bili, naravno, dobri".

Ivan Penić (HDZ) replicirao je zastupnici Horvat i rekao da je njen navod - da je cilj privatizacije bila zapravo osobna korist - ne samo netočan, nego neistinit i insinucija. **Branimir Glavaš (HDZ)** je dodao da to što je iz nekog elaborata o pretvorbi ispušteno u procjeni 20 ili 10 tisuća kvadratnih metara nije kažnjivo djelo jer imovina koja nije obuhvaćena elaboratom pripada Hrvatskom fondu za privatizaciju i ostaje hrvatskoj državi, njeno vlasništvo, koje nitko nije popljačkao. **Dubravka Horvat (SDP)** je odgovorila da je velika razlika u tome jesu li u knjizi imovine, primjerice, unutar Đure Đakovića uvedeno 20 kvadratnih metara ili je kao imovina procijenjeno 50.000 kvadrata u okviru nekog hotelskog kompleksa.

Zašto se ne čuje druga strana

U pojedinačnoj raspravi **Ivan Penić (HDZ)** kaže da je pitanje može li se još nešto novo i konstruktivno reći o pretvorbi, privatizaciji i reviziji. Stalno je prisutna teza i kritika da se proces privatizacije nije smio odvijati za vrijeme rata ("nekom metak nekom imetak") no to je opasna teza i na neki način poziv je na javni linč. Mi rat nismo htjeli, nismo znali da će biti rat i bili smo spremni za mir i rad. Rat nam je bio nametnut i nismo mogli nešto odlagati zato što će eventualno biti dug rat. I kad smo već bili u ratu željeli smo, htjeli i mislili smo o brzom

Pitanje je kako to da se ove revizije tako razlikuju, tko je tu u pravu, gdje je istina i zar se ne može čuti i druga strana. Ova revizija uopće nije uzela u obzir okolnosti pod kojima je obavljena cijela privatizacija i pretvorba.

miru a i svi međunarodni faktori to su nam obećavali a i poticali (Svjetska banka, MMF) na što bržu privatizaciju. U tom pogledu trpjeli smo i kritiku a ne možemo istovremeno biti kritizirani radi sporosti i radi brzine privatizacije, a Zakon je uostalom donesen u Saboru gotovo jednoglasno, podsjetio je zastupnik.

Kritika kontinuirana i žestoka traje i danas oko procjena vrijednosti no ni jedan birokrat ili državni činovnik, pa niti stručnjak, ne može bolje ocijeniti

vrijednost neke imovine od tržišta, a u ovom slučaju to je tržište kapitala, dionica jer su se kupovali papiri, dionice s pravom na dividendu i upravljanje, a ne imovina, zgrade. Prodaja imovine se vrši u skladu s propisima (donošenje odluke o pretvorbi, natječaj itd.) i sve mora biti razvidno i transparentno pa ako se tako ne radi, jer kriminal je moguć, to je stvar sudstva a ne politike, smatra zastupnik. Ima "lijeka" i za zatajenu imovinu društva koja zbog toga nije išla u procjenu, no to je imovina u vlasništvu Fonda, države, a bez te imovine određena tvrtka ne može funkcionirati, a onaj tko je to namjerno zatajio mora snositi sankcije. Stalna je kritika i zbog revalorizacije kredita kod pretvaranja potraživanja u udjele (postoje zapisi o takvoj odluci Ministarstva financija, revalorizaciju potpisuju organi društva itd.) i riječ je najčešće o plaćenim kreditima a banke su smatrale da su otplaćivani kroz onu veliku inflaciju te da su bitno umanjeni i da su tu banke oštećene pa kroz te revalorizacije dolaze na svoje i ta potraživanja pretvaraju u udjele (kad bi išla u otplatu sva ta društva, poglavito turistička, otišla bi ne u stečaj nego likvidaciju).

No pitanje je kako to da se ove revizije tako razlikuju, tko je tu u pravu, gdje je istina i zar se ne može čuti i druga strana. Ova revizija uopće nije uzela u obzir okolnosti pod kojima je obavljena cijela privatizacija i pretvorba, rat, nestanak velikog sovjetskog tržišta a niti za nas manje važnog, jugoslavenskog tržišta, rekao je, među ostalim.

Svi oni koji su zlorabili ove procese, imovinu poduzeća prodavali za svoj džep, pa bio netko i 100-postotni vlasnik svih dionica, neka uistinu odgovaraju pred sudovima, rekao je zastupnik na kraju podržavajući da ovo Izvješće, iako je, kaže, samo indicija a ne dokaz, ide svima pa i državnom odvjetništvu.

No, javio se **Željko Malević (SDP)** prilično šokiran, kaže, izjavom predgovornika "mi nismo znali da će biti rata pa smo krenuli u privatizaciju". Valjda je ta izjava data u nekakvom pokušaju da se relativizira ili amortizira moralni aspekt timeinga gro privatizacije, rekao je ne vjerujući da je bivša vlast bila toliko nekompetentna da u tolikoj mjeri nije shvaćala što se zbiva dok je budući agresor turirao tenkove. **Ivan Penić (HDZ)** je odgovorio da ga je

predgovornik uistinu krivo shvatio te ujedno podsjetio da je tada već bio Markovićev zakon o pretvorbi i privatizaciji ali i upad u financijski sustav još uvijek zajedničke države i potvrđene sumnje da se u Beogradu mislilo štampati novca i novca i time kupovati hrvatska poduzeća.

Kažnjavanje političkih neistomišljenika

Branimir Glavaš (HDZ) u svojoj je raspravi najprije naglasio da pripada onom skupu ljudi koji ne žele pod svaku cijenu braniti tezu da u pretvorbi i privatizaciji nije bilo nezakonitosti u proteklih desetak godina. Jer, vjerojatno ih je bilo i ima ih i danas i zbog toga se zalaže i podupire težnju običnih ljudi i građana da se za to odgovara, kao što će se zalagati i sutra, dodao je, da se odgovara za marifetluke današnje koalicijske vlasti. No oštro se protivi generaliziranju i poistovjećivanju takvih stvari s HDZ-om kao strankom ali i sa svima onima koji su stranci pripadali, kao i da se sotoniziraju oni koji su preko HDZ-a participirali u vlasti do 3. siječnja 2000.

S obzirom na okolnost da se u medijima već danima govori o ovom Izvješću i stvara psihoza kako je pretvorba i privatizacija nezakonita u velikom broju kontroliranih društava nužno je u Saboru osvrnuti se kritički na rad Državnog ureda za reviziju u provođenju tzv. revizije pretvorbe i privatizacije, smatra zastupnik.

Prema Zakonu o reviziji pretvorbe i privatizacije (već se kod njegovog donošenja upozoravalo na politikantske razloge) revizija se obavlja odnosno provodi radi zaštite Ustavom zaštićenih vrednota, ukupnog javnog poretka i javnog morala, i zastupnik stoga postavlja pitanje osnovanosti provođenja revizije radi postizanja spomenutih ciljeva kada se već Zakonom o ugovornim odnosima ne gasi pravo na isticanje ništavnosti ugovora koji su protivni Ustavu RH te moralu društva, i na tu ništavnost se može pozvati svaki građanin koji misli da je u tome oštećen ili uskraćen u nekom pravu i samostalno pokrenuti postupak. Jasno je da prema odredbama tog Zakona nema nikakve zastare u ovim slučajevima i građani se nekorektno obmanjuju pričama da je došlo do zastare, da oni koji su izvršili pljačku neće za to odgovarati i da neće biti nikakvih

pravnih posljedica. To je nekorektno i time se manipulira javnošću, rekao je, među ostalim. Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije nije donesen s ciljem da se hapsi, zatvara već da se ispravljaju nepravde onima koji su oštećeni, onemogućeni u nekom svojem pravu i ovom revizijom to je trebalo omogućiti i nepravde ispraviti, a za to je bila dostatna postojeća zakonska regulativa, a ovako se stvaraju radom Revizije dodatni milijunski troškovi.

No očito jedini pravi cilj vladajuće koalicije bio je, smatra on, medijski pripremiti ozračje kako bi se u pogodnom trenutku krenulo u progon i kažnjavanje onih političkih neistomišljenika koji budu u određenom trenutku politički odbačeni i odstreljeni.

Očigledno da zakonodavac tj. gospoda iz vladajuće koalicije niste htjeli postupkom revizije i kontrole izazvati eventualnu ništavnost pravnih poslova već nekompetentnim ocjenama iz čisto politikantskih razloga obavljene postupak pretvorbe i privatizacije maksimalno politički diskriminirati, naglasio je. Osvrnuo se i na mišljenje Vlade RH o Izvješću Državne revizije te se pozvao na komentar u Večernjem listu o tome donedavnog zamjenika ministra pravosuđa Ranka Marijana a sadašnjeg suca Županijskog suda u Zagrebu, kad je uz neskriveno zgražanje pitao postoji li u Vladi barem jedan pravnik. Njegovoj izjavi da je riječ očito o politikantskim namjerama koje s pravom nemaju nikakve veze a usmjerene su na dobivanje bodova u javnosti i nalikuju na predizbornu kampanju svaki daljnji komentar je suvišan, rekao je na kraju zastupnik.

Josip Leko (SDP) replicirao je predgovorniku i rekao da nije odgovornost vlasti za ništavnost ugovora ali da jest odgovornost vlasti kada projekt državnih banaka zadržava za vrijeme privatizacije i po volji vlasnika banke odobrava kredit upisanim dioničarima za kupnju tih dionica a zatim uzima u zalog, kao garanciju te dionice znajući da se neće moći naplatiti. I kad se to ponavlja nekoliko puta banka u svojem portfelju ima više vlasništva nekretnina nego novca i onda država donosi odluku da sanira banku sa 75 milijardi kuna pa ih proda za 30 milijardi i to je odgovornost vlasti. Treba razgovarati o činjenicama (a ne o Ranku Marijanu), rekao je. **Bran-**

mir Glavaš (HDZ) odgovorio je pak da se raspravlja o Izvješću Državne revizije i da ne vidi nikakve povezanosti s ovim što je predgovornik rekao.

Sankcionirati nezakonite radnje

Tonči Žuvela (SDP) najprije pita kako raspravljati o ovoj temi koja je pitanje časti velike većine građana Hrvatske ali isto tako i same ove vlasti i kako tu silnu gorčinu pretočiti u riječi bez osвете, ali s jasnom porukom što se to događalo, tko je to radio, na koji se način pretvorba provodila i što na kraju sa svim tim saznanjima. Donošenjem Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije stvoreni su uvjeti za početak tog procesa kojeg su mnogi u Hrvatskoj željno očekivali. Došao je trenutak istine i jednostavno rečeno, ono što se javno i tajno govorilo sada je dobilo potvrdu i ocjenu ovlaštenih institucija društva a to bi trebale nastaviti institucije pravosuđa, rekao je zastupnik te u nastavku govorio o Izvješću.

Nalazi revizije u prvih u sto tvrtki od ukupno 1982 u kojima je na temelju Zakona potrebno provesti reviziju pretvorbe i privatizacije su katastrofalni i u samo 18 društava privatizacija je provedena u skladu sa Zakonom. Na temelju zaključaka koje je ponudila Revizija zastupnik je izvukao opći model pretvorbe, privatizacijski model, prepoznat kao loš i koji nije proveden u skladu sa Zakonom. Postupak je započinjao utvrđivanjem nerealne vrijednosti poduzeća ili nekretnina poduzeća, ili potraživanja poduzeća ili obveza prema državi, zatim bi takve tvrtke potencijalni kupci detektirali u Fondu. Nakon toga uzimao se menadžerski kredit ili neka druga sredstva za kupnju značajnih manjinskih paketa dionica a potom putem torbara, akvizitera sklapao se ugovor o prijenosu trgovačkih prava s malim dioničarima i postaje se većinski vlasnik. Na ovaj način osiromašile su se tvrtke. Izvlačenjem gotovine, stvaranjem fiktivnih obveza i njihova naplata ili zamjena za nekretnine kroz povezana društva, rezultat čega je bilo gašenje tvrtke, ili (još bolje za stjecatelja takve tvrtke) vraćanje takve osiromašene tvrtke Fondu uz povrat uplate ili zamjenu dionica. Koliko je bilo takvih pretvorbi vidjet će se u cjelokupnom izvješću revizije.

No zastupnik se ne može oteti dojmu da su čestom uništavanju poduzeća pridonijeli i sami mali dioničari, prije svega vjerujući torbarima, akviziterima ili opunoćenicima, ne razumijevajući što je to dionica i dioničarstvo i ne shvaćajući da mnogim poduzetnicima nije cilj razvoj i poslovanje tvrtke već izvlačenje kapitala, prodaja nekretnina ili druge imovine tvrtke jednom riječju brza i laka zarada. Ovaj nalaz i iskustva mnogih prevarenih i opljačkanih građana Hrvatske moraju biti opomena svim malim dioničarima da budu pažljivi kod konzumiranja svojih vlasničkih i upravljačkih prava i da olako prepuštaju svoja prava a često i radna mjesta.

Danas više nije sporno da je bilo pogrešaka i propusta u procesu pretvorbe i privatizacije pa opravdavati kriminalne postupke u pretvorbi na način da su to nepodopštine (a bilo ih je iz Fonda) u najmanju je ruku smiješno. Pitanje je i zašto neki važni zakoni, prije svega Zakon o pranju novca, nisu doneseni na vrijeme, zašto unatoč brojnim zaprimljenim prijavama i aferama koje su obrađivane i u tisku, nije i bez Zakona o reviziji pretvorbi i privatizacije obavljena revizija takvih ugovora a zašto je tek 2000. godine prvi put napravljena revizija Hrvatskog fonda za privatizaciju, rekao je među ostalim, zastupnik napominjući da će na kraju ostati gorak okus ako poslije svega i ovakvog nalaza ne bude i postupaka koji će sankcionirati nezakonite radnje.

Milan Kovač rekao je da nije točno da prije ovog Zakona nije bilo revizije. Podsjetio je da je u ovoj raspravi rekao kakvi su se propusti proteklih godina pronalazili i koliko je kaznenih prijava podneseno, više od stotine, pravosudnim tijelima.

Nije se stiglo zbog odluke Ustavnog suda

Dario Vukić (HDZ) pročitao je članak 45. Zakona o pretvorbi i privatizaciji kojim je utvrđeno da je Hrvatski fond za privatizaciju ovlašten provesti kontrolu provođenja pretvorbe te, ako se ova obavlja protivno izdanoj suglasnosti, zaustaviti daljnji postupak te poništiti provedene radnje te utvrditi rok za otklanjanje nepravilnosti. Ustavni sud

je, međutim, u listopadu 1999. ukinuo taj članak s obrazloženjem da ne može tijelo koje izdaje rješenje i obavljati kontrolu. Zbog toga se, naglasio je, nije stiglo napraviti zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije, ali je Klub zastupnika HDZ-a sedam mjeseci po odluci Ustavnog suda predložio prvo čitanje toga zakona.

Ukupno je u nadležnim sudovima protiv Hrvatskog fonda za privatizaciju pokrenuto 908 postupaka - od toga 394 tužbe pri Upravnom sudu (do 1998. riješeno 186) te 514 pri općinskim i trgovačkim sudovima.

Ustavni sud je u listopadu 1999. ukinuo članak 45. s obrazloženjem da ne može tijelo koje izdaje rješenje i obavljati kontrolu pretvorbe. Zbog toga se nije stiglo napraviti zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije, ali je Klub zastupnika HDZ-a sedam mjeseci po odluci Ustavnog suda predložio prvo čitanje.

Možemo se složiti da nije dovoljno napravljeno, ali ne može se reći da se nije radilo - sukladno pravnom poretku - rekao je zastupnik HDZ-a.

Replicirajući, **Tonči Žuvela (SDP)** rekao je kako se da je tako danas ne bi imalo o čemu razgovarati, jer bi bilo rezultata revizije.

Mirjana Didović (SDP) izjavila je da Hrvatska mora riješiti problem privatizacije želi li biti država vladavine prava i društvene pravednosti, naglasivši kako je to presudno za moralnu stabilnost nacije. Odlučujuće je - ispraviti nepravdu ili, barem, ublažiti posljedice, a da se istovremeno ne izazovu novi ekonomski, socijalni i pravni problemi.

S učinjenim u procesu privatizacije nije, po njenim riječima, zadovoljan nitko osim uskog sloja koji se bez rada i ulaganja enormno obogatio. I to tako da je društveno vlasništvo pretvoreno u državno pa faktički njegov najveći dio dodijeljen neolicini.

Po riječima zastupnice, problematični su bili i način i vrijeme privatizacije. Jer, dok je energija nacije bila usmjerena na obranu domovine i uspostavu države energija dijela vladajuće elite bila je usmjerena

na pretvaranje društvenog vlasništva, bogatstva, u svoju imovinu. Cilj, očito, nije bila društvena pravda, napomenula je, dometnuvši kako nije ostvaren ni onaj drugi deklarirani - efikasno tržišno gospodarstvo.

Neprijeporno je da je Hrvatska uvelike osiromašena i zbog načina na koji je provedena pretvorba i privatizacija - naglasila je zastupnica SDP-a, podsjetivši kako je vladajuća koalicija među prioritetima svog programa stavila reviziju pretvorbe i privatizacije te, prije godinu dana, donijela i Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije. Zakonom je utvrđeno da je za to nadležan Državni ured za reviziju, koji o tome treba izvjestiti Hrvatski sabor i druge institucije.

U ovom se izvješću Revizija poziva na neke zakonske odredbe, ali - zanimljivo - ne na neke od temeljnih koje ju obvezuju i da imenuje osobe koje su počinile povrede te da podnese prijavu nadležnom državnom odvjetništvu. Istovremeno iz Izvješća proizlazi da su nepravilnosti utvrđene u oko 80 posto poduzeća obuhvaćenih revizijom. Evidentno je, rekla je zastupnica, da revizija nije provedena u potpunosti (prema člancima 17. i 20. Zakona) te da izvješće nije samo nedostavno već i nepotpuno.

Nameću se barem, dva pitanja - koja je svrha revizije ako nadležno tijelo ne podnese prijavu i ne imenuje počinitelje te kako može parlament štiti prava i interese građana ako državna tijela ne provode zakon - rekla je Mirjana Didović.

Iz njena izlaganja još izdvajamo tvrdnju da se pod upit dovodi cijela revizija ako Hrvatski sabor ne bude inzistirao na zakonom propisanim postupcima te da će to uvijek iznova biti izvor sukoba ne ukloni li se evidentna nepravda.

Pretvorbom bilo obuhvaćeno više od milijun građana

U novom javljanju, **Dario Vukić (HDZ)** skrenuo je zastupnicima pažnju na to da je pretvorbom i privatizacijom bilo obuhvaćeno oko milijun građana Hrvatske - 700 tisuća malih dioničara, 230 tisuća branitelja i stradalnika Domovinskog rata te 50 tisuća invalida. Činjenica jest da mnogi mali dioničari nisu plaćali, da je došlo do raskida itd., ali je isto tako činjenica da ste i vi obećali da ćete većem broju građana omogućiti sudjelovanje u tom procesu - rekao je

Vukić, obrativši se zastupnicima koalicije.

Nitko današnjoj vlasti ne brani da cjelokupni turistički portfelj da u ruke onima koji su to stvarali, rekao je zastupnik, kao ni u slučaju prodaje JANAF-a INE i HEP-a i sl. Ali kod posebnih se zakona o privatizaciji, podsjetio je, blagonaklonim smatra predvidi li se za njih 7 posto. Usput rečeno, dometnuo je, dosad nije provedeno ono iz Zakona o privatizaciji HT-a - još nitko nije dobio predviđene dionice.

Replicirajući, **Mirjana Didović (SDP)** je izjavila kako je ključni problem pretvorbe i privatizacije to što svi građani nisu imali jednaku šansu.

Legalan i legitiman zakon; problem je u provedbi

Nikica Valentić (HDZ) podsjetio je uvodno da i u pravu postoji aksiom, činjenica koja se ne dokazuje te da je jedan od njih - zakon. Legalan je jer je donesen u pravnoj proceduri, a legitiman jer je donesen po moralnim standardima. Prema tome, važno je da se ne dovodi u pitanje legalnost i legitimnost zakona donesenih u Saboru, posebno ako su doneseni jednoglasno ili s nekoliko suzdržanih glasova.

Zastupnici koalicije gube na vjerodostojnosti tvrdnjom da je zakon nelegalan, a dvije i pol godine rade po njemu, ne izmijenivši ni zarez.

Valja istaknuti, rekao je i drugu činjenicu - da je početak privatizacije krenuo 1989. na 1990. saveznim zakonom tadašnje Jugoslavije, po tzv. "Markovićevim zakonima". Stotinjak poduzeća je privatizirano prema tom modelu, među njima najveća hrvatska banka i najprofitabilnija sadašnja hrvatska firma. Udio društvenog kapitala tako privatiziranih tvrtki jednak je ukupno svim tvrtkama koje će se kontrolirati, a sve zajedno ne predstavlja trećinu društvenog kapitala - znači dvije trećine društvenog kapitala Hrvatske još nije privatizirano i predmet je buduće privatizacije - rekao je zastupnik.

Napomenuvši kako nikad nije bio usko stranački orijentiran, ustvrdio je da zastupnici koalicije gube na vjerodostojnosti tvrdnjom da je zakon nelegalan, a dvije i pol godine rade po njemu, ne izmijenivši ni zarez.

Nikica Valentić je zatim izjavio da bi - vrativši se 10-12 godina unazad bilo koja Vlada mogla izmijeniti tek 10-20 posto elemenata Zakona jer je prosječan (zakon zemalja u tranziciji) i jer se ne može napraviti mnogo bolji.

Problem je - naglasio je - u provedbi Zakona - treba kažnjavati i progoniti sve što je nezakonito, a za to, dometnuo je, ima prostora i po sadašnjem Kaznenom zakonu. Nije bogohulna, bez obzira na pravne posljedice, čak ni izmjena Zakona - bolje i to nego da "ostane u zraku" kako netko skriva kriminal - rekao je.

Sve hajke koje su se ikad vodile na ovim prostorima imale su veoma malo efekta, krenu snažno i brzo se ispušu, ustvrdio je zastupnik, rekavši zatim kako nitko nije ni prije, a ni u ove dvije godine ijednoj službi branio da postupi po zakonu.

Možete sve suce izmijeniti, dovesti bilo koga, sud će uvijek suditi na temelju argumenata i principa da se čuje druga strana (koja se ovdje nije čula - nije završen postupak prigovora) - rekao je Nikica Valentić.

Osumnjičenima ("ovako politički") on je sugerirao da je bolje da su procesuirani - imaju mogućnost braniti se - nego da u zraku ostane optužba "koja se lako izriče s političkih govornica".

Rekavši kako je narod traumatiziran, nepovjerljiv, zastupnik je apelirao da se, napose u parlamentu, koriste pojmovi "osnovano sumnjiv" umjesto pljačkaš(i), napose u parlamentu - jer to ne može reći nitko nego sud te da se svi nalazi revizije dostave nadležnim tijelima te stvore uvjeti za sudsko procesuiranje.

Tko će investirati u Hrvatsku?

Usljedili su upiti Nikice Valentića: - kakva je pravna sigurnost investitora, vlasnika poduzeća, a još više - budućih investitora, tko će kupiti dionicu hrvatskog poduzeća, tko će investirati u Hrvatsku, hoće li to povećati zaposlenost.

Tu su i zaključne riječi - svjestan je osobne odgovornosti, kao (bivši) premijer i odgovornosti HDZ-a ali ni danas forma zakona ne bi bila bitno drugačija.

Ne tvrdi se da je zakon nelegalan već da se kršio

Ispravljajući navod prethodnika, mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** je rekao da se ne tvrdi kako je zakon nelegalan

već da se on kršio, a to koliko je legitiman sasvim je drugo pitanje, dometnuo je.

Ustvrdivši kako je Valentić upozorio da nije korektno "traumatiziranim" stanovnicima slati poruku o pljačkašima jer se stvara stereotip i sl. upitao je - a što znači kad se (traumatiziranim) građanima Hrvatske kaže da treba srediti batinaše iz SDP-a. Nije li to uvođenje nasilja, makar verbalnog?

Da nije čuo kako je u sabornici netko govorio protiv zakona izjavio je **Vladimir Šepčić (SDP)**. Bilo je govora samo o kršenju zakona. Bitno je utvrditi - u kojim se to firmama činilo, tko je činio, a i tko im je pritom pomogao - da li kroz državne institucije ili se nije reagiralo na vrijeme i spriječilo takve radnje.

Replicirajući, **Nikica Valentić (HDZ)** izjavio je da nije izrekao niti jednu od navedenih rečenica ni pojmova (batinaši i sl.) te da se zalaže za ubrzavanje kontrole svih predmeta i podnošenje kaznenih prijava za sve nezakonitosti kako bi se time osigurala pravna sigurnost i sadašnjih i budućih investitora.

Nakon kraćeg pojašnjavanja koja je pločica dignuta i zašto, između **Ivana Ninića** i potpredsjednika Hrvatskog sabora, mr.sc. **Mate Arlovića**, **Ivan Ninić (SDP)** naglasio je da se radi o redovnom izvješću o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije, a da su Valentić odnosno predstavnici "njegovih stranaka" u tisku javno podigli političku harangu - zato što se osjećaju pogođenima ili da bi diskusiju skrenuli s pravog toka.

Da je lijepo čuti kako je to redovito izvješće - rekao je **Nikica Valentić (HDZ)**, uz apel da se objektivno analizira zadnjih mjesec dana - od pripreme pa Vladine sjednice, izvješća te pokuša sve svesti u redovnu proceduru - prije će se doći do cilja, i više će se koristiti napraviti radnicima u čije se ime svi zaklinju.

Politički pritisak Vlade na državnu revizoricu

Ivan Šuker (HDZ) apelirao je da se puste nadležna tijela da bez političkih pritisaka provode zakone te da se ne dopusti zanošenje političkim obećanjima uz tumačenje zakona u dnevno-političke svrhe.

Čitajući i komentirajući dio po dio zaključaka Vlade, zastupnik je rekao da je ona trebala preporučiti Mini-

starstvu financija koje zakone promijeniti - o porezu na dohodak, o porezu na dobit, o porezu na promet nekretnina; neka objasne kako porezne zakone primijeniti retroaktivno.

Pustiti nadležna tijela da bez političkih pritisaka provode zakone te da se ne dopusti zanošenje političkim obećanjima, uz tumačenje zakona u dnevno-političke svrhe.

U svezi s drugim zaključkom Vlade, zastupnik je podsjetio da je HDZ u svom Prijedlogu zakona pretvorbe i privatizacije predlagao upravo to - da se ispita na koji su način pojedinci i tvrtke došli do imovine koju su kupili te zašto, ako se to već željelo napraviti Vlada ili Hrvatski sabor nisu dali takve smjernice. I zašto se nije prihvatilo kad je HDZ predlagao slične stvari - kod izmjene Zakona o porezu na dohodak.

Nemojte sada, s dvije godine zaostatka, predlagati nešto što vam je predlagano u srpnju 2000. godine - da se na kraju godine sumira sva kupovina pokretnina i nekretnina te to s pravom s poreznom prijavom te pita otkud razlika, rekao je Šuker.

Po njegovoj ocjeni primijene li se Vladina prva dva zaključka bit će zakulisnih političkih igara.

Povodom trećeg zaključka, zastupnik je upitao zar bi poreznu karticu trebali imati samo oni koji su, navodno, po nalazu Državne revizije, nešto smučkali. Ta bi kartica, naglasio je, trebala biti obveza svih državljana Hrvatske, s tim da se jednom "podvuče debela crta" i utvrde pravila igre od sutra.

Zar su zastupnici koalicije krivi i za onih deset godina kad je na vlasti bio HDZ?

Ivan Šuker je zatim upitao zašto nije bio prihvaćen HDZ-ov prijedlog članka 60 (Zakon o porezu na dohodak), a sada Vlada najednom nudi nekakvo solomonsko rješenje - zahtijeva od Državnog ureda za reviziju ono što po ustroju i nadležnosti ne može zahtijevati.

Iz "slavnih" zaključaka Vlade, po Šukerovim riječima, proizlazi da je

očito trebalo napraviti putokaz Državnoj reviziji kako bi izvješća trebala izgledati.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo sljedeće napomene, ocjene i primjedbe: bilo bi interesantno vidjeti stranačku karticu ljudi koji su dobili 1991. i 1992. menadžerske kredite; po nekim saznanjima procjena INA-e i HEP-a nije niti 30 posto onoga što se može postići na tržištu; ako je bilo nepravilnosti kod Excelsiora trebalo bi ih tretirati jednako kao i ovih 100 poduzeća; interesantno je da su na sjednici Vlade bili najoštrij upravo ministri koji su itekako inkorporirani u pretvorbu i privatizaciju; očigledno je bio politički pritisak Vlade na državnu revizoricu, no kada je cjelokupna javnost stala na njenu stranu onda su se malo povukli, a sada će vjerojatno pritisak biti usmjeren prema Državnom odvjetništvu.

Replicirajući, **Jadranko Mijalić (HSL)** je rekao da se mnogo pričalo o nečemu što nije tema rasprave, što je - naglasio je - dio politikantstva. Dosta je rečeno o lošim zapisima Vlade (isto su konstatali i klubovi zastupnika Koalicije), koji su, "ne zna zbog čega" došli na klupe zastupnika. Riječ je o preporukama ministar-stvima i dok se ne dorade ne bi trebalo gubiti vrijeme, već se posvetiti reviziji, napomenuo je.

Replicirajući, **Ivan Šuker (HDZ)** skrenuo je prethodniku pažnju na to da je Vlada svoje mišljenje prosljedila Hrvatskom saboru 23. svibnja te da je tragično da Mijalić, kao predsjednik Odbora za financije, smatra da nije trebalo reagirati na takve zaključke, dometnuvši kako Mijalić iz političkih, osobnih interesa nije imao hrabrosti reagirati.

"Sada smo ponovno čuli, ovaj put i od kolege Šukera, kako je HDZ nastojao i predlagao i ovo i ono da se istraže marifetluci, kriminal u pretvorbi itd., a mi zločesti eto nismo željeli prihvatiti nego sada to radimo sa zakašnjenjem" - rekao je **Mladen Godek (HSL)**. Upitavši zar su zastupnici koalicije krivi i za onih deset godina kad je na vlasti bio HDZ. Nadležna tijela očigledno nisu radila svoj posao, sasvim sigurno ne krivnjom tadašnje opozicije.

U replici, **Ivan Šuker (HDZ)** je pojasnio da nije spominjao "onih deset godina" nego govorio o prijedlogu HDZ-a da se u Zakon o porezu na dohodak unesu određene stvari upravo zbog kontrole izbjegavanja plaćanja poreza, ali da je teško kad se

zakoni tumače prema dnevno-političkim potrebama.

Ispravljajući Šukera - pojašnjavajući situaciju u svezi s Excelsiorom - **Dragica Zgrebec (SDP)** je rekla da je SDP bio mišljenja da ne treba osnovati saborsko istražno povjerenstvo već da cijeli predmet treba dostaviti državnom odvjetništvu.

Trebalo je konzultirati i ranije odgovorne

Objašnjavajući zašto nalaze revizije smatra nepotpunima, **Ante Beljo (HDZ)** je upozorio da se izvješća revizije nisu dostavljala ljudima koji su bili na odgovornim funkcijama u vrijeme na koje se odnosi revizija. To se dogodilo, primjerice, u Matici iseljenika, njemu osobno - osoba koja je došla na njegovu dužnost imala je - upozorio je - stotine mogućnosti da određene dokumente uništi ili prikrije. A nema institucije pred kojom čovjek može opravdati svoje stavove pa ga se pet godina vuče po tisku, kao kriminalca, rekao je zastupnik, predloživši da se izvješća daju i strani koja je bila predmetom istrage jer bi ti ljudi mogli štošta sugerirati i ispraviti. Da su u mnogima od nalaza revizije bili pitani ljudi koji su u vrijeme na koje se odnosi revizija bili za to zaduženi (Kovač, Penić i dr.) mogli bi reći nešto u svoju obranu ili o istinitosti tih nalaza. A ne da se odluke Vlade stvaraju na osnovi podataka novih ljudi, koji su došli poslije promjene vlasti. Sve o čemu se može čitati u tisku svedeno je, po riječima Ante Belje, na razinu klevete. Može li se, upitao je govoriti o vjerodostojnosti izvješća napravljenih na osnovi dokumenata koji nisu vjerodostojni ili u čiju se vjerodostojnost može sumnjati.

Zastupnik je zatim ustvrdio da bi pretvorbu trebalo sagledati u kontekstu - ljudi koji zapravo nisu imali ništa ili su imali malo iz jednog proleterskog sustava trebali su postati vlasnici tvornica i državne imovine, i logično je da su se događale mnoge nepravilnosti.

Rekao je zatim da je opći trend da tranzicijske zemlje, sa svojim mladim demokracijama, ne postanu vlasnici svojih dobara. Nastoje se inscenirati, rekao je Beljo, takve rasprave u tisku iz kojih proizlazi da - nismo zreli da imamo svoju državu, niti da upravljamo samo sobom, da nismo zreli da

imamo demokraciju pa nam onda globalizatori preko Svjetske banke i Monetarnog fonda propisuju tko će biti vlasnik naših banaka, naših medija, tko će nam ispirati mozak i navesti nas da razmišljamo na način na koji oni žele da razmišljamo. A kad se to dogodi, onda smo kao narod uništeni - naglasio je, dometnuvši još kako ove (prodane) banke u Hrvatskoj s Hrvatskom nemaju ništa (uzmu se, a da se i ne zna tko ih je prodao i na koji način), a banke su krvotok nacije, države.

Sada se, slično, raspravlja o "sitnim torbarima" koji su kupovali sitne dionice od branitelja i radnika u tvornicama, a slično "ide" INA, HEP, telekomunikacije su otišle, sutra će i poljoprivredno zemljište, a na rasprodaji je i čitava hrvatska obala.

Meni je svaka privatizacija na osnovi koje je jedan Hrvat postao vlasnik u Hrvatskoj, makar bila i nepravilna, daleko draža, nego ona najpravičnija o kojoj nitko ne postavlja pitanje, a koju obavljaju stranci - rekao je Ante Beljo, dometnuvši kako će vlasnici hrvatskih tvornica dovesti i (jeftiniju) radnu snagu iz svijeta.

Da ne može razumjeti ovakvu izjavu Belje - rekao je **Marin Jurjević (SDP)**, rekavši kako je to protiv logike zakona, zatim da se time zagovara i stimulira nezakonitost te da je protiv logike tržišta, građanskog društva, što znači protiv svega onoga za što smo se deklarativno opredijelili, prije svega HDZ - rekao je Jurjević, dometnuvši kako je neprimjereno da se jedan zastupnik u vrhovnom zakonodavnom tijelu zalaze za nepoštovanje zakona.

Ante Beljo (HDZ) uzvratilo je da se izrazio pjesnički - kao i Jurjević mnogo puta u svojim izlaganjima.

U ime Državne revizije

Šima Krasić, glavna državna revizorica pojasnila je da je Državnoj reviziji zadaća - utvrditi činjenice na temelju dokumentacije, da je dokumentacija propisana i traže je u institucijama. Ako je propisana - mora postojati, prema tome kad revidiraju daju na očitovanje sva izvješća - odgovornim osobama. Uručivanje bivšim odgovornim osobama nije moguće, pogotovo za Državnu reviziju. Ona to sama ne može provoditi, a nema ništa protiv ako netko želi konzultirati osobu koja je bila odgovorna ranije. Na 100 izvješća

bilo je šest prigovora koji su rješavani zajedno s podnositeljima prigovora.

Ante Beljo (HDZ) ponovio je kako nije korektno što njega, koji je u Matici djelovao pet ili sedam godina, nitko nije ništa pitao, niti mu dao na uvid nalaze revizije.

Ivan Penić (HDZ) je izjavio da bi bilo i 80 prigovora da nije na "tim mjestima" ljudi koji prigovore zapravo i ne žele dati. Naravno, treba i ispitati tko je uništio dokumentaciju koja je "postojala a više je nema". Treba je potražiti i u Fondu i u poduzeću, ne može biti da ne postoji. Sad će ponovo, dometnuo je, trebati svjedoci za mnoge stvari pa će se svjedočiti da je ipak upis dionica bio objavljen na ploči poduzeća, u novinama i sl.

Gospođa **Šima Krasić** objasnila je zatim proceduru rada revizije u pojedinim institucijama. Upozorila je da se uvijek traži uvid u cjelovita financijska izvješća, iako pojedinci nastoje priložiti samo dio potrebne dokumentacije. Ukoliko se ustanovi da pojedine institucije nisu u posjedu traženih elaborata, nastoji se utvrditi smještaj ovih dokumenata. Prema tome, potrebna dokumentacija traži se i u ZAP-u ili Trgovačkom sudu. Na temelju cjelokupne dokumentacije, utvrđuju se zatim sve relevantne činjenice, zaključila je podnositeljica izvješća, Šima Krasić.

Zašto nisu nazočni predstavnici Vlade?

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** zapitala je za razloge zbog kojih predstavnici Vlade Republike Hrvatske nisu nazočni raspravi, premda su davane teške optužbe na račun revizije. Pojedini ministri čak su optužili prethodne sazive Hrvatskog sabora, dajući pri tome i korjenite primjedbe odabranom konceptu privatizacije i pretvorbe. Nakon svih navedenih kritika koje su

Zanemaruje se činjenica da su za loše rezultate pretvorbe dobrim dijelom krive i tadašnje ratne okolnosti.

se čule u javnosti u trenutku podnošenja izvješća, niti jedan član Vlade nije nazočan na raspravi. Smatra da nisu utemeljeni prigovori da je rečeno izvješće neutemeljeno ili neobjektivno, jer se podnijetom

materijalu ne može prigovoriti na objektivnosti. Ujedno je podsjetila da se zanemaruju činjenice da su za loše rezultate pretvorbe dobrim dijelom krive i ratne okolnosti. Sasvim je jasno da bi rezultati bili bolji, uključujući i veća strana ulaganja, da se privatizacija i pretvorba mogla odvijati u mirnodopskim uvjetima, upozorila je zastupnica Kosor. Zbog istih razloga izostala je i tehnološka revitalizacija hrvatskog gospodarstva. Napomenula je zatim da su izravne ratne štete procijenjene na oko 37 milijardi USA dolara, a izgubljeno je 6 turističkih sezona i brojni objekti infrastrukture. Značajni su i ljudski gubici, jer je primjerice invalidima Domovinskog rata i obiteljima poginulih branitelja dodijeljeno dionica u vrijednosti od 1,5 milijardi kuna. Podjelom dionica preko kuponske privatizacije uključeno je 230.000 hrvatskih stradalnika kojima je iz portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju osigurano 14 milijardi kuna. Sagledavajući sve navedene okolnosti i objektivne brojke, u Republici Hrvatskoj je oko 2 milijuna osoba sudjelovalo u posrednom ili neposrednom vidu procesa privatizacije, konstatare je zastupnica Kosor. To su, dakle, činjenice, koje sasvim sigurno treba uzeti u obzir kada se ozbiljno razpravlja o ovom izvješću.

Ocijenila je ujedno da je glavna državna revizorica, zajedno s brojnim vrijednim suradnicima savjesno obavila težak i nezahvalan posao. Podsjetila je ujedno na pohvale koje su bile usmjerene na korektan rad državne revizorice u trenutku kada je sadašnja vlast bila u opoziciji. Smatra da bi trebalo zadržati objektivne prosudbe rada državnih tijela, bez obzira da li su usmjerene od članova oporbe ili aktualne vlasti. Osim toga, zaključici koje je ponudio Klub zastupnika HDZ-a, traže odgovor na pitanje o porijeklu novca koji je uložen u pretvorbu i privatizaciju. Upravo to zanima veliki broj običnih ljudi: Kako je moguće da su ljudi s ranijim skromnim financijskim statusom, preko noći smogli sredstva za skupe jahte i Armanijeva odijela? Podsjetila je zatim da je HDZ i prije nekoliko godina tražio da se uklone negativne pojavnosti u privatizaciji. Također se inzistiralo na zakonitom kažnjavanju onih pojedinaca koji su se ogriješili u postojeće zakonske propise. Zbog navedenih argumenata, ocijenila je da su neprimjerene

pojedine paušalne kritike koje su bile usmjerene protiv oporbene parlamentarne stranke. Zaključila je ocjenom: "da lov na vještice", nikada ne završava dobro.

Stvara se negativan kontekst zbog političkih pritisaka na HDZ

Zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** osvrnuo se na pojedine ocjene koje je o radu Državne revizije iznijela Vlada Republike Hrvatske. Smatra da se iznošenjem negativnih ocjena želi utjecati na javnost da se tijekom pretvorbe i privatizacije odvijao o ozračju kriminala i malverzacija. Dovode se u pitanje i prijašnji zakonski propisi kako bi se stvorile mogućnosti za retroaktivan progon i kažnjavanje počinitelja za neka kaznena djela. Ona su, prema interpretaciji Vlade, postojala sve do 1. siječnja 1998. godine, a zatim brisana. Citirao je zatim zakonske članke o pojedinim kaznenim djelima, upozoravajući da se i prema važećim propisima može na odgovarajući način sankcionirati prekršitelje zakona.

I prema važećim zakonskim propisima, sadašnja vlast može sankcionirati sve učinjene nepravilnosti u privatizaciji i pretvorbi.

Smatra da aktualni i odgovorni nositelji vlasti u Hrvatskoj zapravo stvaraju "dimnu zavjesu" kojom bi se od javnosti trebala sakriti istina o provedenoj pretvorbi i privatizaciji. Upozorio je ujedno da Državni ured za reviziju predstavlja tijelo koje je isključivo i jedino odgovorno Hrvatskom saboru. Zbog te činjenice, Vlada ne bi trebala tražiti od Državnog ureda za reviziju pokretanje određenih postupaka za utvrđivanje odgovornosti u Agenciji za restrukturiranje i Fondu za privatizaciju, ocijenio je zastupnik Šeks. Zaključujući izlaganje, zastupnik je utvrdio: "Jedina svrha ove inicijative, odnosi se na želju da se optuži i osudi vodstvo HDZ-a na čelu s predsjednikom Tuđmanom, kao kriminalne i zločinačke organizacije kojoj treba presuditi i na ovaj način u Hrvatskom saboru".

Zastupnik **Mladen Godek (HSL)** zatražio je repliku i ocijenio da nisu utemeljene pretpostavke o navodnim progonima i sudskim tužbama protiv HDZ-a. Podsjetio je da je u ranijim izlaganjima kada je navodio pojedine članke iz Kaznenog zakona govorio o pojavama grabeža, ali to ne znači da je kriminalizirao HDZ kao političku stranku. Odgovor na repliku uputio je zastupnik Šeks.

Zamjerio je zastupniku Godeku da je u polemičkoj strasti jednostavno zaboravio da postoje mjerodavni propisi u slučaju kršenja odredbi iz Kaznenog zakona. Pozivajući se i na opservacije ranijeg zamjenika Ministarstva pravosuđa, Ranka Marijana, koji je govorio o slabim točkama ove inicijative, ponovio je tvrdnju da je riječ o politikantskim potezima koji su usmjereni protiv HDZ-a. Ocijenio je ujedno da su navedene inicijative slične pojedinim progonima iz bivših vremena i režima.

Zanemaruje se činjenica da su za loše rezultate pretvorbe dobrim dijelom krive i tadašnje ratne okolnosti.

Zatim se za riječ javio zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** i podsjetio na pojedine segmente iz informativnih emisija HRT-a. Govoreći o najavljenim poskupljenjima hrane i smještaja za studente, analizirao je moguće podudarnosti i refleksije tako povezanih odluka, s raspravom o tobožnjoj pljački koja je obavljena tijekom privatizacije. Nema sumnje da je na tezama o zloupotrebi vlasti tijekom privatizacije i pretvorbe, sadašnja vladajuća koalicija dobila značajan broj glasova na izborima 3. siječnja 2000. godine, ocijenio je zastupnik. Analizirao je zatim i pojedina izborna obećanja vlasti, koja je svojedobno najavila obračun s potencijalnim kriminalom koji je pratio započeta gospodarska previranja. Ovo obećanje međutim nije ispunjeno. Vlast ne samo što nije ukinula navodne sporne zakone, nego je i nastavila proces privatizacije sukladno odredbama važećeg Zakona, upozorio je zastupnik Krpina.

I on je mišljenja da je Vlada svojim zaključcima na šokantan način ignorirala zakonske odredbe, pa i temeljne vrijednosti važećeg Ustava. U stručnim krugovima je ovakav potez ocijenjen negativnim ocjenama, a u javnosti prevladava mišljenje da

se ponovno nastoji izazvati već potrošeni politički učinak. Podsjetio je da HDZ podržava kažnjavanje svih potencijalnih krivaca u privatizaciji sukladno postojećim propisima, ukoliko se ocijeni da se radi o nezakonitim djelima. Vladajuća koalicija nastoji, međutim, ova zbivanja iskoristiti kako bi politički diskvalificirala i naudila HDZ-u kao oporbenoj političkoj stranci. Time se ujedno uskraćuje pravo nadležnim sudskim tijelima, da prema zakonskim propisima sankcioniraju moguće počinitelje i to imenom i prezimenom, upozorio je zastupnik Krpina. Samo sudovi, dodao je, mogu ustanoviti tko je eventualno sudjelovao u pljački i donijeti odgovarajuće presude na temelju dokaza i zakona. Smatra da je i smjena glavnog državnog odvjetnika obavljena pod vrlo sumnjivim okolnostima jer je upozoravao na određene propuste u tijelima državne vlasti.

Podsjetio je zatim i na određene gospodarske malverzacije u kojima su, ocijenio je, sudjelovali i pojedini članovi HNS-a. Na kraju je savjetovao vlastima da se pozabave važnijim problemima koji zabrinjavaju javnost. To se odnosi na: stalni porast broja nezaposlenih osoba, nepravde prema umirovljenicima, kao i najavljeni pad studentskog standarda.

Zatim je riječ zatražio i zastupnik **Ivić Pašalić**, dr.med. (HDZ) koji je uvodno istaknuo da prevladava povjerenje u izvješće i nalaze Državne revizije. Ocjenjujući da je izdvojen reprezentativni uzorak od 100 poduzeća koja su prošla privatizacijske cikluse, utvrdio je da su na pojedine ocjene utjecali i aktualni grupni i politički interesi.

Istragu neka provedu nadležna sudska tijela

U tom se slučaju moglo manipulirati i brojem prijava o pojedinim prekršajima, kako bi se dobila zadana i željena slika o kriminalnom kontekstu provedene pretvorbe i privatizacije. Nedvosmisleno je podržao prijedlog da se prekršiteljima bave nadležna sudska tijela, jer se time izbjegava moguća politizacija ove važne teme. Upozorio je zatim, da samo sud može donijeti odluku i procijeniti, je li određeni gospodarski proces vođen sukladno zakonskim propisima, odnosno je li dolazilo do kršenja zakonskih odredbi.

I on je ocijenio da su zaključci Vlade Republike Hrvatske s tim u svezi, izuzetno problematični. Nalozi koji su upućeni Ministarstvu pravosuđa izrađeni su nestručno i s jasnom političkom porukom. Zbog ovakvih namjera, ocijenio je da Vlada nije kanila utvrditi istinu o provedenoj privatizaciji i pretvorbi, nego traži izgovor za vlastitu neuspjelu gospodarsku politiku. Time se, ocijenio je zastupnik Pašalić, unaprijed želi stvoriti alibi za katastrofalno stanje u hrvatskom gospodarstvu, i neostvarene a najavljene stope budućeg gospodarskog razvoja. Predložio je da se u mogućoj reviziji obuhvate svi postupci, a vlastima je sugerirao da se pri tome suzdrži od revolucionarnih inicijativa koje stvaraju lošu i kontraproduktivnu atmosferu. Trebalo bi ujedno istražiti i sve privatizacijske radnje nakon smjene vlasti 3. siječnja 2000. godine, te ovaj posao prepustiti nadležnim tijelima državne, odnosno sudske vlasti, zaključio je zastupnik Pašalić.

Za riječ u raspravi javio se zastupnik **Mladen Godek (HSLS)**, te ocijenio da izvještaj Državne revizije predstavlja opsežan rad u kojemu se skrivaju i brojne socijalne tragedije pojedinaca. Citirao je broj zaposlenika prije i poslije provedene privatizacije u pojedinim tvrtkama. Ovakvom privatizacijom, veliki je broj ljudi ostao bez posla i socijalne sigurnosti, konstatirao je zastupnik, ocjenjujući da će hrvatska javnost znati i sama izvući zaključke iz navedenih procesa i brojki.

Revizija pretvorbe vodi se sukladno zakonskim propisima

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** založio se za funkcioniranje svakog segmenta hrvatskog društva i države, uključujući i Ustavom zajamčene poduzetničke i tržišne slobode. Podsjetio je na pojedine aspekte privatizacije koja se odigravala prije desetak godina. Ukazao je i na slabosti u bankarskom sustavu jer su banke namjerno i sustavno prihvaćale slaba osiguranja prilikom poslovnih transakcija. Time su ugrožavale i vlastiti opstanak, te dovele do velikog broja likvidacija i stečajeva trgovačkih društava, te kasnijih vlastitih sanacija iz proračunskih sredstava. Ocijenio je da je država na sanacije banaka izdvojila oko 75 milijardi kuna, a pojedine banke prodane su za trećinu

vrijednosti. Smatra da je u gospodarskim potezima prijašnjih vlada bilo pogrešaka. Prilagodba zakona, nastavio je zastupnik Leko, omogućila je prisvajanje, tajkunizaciju i manipulativne nedopuštene radnje oko evidencija knjiga dioničara.

U pojedinim gospodarskim malverzacijama sudjelovali su i istaknuti pojedinci iz sadašnje vlasti.

Ocijenio je da bi trebalo nastaviti postupak revizije i pretvorbe kako bi se konstatirale činjenice i utvrdilo realno stanje. Zbog moralne i političke odgovornosti prema biračima i radnicima koji su ostali bez radnih mjesta, zaključio je zastupnik, potrebno je da Sabor do kraja provede reviziju procesa privatizacije i pretvorbe. Nitko ne smije povrijediti ustavne i zakonske propise, ali treba utvrditi činjenice i time dati makar moralnu satisfakciju oštećenim građanima.

Repliku je zatražio zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)**. Navodeći detalje o početku rada Državne revizije, smatra da zastupnik Leko nije precizirao tko su bili politički mentori i zaštitnici ovakve privatizacije. Podsjetio je i na pojedine sudske odluke kojima je prijašnja vlast nastojala zaštititi prava malih dioničara. Ne treba zanemariti i zaboraviti činjenicu da se upravo HDZ sustavno zalagala da: "nadležna državna tijela hvataju i love one koji love u mutnome", zaključio je zastupnik.

Za repliku se javio i zastupnik **Drago Krpina (HDZ)**, koji je podržao stajalište zastupnika Leke o potrebi provedbe zaključaka Hrvatskog sabora i u pogledu rada Državnog ureda za reviziju, iako životna praksa ukazuje i na brojne propuste.

Zatim je citirao zaključke Hrvatskog sabora koji su donijeti na inicijativu Kluba zastupnika HDZ-a, a povodom Izvješća Državnog ureda za reviziju za 2000. godinu. Od nadležnih je institucija tom prilikom zatraženo; da procijene postoje li slučajevi nezakonitog postupanja u raspolaganju državnim novcem iz proračuna županija, gradova i općina. Također je zatraženo da ove institucije postupe u skladu sa zakonom, te svojim dužnostima i ovlastima, napomenuo je zastupnik Krpina. Zapitao je zastupnika Leku, zbog čega

navedeno izvješće još uvijek nije dostavljeno zastupnicima Sabora i što namjerava poduzeti s onima koji su se oglasili na navedene zaključke Hrvatskog sabora?

U svom odgovoru na repliku, zastupnik Leko je upozorio da je objektivna politička odgovornost leži uvijek na obnašatelju vlasti. Nije sporno da je HDZ u navedenom razdoblju obnašala vlast. Prema tome, sve ono što je bilo dobro treba priznati, ali treba navesti i sve svjesne i nesvjesne propuste i manipulacije tadašnje vlasti. Ukoliko je bilo propusta i ove Vlade, postoji procedura kojom se mogu na odgovarajući način razmotriti i njeni pogrešni potezi ili mogući propusti. Podnijeto izvješće može se svestrano analizirati, ali javnost će stvoriti vlastitu prosudbu o navedenim zbivanjima u ovim procesima, zaključio je zastupnik Leko.

Zatim je govorio zastupnik mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)**. I on je upozorio na "rezultate" provedene pretvorbe i privatizacije, analizirajući pri tome gašenje i nestanak pojedinih splitskih tvrtki, čiji su zaposlenici mahom ostali bez radnih mjesta. Građani su, kaže, velikom većinom osudili "filozofski model iz "Alana Forda", koja se sastoji od uzimanja sirotinji da bi se dalo bogatima", zaključio je zastupnik Jurjević.

U svojoj replici zastupnik Drago Krpina je konstatirao da će se Vladinom najavljenom privatizacijom INE, upravo to dogoditi, odnosno da će se ponovo okoristiti bogati. Odgovarajući na ovu konstataciju, zastupnik Marin Jurjević je upozorio da je njegova kritička poanta bila na prethodnom prisvajanju, a ne na prodaji, čiji će se pozitivni efekti osjetiti u razvojnim programima hrvatskog društva.

Za riječ se zatim javio i zastupnik **Josip Pavković (SDP)** koji je podržao stavove Vlade Republike Hrvatske. Pri tome je važno da se predmetno izvješće, sukladno stavu Kluba zastupnika SDP-a doradi i precizira. Istovremeno bi Državno odvjetništvo i pravosudna tijela trebali poduzeti zakonom predviđene mjere kako bi počinitelji kaznenih djela u pretvorbi i privatizaciji snosili odgovarajuće zakonske sankcije. Kada se analizira sudbina zaposlenika u 100 izvršenih revizija, može se konstatirati da je izvršena potencijalna pljačka. U 80% slučajeva kontroliranih pretvorbi, utvrđene su nepravilnosti i povrede

propisa, a gotovo trećina ovih firmi završila je u stečaju. Iako je postojala zabrana, rasprodavana je imovina pretvorenih društava, pa su neutemeljene kritike koje dopiru od pojedinih članova HDZ-a, konstatirao je zastupnik Pavković. Osvrnuo se zatim i na pojedine medijske udarne naslove koji su donosili neutemeljene najave i naslove. Na konstataciju o tragovima obavljene pljačke u pretvorbi, donosili su i reakcije u kojoj se govori čak i o tobožnjim "Račanovim batinašima". Ocijenio je da nije riječ o hajki protiv navedene stranke, već o hajki protiv lopova koju očekuju i hrvatski građani. Na kraju je potvrdio da će glasovati za Izvješće, uz prijedlog da se uvaži mišljenje i preporuka Vlade.

Zastupnik Vladimir Šeks i u ovom se slučaju javio za repliku. Nije se složio s iznijetom konstatacijom: "da je krenula hajka protiv lopova". Podsjetio je na konstataciju ministra Čačića koji je na sjednici Vlade izjavio: "da je hrvatsko državno vodstvo planiralo zločin pretvorbe, a da ga je parlamentarna većina HDZ-a ozakonila u Saboru". Zamjerio mu je što takve ocjene ne ponovi i obrazloži i pred zastupnicima u Hrvatskom saboru.

Usljedio je zatim i odgovor na repliku u kojoj je zastupnik Pavković ocijenio da ne može polemizirati oko pojedinih konstatacija ministra Čačića. Ponovio je da se pred njima nalazi mišljenje Vlade Republike Hrvatske. Iako bi tekst trebalo pravno doraditi, nema prepreka da nadležna ministarstva i pravosudna tijela utvrde potpunu istinu i kazne potencijalne prekršitelje zakonskih propisa. Ovaj prijedlog je legitiman i sukladan očekivanjima hrvatske javnosti, zaključio je zastupnik.

Javnost ima pravo doznati istinu

Zastupnik **Ivan Ninić (SDP)** rezimirao je teške socijalne posljedice obavljene privatizacije, ističući da je pri tome veliki broj ljudi ostao bez radnoga mjesta. Podsjetio je i na okolnosti donošenja temeljnih zakonskih propisa o pretvorbi i privatizaciji tijekom ratnih zbivanja. U tom je trenutku većina građana bila na časnom zadatku obrane domovine i nije mogla ni misliti o nedostojnom otuđivanju tvornica i poduzeća. Prema tome, reviziji treba omogućiti

nesmetano obavljanje poslova i to isključivo u okvirima zakonskih propisa. Međutim, parlamentarna većina ima zadatak da potakne vlast na obavljanje poslova sukladno zaključcima i zakonskim propisima, ocijenio je zastupnik Ninić. Onaj koji je učinio krivično djelo, treba biti kažnjen za ono što je napravljeno građanima Hrvatske. Treba istovremeno omogućiti Državnoj reviziji da se ekipira i u što kraćem roku završi započeti posao. Ovaj posao treba korektno obaviti, i to bez obzira na postojanje ili nepostojanje mogućih krivaca i sudionika u svim političkim strankama, zaključio je zastupnik Ninić.

I banke snose odgovornost za kasniji slom brojnih tvrtki jer su poslovale mimo uobičajenih bankarskih pravila.

Nakon toga predsjedatelj je prekinuo sjednicu, najavivši nastavak rada i završnu riječ koju će dati glavna državna revizorica nakon okončanja svečane sjednice povodom Dana Hrvatskog sabora.

U završnoj riječi gospođa **Šima Krsić** ukratko se osvrnula na neke dileme i pitanja iznesene tijekom ove rasprave. Glede utvrđivanja redosljeda obavljanja revizije objasnila je da zakonom za takvo što nisu propisani kriteriji, ali je u Uredu kao osnovni kriterij uzet broj podnesenih zahtjeva i obveza revidiranja po drugim osnovama. Najvažnije je da će bez obzira na redosljed revizije sva društva koja tome podliježu biti revidirana. Ponovila je kako je izvješće Ureda sastavljeno na temelju dokumentacije prikupljene u Hrvatskom fondu za privatizaciju, trgovačkom sudu, Ministarstvu financija, fondovima, bankama (tamo gdje je bilo suradnje) i Zavodu za platni promet. Objasnila je zatim kako se metodološki obavlja revizija. Revizori obično traže svu dokumentaciju vezanu uz proces pretvorbe i privatizacije, a problema u zahtjevu za dostavom dokumenata nije bilo osim kod poslovnih banaka, ali je izrazila nadu da će se uskoro i to riješiti. Iako Zakon o reviziji pretvorbe i privatizacije pruža mogućnost Državnom uredu za reviziju da u obavljanju posla koristi pomoć stručnjaka i stručnih institucija, on

se takvom mogućnošću tek malo koristio (onda kada je trebalo razriješiti neku dilemu) jer za to nije imao osigurana materijalna sredstva. Nakon što revizorski tim završi izvješće, slijedi usuglašavanje stavova s odgovornim osobama u revidiranom subjektu (traži se njihovo pisano očitovanje), jer ima situacija kada revizor ne može utvrditi činjenično stanje zbog nedostupnosti dokumenata. Takvo se očitovanje traži od odgovornih osoba u vrijeme obavljanja revizije.

Na primjedbu nekih zastupnika da izvješća ne sadrže imena odgovornih osoba za utvrđene nepravilnosti kazala je da su u izvješću o obavljenim revizijama na web stranicama iskazana imena članova organa upravljanja koji je donio odluku o pretvorbi, a to je uostalom i zakonska obveza. Pojasnila je potom kako je osnovna zadaća državne revizije da kontrolira trošenje javnih sredstava i o tome izvijesti Hrvatski sabor dok komercijalna revizija obavlja reviziju poslovanja temeljnih financijskih izvješća za pravne subjekte koji su u privatnom vlasništvu.

Za utvrđene nepravilnosti u izvješćima revizora nisu navedena eventualna obilježja kaznenog djela privrednog prijestupa ili prekršaja već su samo utvrđene činjenice jer revizori nisu stručni za utvrđivanje takvih kvalifikacija. Za takve su kvalifikacije nadležna pravosudna tijela, podvukla je glavna državna revizorica.

Državni ured za reviziju osnovan je prije sedam godina, podsjetila je u nastavku gospođa Krsić, a tek se lani ekipirao za poslove iz redovne djelatnosti. Nakon donošenja Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije napravljena je preraspodjela poslova unutar revizije i poslovi svedeni na redovne tj. zakonom utvrđene (revizija državnog proračuna, proračuna svih jedinica lokalne samouprave i uprave, fondova na razini države). U sedam godina rada obavljeno je 5390 revizija. U slijedećih godinu dana za očekivati je daljnje osposobljavanje Ureda, a kod uzimanja novih revizora za redovne poslove prioritet će se dati pravnoj struci. Upozorila je, međutim, kako je teško dobiti pravnike s položenim pravosudnim ispitom i koji su radili u pravosuđu jer su u pravosuđu vjerojatno veća primanja. Postoje, dakle, i objektivni razlozi zašto još nije osnovan pravni odjel u Uredu. Kada je riječ o uštedama, kod

donošenja ovogodišnjeg Državnog proračuna, koji je bio restriktivniji u odnosu na prethodni, Državni ured za reviziju dijelio je sudbinu svih ostalih korisnika proračuna.

U nastavku glavna je državna revizorica ustvrdila kako Državni ured za reviziju nema ovlasti obaviti reviziju poslovanja trgovačkih društava jer su ona već sada u privatnom vlasništvu. Može se dogoditi slučaj da je privatizacija provedena u skladu sa zakonskim propisima, a ipak nisu ostvareni ciljevi privatizacije zbog slabih rezultata poslovanja. Ured, međutim, ne može provjeravati okolnosti zbog kojih su zabilježeni slabi rezultati poslovanja trgovačkih društava, odnosno zbog čega je neko društvo otišlo u stečaj i slično. Zaključujući izlaganje kazala je još da je kod 100 obavljenih revizija bilo tek šest prigovora pristiglih od revidiranih subjekata, i ti su prigovori riješeni.

Izjašnjavanje

Slijedilo je izjašnjavanje o podnesenim zaključcima klubova zastupnika i saborskih radnih tijela, ali je prije toga u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks (HDZ)** zatražio kraću stanku kako bi se Klub mogao očitovati o predloženim zaključcima klubova zastupnika stranaka vladajuće koalicije. Zahtjev je uvažen, a nakon stanke i konstatacije da postoji kvorum za donošenje zaključaka predsjedatelj sjednice mr.sc. **Mato Arlović** objasnio je kako su zaključke povodom ove teme dostavili klubovi zastupnika SDP-a, HSLs-a, HSS-a, LS-a HNS-a, i SBHS-PGS-a, zatim Klub zastupnika HDZ-a te saborska radna tijela. Kazao je još da je klub zastupnika više političkih stranaka u prijedlogu svojih zaključaka objedinio i zaključke radnih tijela Sabora, dok se prijedlog zaključaka Kluba zastupnika HDZ-a ponešto razlikuje. Također je predložio da se najprije glasa o prijedlozima političkih stranaka vladajuće petorke, pa ako oni dobiju podršku zastupnika tada, kaže, nema potrebe glasovati o zaključcima radnih tijela.

U nastavku **Vladimir Šeks (HDZ)** je predložio da se o svakom pojedinačnom prijedlogu zaključaka klubova zastupnika više političkih stranaka izjasni predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a, i pokuša doći do zajedničkih rješenja (zaključaka). Uvažavajući taj prijedlog predsjedatelj

Arlović pozvao je zastupnika **Daria Vukića** da iznese prijedlog zaključaka Kluba zastupnika HDZ-a.

Klub zastupnika HDZ-a kao uostalom i klubovi zastupnika pet stranaka vladajuće koalicije prihvaća oba izvješća Državnog ureda za reviziju. Klub zatim predlaže da se zaduži Državni ured za reviziju da u roku od 60 dana dostavi Hrvatskom saboru popis svih osoba, fizičkih i pravnih, koje su u pretvorbi i privatizaciji postali vlasnici više od 5 posto pojedinog trgovačkog društva, naziv trgovačkog društva, nominalni iznos dionica/udjela tog trgovačkog društva, postotak vlasništva, koliko su to platili te izvore sredstava plaćanja. Usvajanjem i provođenjem zaključaka omogućilo bi se hrvatskoj javnosti da dobije odgovor na pitanje tko je postao vlasnikom kojeg poduzeća, koliko je za to platio u odnosu na nominalnu cijenu, te izvore sredstava.

Pet klubova zastupnika vladajuće koalicije predlaže da se obveže Državni ured za reviziju da Hrvatskom saboru u roku od 30 dana dostavi dopunjena pojedinačna izvješća o izdanim posebnim mišljenjima kojima je potvrđena ispravnost provedene pretvorbe i privatizacije sukladno članku 19. stavku 2. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije. Klub zastupnika HDZ-a predlaže brisanje tog prijedloga. Pojašnjavajući zahtjev zastupnik Vukić podsjeća na smisao odredbe članka 19. stavka 2. Zakona, povezujući to sa odredbama članaka 1. i 8. ovoga Zakona. A sve se svodi na to da nadležno tijelo za reviziju treba utvrditi da je pretvorba i privatizacija provedena u skladu sa zakonom i drugim propisima te da nije došlo do povrede odredbi članka 1. i članka 8. ovoga Zakona. Prema članku 1. Zakona revizija pretvorbe i privatizacije bivšeg društvenog kapitala i državnog kapitala provodi se radi zaštite Ustavom zaštićenih vrednota, ukupnog pravnog poretka, javnog morala, a člankom 8. to se samo potvrđuje. Zastupnik Vukić, međutim, upozorava na otvorenu mogućnost da se veliki dio pretvorbe i privatizacije proglasi neispravnim, i ujedno izražava bojazan da se neće sankcionirati svi oni koji bi trebali biti sankcionirani za nepravilnosti u postupku pretvorbe i privatizacije.

Prijedlogu klubova zastupnika pet stranaka da se obveže Državni ured za reviziju da u roku od 30 dana izradi kriterije redoslijeda tvrtki koje će

revidirati uzimajući u obzir veličinu tvrtke prije privatizacije (temeljni kapital, ukupni prihod i broj zaposlenih), a Klub zastupnika HDZ-a predlaže da se uzme još u obzir i dobit koje je poduzeće ostvarivalo kao i tržišta na kojima je ono plasiralo svoje proizvode i usluge. U HDZ-u drže, naime, da bi to dalo jednu dodatnu sliku o stanju gospodarstva koje je bilo u postupku pretvorbe i privatizacije.

Iako Klub zastupnika HDZ-a prihvaća prijedlog pet klubova zastupnika da se obveže Državni ured za reviziju da u roku od 30 dana predloži Saboru i Vladi organizacijska rješenja koja će omogućiti državnoj reviziji udovoljavanje ovim zadaćama, misli da državnoj reviziji nitko ne treba nalagati reorganizaciju jer oni to i sami znaju.

Izjasnio se zatim o prijedlogu klubova zastupnika pet stranaka kojim je zatraženo da se obveže Vlada da u roku od 60 dana Saboru predloži donošenje izmjena, dopuna ili novih zakona potrebnih da se sankcionira učinjeni kriminal u pretvorbi i privatizaciji, odnosno zaštite gospodarski i drugi javni interesi RH u vezi s pretvorbom i privatizacijom, a koji će omogućiti: da počinitelji nezakonitih radnji tijekom procesa privatizacije budu pravedno i zakonito procesuirani i sankcionirani te da se utvrdi porijeklo novčanih sredstava kojima je privatizacija izvršena, i sankcionira nezakonitog stjecatelja. S tim u vezi zastupnik Vukić podsjeća na tijek rasprave o ovoj materiji kada je dosta zastupnika iz koalicijske vlasti i oporbe, dakako, upozoravalo koliko je zapravo upitno mijenjati retroaktivne zakone. Predloženi zaključak petorice je zapravo sublimat zaključaka Vlade i kosi se s pozitivnim pravnim sustavom u RH, upozorava Vukić, i dodaje još kako Klub smatra da postoji zakonodavni okvir kojim se može sankcionirati sve zbog čega klubovi petorke predlažu tako radikalna rješenja kao što su donošenje novih ili izmjena postojećih zakona.

Posljednji prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a bio je da se zaduži Državni ured za reviziju, te druga nadležna tijela da u roku od 60 dana Hrvatskom saboru dostavi imena i prezimena svih korisnika tzv. menadžerskih kredita, imena banaka i direktora tih banaka koje su

odobravale kredite, iznos odobrenih kredita, datum zaključenja ugovora o kreditima, ukupni nominalni iznos dionica ili udjela koji je plaćen tim kreditima, podatke o instrumentima osiguranja povrata kredita te o izvorima sredstava kojima su krediti otplaćivani. O menadžerskim kreditima pisalo se godinama, a nikada hrvatska javnost nije doznala tko je te kredite dobio, tko ih je odobrio, koja su bila sredstva osiguranja koja je banka dobila, te da li su ti krediti vraćeni, i iz kojih su izvora vraćeni.

U ime radne grupe klubova zastupnika pet stranaka o prijedlogu zaključaka HDZ-a očitovala se **Dragica Zgrebec (SDP)**. Kazala je kako se ne može prihvatiti prvi prijedlog HDZ-a da Državni ured za reviziju u roku od 60 dana dostavi popis svih osoba koje su u pretvorbi i privatizaciji postali vlasnici više od 5 posto pojedinog trgovačkog društva jer bi to usporavalo njegov rad. Državni ured za reviziju ne bi se trebao time opterećivati jer takve podatke može dati Hrvatska depozitarna agencija budući da raspolaže naj ažurnijom evidencijom o vlasništvu, dakle i o udjelima i dionicama, zaključila je zastupnica Zgrebec.

Zastupnica se nije složila s prijedlogom da se briše obveza Državnog ureda za reviziju da u roku od 30 dana dostavi Saboru dopunjena izvješća o izdanim posebnim mišljenjima kojima je potvrđena ispravnost provedene pretvorbe i privatizacije sukladno članku 19. stavku 2. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije. Upravo obrnuto klubovi zastupnika pet stranaka inzistiraju na predloženoj zaključku s obzirom na to da se revizija, a to je vidljivo iz izvješća, nije bavila ocjenom poslovanja nego je davala mišljenje za trgovačka društva gdje nisu utvrđene nezakonitosti.

Nije se složila s Vukićevom konstatacijom o upitnosti retroaktivne primjene zakona glede zaključka kojim se obvezuje Vlada da u roku od 60 dana predloži donošenje izmjena, dopuna ili novih zakona kojima će se urediti područje pretvorbe i privatizacije, ali i ukupno gospodarsko poslovanje. Takvim se zaključkom Vlada samo obvezuje da proanalizira postojeće zakone u tom području i predloži neophodne promjene kojima će se to područje urediti, zaključila je ova SDP-ova zastupnica. Također nije prihvatila

posljednji prijedlog Kluba jer drži da Državni ured za reviziju ne bi mogao obaviti zadatke koji mu se tim prijedlogom daju, a osim toga takvu jednu kontrolu u bankama mogla bi obaviti samo Hrvatska narodna banka.

Reagirao je **Ivan Šuker (HDZ)**. Hrvatska narodna banka nije institucija SR Njemačke nego Republike Hrvatske pa zastupnik ne vidi zašto Sabor ne bi donio zaključak kojim obvezuje HNB da od poslovnih banaka zatraži te podatke i o njima raspravi. Tako bi državna revizija potpuno informirala hrvatsku javnost o reviziji pretvorbe i privatizacije i ta tema konačno skinula s dnevnog reda.

Podatke o imenima i prezimenima svih korisnika tzv. menadžerskih kredita mogu uz Državnu reviziju dati i druga nadležna državna tijela koja odredi Hrvatski sabor, primijetio je **Dario Vukić (HDZ)** te dodao: "nije moguće da Sabor i izabrani zastupnici u njemu ne mogu doći do osnovnih podataka o tzv. menadžerskim kreditima".

Vladimir Šeks (HDZ) predložio je da se pojedinačno glasuje o svakom prijedlogu zaključka, a **Anto Đapić (HSP)** je bio za to da se glasuje poimence. Imajući u vidu predloženo predsjedatelj sjednice mr.sc. **Mato Arlović** predložio je da se najprije pojedinačno glasuje o zaključcima klubova zastupnika SDP-a, HSL-a, HSS-a, LS-a, i HNS-a i SBHS-PGS-a i to točku po točku. Kažimo samo da su većinom glasova prihvaćeni svi predloženi zaključci pet klubova zastupnika vladajuće koalicije, a nakon ponovljenog glasovanja na zahtjev zastupnika **Josipa Leke (SDP)** i zadnji prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a (zadnji je i u pregledu usvojenih zaključaka koje u cijelosti donosimo). **Prijedlog je dobio podršku 56 zastupnika, jedan je bio protiv, a njih 45 bili su suzdržani. Recimo još da je glede zaključka tj. prijedloga HDZ-a kojim se Državni ured za reviziju i druga nadležna državna tijela obvezuju da u roku od 60 dana dostave imena i prezimena korisnika tzv. menadžerskih kredita itd., reagirala glavna državna revizorica Šima Krasić upozorenjem da Državni ured nema nikakve nadležnosti nad bankama, niti može tražiti podatke od Hrvatske narodne banke.**

ZAKLJUČCI

Nakon rasprave zastupnici su prihvatili Izvješće o radu na provedbi revizije pretvorbe i privatizacije i Izvješće o obavljenim revizijama pretvorbe i privatizacije te donijeli još ove zaključke.

Obvezuje se Državni ured za reviziju da Hrvatskom saboru u roku od 30 dana dostavi dopunjena pojedinačna izvješća o:

- odgovornoj osobi ili osobama u trgovačkim društvima u kojima su utvrđene nepravilnosti i nezakonitosti u pretvorbi i privatizaciji;

- podnesenim prijavama, za postojanje radnji koje imaju obilježje kaznenog djela, privrednog prijestupa ili prekršaja utvrđenih prilikom revizije, nadležnom državnom odvjetništvu ili drugom nadležnom tijelu, sukladno članku 17. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije;

- izdanim posebnim mišljenjima kojima je potvrđena ispravnost provedene pretvorbe i privatizacije sukladno članku 19. stavku 2. Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije.

Obvezuje se Državni ured za reviziju da u roku od 30 dana:

- izradi kriterije redoslijeda tvrtki koje će revidirati uzimajući u obzir veličinu tvrtke prije privatizacije (temeljni kapital, ukupni prihod i broj zaposlenih);

- predložiti Hrvatskom saboru i Vladi RH organizacijska rješenja koja će omogućiti državnoj reviziji udovoljavanje ovim zadaćama.

Obvezuje se Državno odvjetništvo Republike Hrvatske da u roku od 30 dana Hrvatskom saboru dostavi izvješće o pokrenutim postupcima vezanim uz kaznena djela u pretvorbi i privatizaciji na temelju podnesenih prijava ili po službenoj dužnosti, te o prijavama podnesenim Državnom odvjetništvu o zloupotrebama i protupravnim radnjama u postupku pretvorbe i privatizacije.

Obvezuje se Vlada RH da u roku od 60 dana Hrvatskom saboru predloži donošenje izmjena, dopuna ili novih zakona potrebnih da se sankcionira učinjeni kriminal u pretvorbi i privatizaciji, odnosno zaštite gospodarski i drugi javni interesi Republike Hrvatske u vezi s

pretvorbom i privatizacijom, a koji će omogućiti:

- da počinitelji nezakonitih radnji tijekom procesa privatizacije budu pravedno i zakonito procesuirani i sankcionirani;

- da se utvrdi porijeklo novčanih sredstava kojima je privatizacija izvršena, te sankcionira nezakonitog stjecatelja.

Obvezuje se Vlada RH da Državnom odvjetništvu stvori uvjete za kvalitetan rad iz nadležnosti utvrđenih Ustavom, Zakonom o državnom odvjetništvu i drugim zakonima.

Zadužuje se Državni ured za reviziju, te druga nadležna državna tijela da u roku od 60 dana dostavi Saboru imena i prezimena svih korisnika tzv. menadžerskih kredita, imena banaka i direktora tih banaka koje su odobravale kredite, iznos odobrenih kredita i datum zaključenja ugovora o kreditima, ukupni nominalni iznos dionica/udjela koji je plaćen tim kreditima, podatke o instrumentima osiguranja povrata kredita te o izvorima sredstava kojima su krediti otplaćivani.

J.Š.; M.S.; M.P.; S.F.; Đ.K.; J.R.; V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PLATNOM PROMETU U ZEMLJI

Nastaviti stoljetnu tradiciju štedno-kreditnog zadrugarstva

Nakon provedene rasprave Sabor je prihvatio prijedlog radnih tijela, i suprotno traženju predlagatelja, zastupnika Ante Đapića, mr. Miroslava Rožića, dr.sc. Tončija Tadića i Vlade Jukića da se primijeni hitni postupak, prihvatio Prijedlog zakona u prvom čitanju. Sudionici rasprave mahom su podržali predložena rješenja, unatoč suprotnom stavu Vlade, jer su prepoznali pozitivna stremljenja predlagatelja da štedno-kreditne zadruge budu nositelji platnog prometa za zadruge, a time im se poslovanje učini što jeftinijim i ažurnijim.

O PRIJEDLOGU

Platni promet u zemlji ureden je Zakonom o platnom prometu u zemlji, a kao nositelje platnog prometa određuje Hrvatsku narodnu banku i banke te iznimno Hrvatsku poštu u ime i za račun Hrvatske poštanske banke.

Prilikom donošenja ovoga Zakona zastupnici Hrvatskog sabora izrekli su mnogobrojne primjedbe i postavili amandmane kojima je zatraženo da se kao nositelj platnog prometa u zemlji utvrde i štedno-kreditne zadruge.

Naime, prema važećem Zakonu o štedno-kreditnim zadrugama poslove platnoga prometa u zemlji mogu obavljati za zadruge i štedno-kreditne zadruge. Donošenjem novog Zakona o platnom prometu u zemlji ova odredba nije stavljena izvan snage, a predloženi amandman nije prihvaćen.

Prilikom izglasavanja Zakona o platnom prometu u zemlji Hrvatski sabor na svojoj sjednici održanoj 14. prosinca 2001. godine donio je zaključak kojim je obvezao Vladu Republike Hrvatske da prije početka primjene Zakona o platnom prometu

u zemlji tj. prije 01.04.2002. godine, predloži Hrvatskom saboru usklađenu zakonsku regulativu kojom će omogućiti štedno-kreditnim zadrugama obavljanje platnog prometa za svoje zadrugare.

U izvršavanju navedenog zaključka u Ministarstvu financija u tijeku je izrada Nacrta Konačnog prijedloga zakona o štedno-kreditnim zadrugama i ostalim financijskim institucijama. Budući da po ocjeni predlagatelja Nacrt ovoga Zakona ne daje odgovarajuće rješenje glede izvršavanja zaključka Hrvatskog sabora, predloženo je da Sabor donese dopunu Zakona o platnom prometu.

Predlagatelj navodi da su štedno-kreditne zadruge financijske institucije zadrugara u čijem poslovanju sudjeluju svi zadrugari prema načelu dobrovoljnosti i solidarnosti te uzajamne pomoći, i uz potrebu unaprjeđenja gospodarskih interesa.

Povijesno gledano, kaže predlagatelj, prve štedno-kreditne zadruge u Europi osnivaju se 1850. godine, a u Republici Hrvatskoj je već 1862. godine osnovana Prva obrtnička zadruga u Pitomači koja bez prekida djeluje još i danas. Početkom 20. stoljeća u Hrvatskoj je djelovalo 1511 zadruga s oko 250.000 zadrugara, a od toga se štedno-kreditnim poslovanjem bavilo oko 65 posto. Iz toga se zaključuje da štedno-kreditne zadruge imaju vrlo dugu tradiciju u Hrvatskoj, naročito u oblasti obrtništva. Težište tih zadruga je bilo, a u današnjim obrtničkima i ostaje, u štednji i davanju brzih kredita zadrugarima. I danas im je to prednost u odnosu na sprost banaka u rješavanju svakodnevnih poslovnih potreba malih poduzetnika. Prikupljanje i plasman sredstava povoljnije je od uvjeta banaka. To se ne odnosi samo na visinu kamatne stope, već i na brzu i ažurnu mogućnost realizacije potreba zadrugara.

Značajno je napomenuti, smatra predlagatelj, da danas u zemljama Europske unije djeluje više od 130.000 različitih zadruga u kojima je organizirano više od 83 milijuna zadrugara.

U obrazloženju uz zakonski prijedlog napominje se da Europska unija potiče suradnju u području zadrugarstva, te vrlo često međunarodne financijske institucije plasiraju potpore upravo preko tih financijskih institucija.

Poslovanje štedno-kreditnih zadruga danas je uređeno Zakonom o

štedno-kreditnim zadrugama iz 1998. godine. Prema tom Zakonu štedno-kreditne zadruge obavljaju poslove prikupljanja depozita, vođenja žiro-računa i tekućih računa, kao i poslove platnog prometa u zemlji za svoje zadrugare.

Donošenjem novog Zakona o platnom prometu u zemlji nastala je pravna situacija prema kojoj, tim Zakonom štedno-kreditne zadruge nisu navedene kao nositelji platnog prometa. U provedbi navedenih propisa tumači se da štedno-kreditne zadruge od 01.04.2002. godine više ne mogu voditi poslove platnog prometa za svoje zadrugare (osim posebno sklapanjem ugovora s bankom). Na taj način oduzima im se izvorni posao te one postaju samo posrednici u platnom prometu što se može nepovoljno odraziti, i odrazit će se, na sve ostale poslove (davanje kredita za svoje zadrugare), upozorava predlagatelj.

U konačnici to može dovesti do odljeva zadrugara i gašenja ovih financijskih institucija, a da bi se to spriječilo predložene su izmjene i dopune Zakona.

STAV VLADE

Vlada RH dostavila je mišljenje o predloženom zakonu. Ona drži da prema ranijem Zakonu o platnom prometu u zemlji, štedno-kreditne zadruge nisu obavljale platni promet u punom obliku, jer se sredstva na njihovim žiro-računima nisu uključivala u depozit poslovne banke s kojom su štedno-kreditne zadruge imale zaključen ugovor o depozitu. To znači da su u mogućim situacijama sredstva poslovne banke bila blokirana i sredstva na računima štedno-kreditnih zadruga koje su imale zaključen ugovor s tom bankom, a time i sredstva na računima zadrugara obrtnika koja su se vodila u štedno-kreditnoj zadruzi. Nadalje, dio zadrugara obrtnika je, prema ranijem Zakonu o platnom prometu u zemlji kod poslovanja s određenim instrumentima osiguranja plaćanja (npr. akceptni nalozi, barirani čekovi i sl.), morao otvarati drugi račun u Zavodu za platni promet, koji se onda vodio u depozitu neke poslovne banke, a ne u depozitu štedno-kreditne zadruge.

U ovom slučaju obrtnik je sam ispostavljao odgovarajuće instru-

mente platnog prometa (virmanske usluge i sl.) na teret svog računa. To znači da se on navodio kao nalogodavac i njegov račun se teretio za odgovarajući iznos.

Prema odredbama novog Zakona o platnom prometu u zemlji poslove platnog prometa mogu obavljati isključivo banke i Hrvatska narodna banka. Izuzetak je Hrvatska pošta koja sukladno članku 4. stavku 3. Zakona obavlja dio poslova gotovinskih platnih transakcija fizičkih osoba u ime i za račun Hrvatske poštanske banke, što ne znači odstupanje od temeljnih načela.

Štedno-kreditne zadruge nisu određene kao nositelji platnog prometa, ali one mogu, u ime i za račun poslovne banke kod koje su otvorile račun, obavljati poslove platnog prometa za svoje zadrugare.

Zahtjevu štedno-kreditnih zadruga da budu nositelji platnog prometa nije moguće udovoljiti a da istodobno ne dođe do suštinskih promjena u načinu njihova ustroja i poslovanja. To znači da bi štedno-kreditne zadruge trebale poslovati prema uvjetima i pod ograničenjima na kojima posluju banke, što bi značilo njihov preustroj u banku. U tom bi slučaju štedno-kreditne zadruge morale biti sudionik hrvatskog sustava velikih plaćanja i Nacionalnog klirinškog sustava, te bi iz tog razloga morale imati otvoren račun u Hrvatskoj narodnoj banci. Međutim, prema člancima 30. i 60. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, te Zakona o platnom prometu u zemlji, Hrvatska narodna banka ne može voditi račune štedno-kreditnih zadruga. Vođenje računa banaka u Hrvatskoj narodnoj banci uvjetuje i čitavi niz odnosa između banke i Hrvatske narodne banke, koji su definirani Zakonom o bankama, Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci i njezinim podzakonskim aktima. Preko hrvatskog sustava velikih plaćanja Hrvatska narodna banka prati i nadzire dnevnu likvidnost sustava, obavlja plaćanja po osnovi provođenja monetarne politike, obavlja konačnu namiru plaćanja na računima banaka, račune za gotovinu banaka i račun izdvojenih sredstava banaka za pokriće u Nacionalnom klirinškom sustavu (određivanje limita).

Uključenjem štedno-kreditnih zadruga kao sudionika u obračun preko međubankovnih platnih sustava gubila bi se uloga i svrha takvih sustava kao temeljne infrastrukture

bankarskog sustava. Dolazi u pitanje i zakonom definirani odnos između banaka i Hrvatske narodne banke, u pogledu praćenja i upravljanja likvidnošću cjelokupnog bankarskog sustava. Uključenjem štedno-kreditnih zadruga u navedene sustave, Hrvatska narodna banka bi se stavila u poziciju koja je u suprotnosti s njezinim ovlastima i zadaćama definiranim Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci i uobičajenoj praksi u svijetu.

Provedbom reforme platnog prometa uspostavljen je u Hrvatskoj narodnoj banci i Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata koji obuhvaća sve račune za redovno poslovanje poslovnih subjekata u svim bankama i omogućuje provedbu postupaka kojima se blokiraju svi računi poslovnog subjekta u slučaju evidentiranih nenamirenih obveza na njegovom računu. Svaka banka obvezna je voditi registar računa otvorenih u toj banci, a podatke o računima poslovnih subjekata iz svog registra banka dostavlja u jedinstveni registar računa, čime se osigurava transparentnost sveukupnog sustava.

Stoga nije moguće uključivanje štedno-kreditnih zadruga kao subjekata u obračun preko međubankovnih platnih sustava, niti vođenje njihovih računa u Hrvatskoj narodnoj banci, a što znači da one ne mogu biti nositelji i platnog prometa u zemlji.

Na temelju iznijetoga, Vlada Republike Hrvatske je predložila Hrvatskome saboru da ne prihvati zakonski prijedlog.

RADNA TIJELA

Zakonski prijedlog razmotrila su nadležna radna tijela.

Odbor za financije i državni proračun, temeljem svoje nadležnosti raspravljao je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. Odbor nije podržao prijedlog predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Da bi se omogućilo štedno-kreditnim zadrugama samostalno obavljanje poslova platnog prometa nije dovoljno mijenjati samo Zakon o platnom prometu u zemlji, već je potrebno uskladiti i promijeniti zakonsku regulativu više zakona, navodi se u izvješću Odbora.

U više je navrata raspravljao o nastalim problemima u svezi s omo-

gućavanjem štedno-kreditnim zadrugama obavljanje poslova platnog prometa za svoje zadrugare. Ponovno je upozoreno na zaključak Hrvat-

Unatoč velikom interesu zadrugara i hrvatskih obrtnika stanje je takvo da štedno-kreditne zadruge djeluju i dalje temeljem usmenih obećanja Ministarstva financija o tome da će se stanje uskoro riješiti.

skoga sabora koji je donijet 14. prosinca 2001. godine, prilikom donošenja Zakona o platnom prometu u zemlji, a kojim je obvezana Vlada Republike Hrvatske da prije primjene Zakona o platnom prometu u zemlji, predloži Hrvatskome saboru usklađivanje zakonske regulative kojom će se omogućiti štedno-kreditnim zadrugama obavljanje poslova platnog prometa, a Vlada nije poduzela ništa.

Odbor je podržao inicijativu Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo koje je predlagalo izmjenu i dopunu Zakona o platnom prometu u zemlji u istovjetnom tekstu kao grupa zastupnika.

Štedno-kreditne zadruge, posebno obrtničke, trebaju obavljati poslove platnog prometa stav je Odbora te da im treba pomoći da se stručno i tehnički osposobe za transparentno obavljanje tog posla. Naime, drži da za obavljanje poslova platnog prometa nisu od presudnog značaja visina temeljnog kapitala, način izbora uprave, obvezna pričuvna, te sustav osigurane štednje, pa proizlazi da nije jasno zašto štedno-kreditne zadruge koje su do sada uspješno obavljale platni promet ne bi nastavile u novim uvjetima.

U raspravi je bilo postavljeno pitanje o tome zašto Hrvatska narodna banka ne pokazuje više dobre volje i interesa da sama predloži izmjene zakonskih akata kojima bi se omogućilo malim poduzetnicima obavljanje poslova platnog prometa putem štedno-kreditnih zadruga.

Izrečen je stav da je neprihvatljiv prijedlog Hrvatske narodne banke da se štedno-kreditne zadruge preustroje u banke budući da one nisu u mogućnosti osigurati temeljni kapital od 40 milijuna kuna. Neprimjerenim je ocijenjeno da se prijedlogom Zakona o bankama osnivački ulog

bankama povećava sa 8 na 40 milijuna kuna. Taj prijedlog Vlade Republike Hrvatske štetan je za gospodarstvo i odgovara samo nekolici velikih financijskih institucija. Naime, treba se zalagati, kaže se u Izvješću Odbora, da osnivački ulog banaka ostane 8 milijuna kuna te da se njegovo povećanje veže uz rast BDP-a. Dana je informacija da je osnivački ulog banaka u Europskoj uniji puno veći iz tog razloga što je i BDP u tim zemljama znatno viši od našega (omjer 4:1 u korist zemalja EU).

U svezi sa zaključkom Hrvatskoga sabora donijetog prilikom donošenja Zakona o platnom prometu u zemlji, iznijeto je i mišljenje da se tim zaključkom nije utvrdilo da će platni promet obavljati i štedno-kreditne zadruge. Naime, prema tom mišljenju, štedno-kreditne zadruge ne bi trebale biti nositelji platnog prometa budući da obavljanje poslova platnog prometa nije ključni posao štedno-kreditnih zadruga.

Prilikom rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o platnom prometu u zemlji, zatraženo je da se njegova primjena odgodi do 1. siječnja 2003. godine. Naime, 2002. godina trebala je biti prijelazna godina u kojoj bi se mogle izvršiti sve potrebne pripreme za početak funkcioniranja novog sustava platnog prometa u 2003. godini. Da je taj prijedlog prihvaćen izbjegli bi se nastali problemi u provođenju novog Zakona o platnom prometu u zemlji.

Iznijeto je mišljenje da je pored pisanog stajališta Hrvatske narodne banke potrebno pričekati i očitovanje Vlade Republike Hrvatske o predmetnom Zakonu. Pored toga bilo je mišljenja u raspravi Odbora da bi trebalo izraditi analizu koliko bi štedno-kreditnih zadruga bilo spremno i osposobljeno za samostalno obavljanje poslova platnog prometa, pa tek onda treba uskladiti zakonsku regulativu (izmjena više zakona) kojom će se omogućiti štedno-kreditnim zadrugama samostalno obavljanje poslova platnog prometa.

Na postavljeno pitanje što će se dogoditi s onim tvrtkama kojima banke odbiju zahtjev za otvaranje računa, predstavnici Ministarstva financija i Hrvatske narodne banke izjavili su da je svim poslovnim subjektima omogućeno otvaranje računa, te da takvih problema više nema.

Predstavnik predlagatelja ovog Zakona inzistirao je da se u članku 2. stavku 2. Prijedloga zakona točno navede da će do zaključivanja ugovora o nagodbi pravne i fizičke osobe obavljati platni promet preko privremenih računa otvorenih kod Hrvatske poštanske banke, a ne kod FINE kao što je predloženo, stoji u Izvješću Odbora. Na taj način zakonski bi se reguliralo stanje koje se u praksi provodi. Na Odboru je prevladalo mišljenje da nije potrebna izmjena Zakona u tom dijelu budući da je svim poslovnim subjektima omogućeno otvaranje računa kod banaka.

Prilikom rasprave, o predstavnici "Končar- elektroindustrija d.d." koju je Hrvatska gospodarska komora uputila Odboru u svezi s problemom

Ukidanjem štedionica i smanjivanjem djelokruga aktivnosti štedno-kreditnih zadruga nesporno je da se favoriziraju velike banke sa stranim kapitalom nauštrb malih financijskih institucija s pretežitom ili apsolutno hrvatskim kapitalom.

u primjeni Zakona o platnom prometu, donijet je zaključak da će se rasprava nastaviti u sklopu rasprave o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu u zemlji koju predlaže grupa zastupnika. Naime, u navedenoj predstavi upozoreno je da banke prilikom zaključivanja ugovora o otvaranju računa poslovnim subjektima, temeljem svojih samostalno utvrđenih pravila, uvjetuju to odredbama koje u pogledu redosljeda namirivanja obveza stavljaju banke u povoljniji položaj. Da bi se to izbjeglo predložena je izmjena članka 20. Zakona o platnom prometu u zemlji na način da se iz stavka (4) dodaje stavak (5) koji glasi: "ovlastima iz stavka (4) ovoga članka banci se ne može osigurati prednost u odnosu na ostale vjerovnike platitelja."

Naime, odredbom stavka 4. članka 20. Zakona o platnom prometu u zemlji omogućava se da platitelj - poslovni subjekt za koji banka obavlja platni promet, ugovorom s bankom prenese na banku ovlasti za davanje naloga za plaćanje na teret računa platitelja. U praksi ovakva ovlast

banku, koja obavlja platni promet za poslovni subjekt, dovodi u apsolutnu prednost naplate svojih potraživanja u odnosu na druge vjerovnike, a osiguranjem takve mogućnosti poslovni subjekt može dovesti u značajne teškoće, blokiranja njegovog zakonskog prava da u određenom trenutku, prema poslovnim situacijama, određuje prioritete plaćanja svojih obveza. Predloženom izmjenom žele se izbjeći pogodnosti koje bi banka mogla zlorabiti, kaže se u Izvješću.

Ocijenjeno je da je državni monopol u vođenju poslova platnog prometa, novim Zakonom o platnom prometu u zemlji zamijenjen privatnim monopolom. Naime, sada umjesto ZAP-a poslove platnog prometa vode banke uz napomenu da će 80 posto tih poslova obavljati tri najveće banke. Iz navedenog razloga bankama nije u interesu da poslove platnog prometa obavljaju i štedno-kreditne zadruge. Zbog toga treba zakonom regulirati odnos između banaka i štedno-kreditnih zadruga u svezi s obavljanjem platnog prometa, jer se ne smije prepustiti bankama da one same utvrđuju uvjete pod kojima štedno-kreditne zadruge mogu obavljati poslove platnog prometa za svoje zadržare.

Iznijeto je mišljenje da se Odbor ne smije oglušiti o zahtjev velikog broja obrtnika da im se omogući da i nadalje obavljaju poslove platnog prometa putem štedno-kreditnih zadruga, posebno imajući u vidu što je cijena tih usluga znatno niža od cijena usluga koje nude banke. Predloženo je, također, da banke putem Udruge hrvatskih banaka s Hrvatskom obrtničkom komorom dogovore modalitet tj. predlože racionalno rješenje kojim bi omogućile štedno-kreditnim zadrugama obavljanje platnog prometa. **Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav te Odbor za zakonodavstvo** na zajedničkoj su sjednici raspravili predloženi zakonski tekst. U raspravi su odbori konstatali da ustroj i poslovanje štedno-kreditnih zadruga na način na koji su sada ustrojene ne udovoljavaju zahtjevu da budu nositelji platnog prometa. Budući da su pozitivnim propisima banke a samo iznimno i Hrvatska pošta nositelji platnog prometa u zemlji, uvođenjem rečene izmjene štedno-kreditne zadruge trebale bi poslovati prema uvjetima i pod ograničenjima pod kojima posluju banke. Takav nov

ustroj štedno-kreditnih zadruga rezultirao bi njihovim preustrojem u banke te se postavlja pitanje definicije i svrhovitosti financijskih institucija.

Osim toga, predložena promjena nije sukladna odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci koja vodi račune banaka, obavlja platni promet po tim računima te nadzire obavljanje platnog prometa. Uz rečeno, Hrvatska narodna banka može otvarati račune bankama sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, ali ne i štedno-kreditnim zadrugama te bi se, na taj način, omogućilo obavljanje platnog prometa bez provođenja nadzora što bi dovelo do nesigurnosti u pravnom prometu.

Vrlo je važan cilj zadruge tzv. jedinstveni identitet, a postiže se time da je zadrugar istovremeno poduzetnik i klijent.

Iako je u raspravi istaknuta moguća modifikacija sustava platnog prometa, modaliteti bi trebali biti rezultat praktične primjene novog sustava platnog prometa. Uz to naglašeno je da bi takvu izmjenu trebalo izvršiti istovremeno s izmjenom Zakona o štedno-kreditnim zadrugama te Zakona o bankama, jer bi sama modifikacija platnog prometa, iz već spomenutih razloga, za posljedice mogla imati stvaranje pravne nesigurnosti. Odbor je predložio da se o predloženom zakonu provede prvo čitanje, prihvatio ga i zatražio da predlagatelj uzme u obzir sve primjedbe, prijedloge i mišljenja do donošenja Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

Nije ispoštovana saborska odluka

Raspravu o ovoj točki dnevnog reda započeo je predstavnik predlagatelja **Tonči Tadić (HSP)**. Prvo je prigovorio što se ova važna tema raspravlja u kasno poslijepodne u praznoj sabornici i tome dodao da je to "posve normalno za parlament kakav je hrvatski". U nastavku je opširno govorio o zakonskom prijedlogu.

Podsjetio je na činjenicu da je na 18. sjednici donijet novi Zakon o platnom prometu i da je tom prilikom obvezana

Vlada da prije primjene Zakona o platnom prometu predloži Hrvatskom saboru usklađivanje zakonske regulative kojom će se omogućiti štedno-kreditnim zadrugama obavljanje poslova platnog prometa u zemlji. Nakon toga u proceduru je ušao Zakon o štedno-kreditnim zadrugama koji nije ispoštovao tu saborsku odluku. Time je štedno-kreditnim zadrugama uskraćeno pravo na obavljanje platnog prometa. Prema tome, platni promet sada mogu obavljati Hrvatska narodna banka i poslovne banke a iznimno Hrvatska pošta u ime i za račun Hrvatske poštanske banke. Unatoč velikom interesu zadrugara i hrvatskih obrtnika stanje je takvo da štedno-kreditne zadruge djeluju i dalje temeljem usmenih obećanja Ministarstva financija o tome da će se stanje uskoro riješiti.

Budući da je nastala situacija potpuno neregularna u hitnu proceduru upućen je ovaj zakon kojim se predlaže izmjene Zakona o platnom prometu a podupire ga 25 zastupnika.

Zastupnik je podsjetio na povijesnu ulogu i djelovanje štedno-kreditnih zadruga i velikom broju zadrugara.

Nastali pravni vakum, rekao je dr. Tadić, već se sada negativno odražava na poslovanje hrvatskih obrtnika jer je težište zadruga bilo u štednji i davanju brzih kredita zadrugarima što je bila prednost u odnosu na sporost banaka, a prilikom donošenja Zakona o platnom prometu nije se vodilo računa o cijenama i ažurnosti u platnom prometu, kao što su davana obećanja.

Potpuno besmislenim prigovorima Hrvatske narodne banke smatra kako ne bi postojao nadzor, podsjetivši kako zakone donosi Sabor na traženje hrvatskih obrtnika a njih je 38 milijuna zadrugara u obrtničkim štedno-kreditnim zadrugama. Stoga je moguće mijenjati zakone kada su promjene u interesu hrvatskih građana, naglasio je.

Neprihvatljiv je i prigovor Hrvatske narodne banke kako štedno-kreditne zadruge nisu kvalificirane niti opremljene za vođenje platnog prometa a valja znati, rekao je, da nisu bile ni sve poslovne banke nego se koriste uslugama FINE, a štedno-kreditne zadruge jesu jer su taj posao radile i do sada.

Jednako je ključno pitanje prigovora Hrvatske narodne banke kako štedno-kreditne zadruge nisu depozitne ustanove. Naime, rekao je

gospodin Tadić to je bilo ukinuto 1995. godine jer je bila takva tendencija ali je nakon toga 1998. godine donijet Zakon o štedno-kreditnim zadrugama u kojem je rečeno da su one depozitne institucije ali nakon toga ipak im nije bio određen broj iako su ga trebale dobiti temeljem Zakona o štedno-kreditnim zadrugama. Međutim, da su one depozitne institucije same po sebi to je činjenica, naglasio je. Osim toga, one su spremne preuzeti svu odgovornost u vođenju platnog prometa i provoditi sve blokade prema zakonskim propisima, i jednako su tako zakonski obvezne odrediti određena sredstva pričuve i one su što je ključno pod kontrolom Ministarstva financija (upravo je Hrvatska narodna banka slabom provedbom kontrole dopustila slučaj Riječke banke).

Na kraju izlaganja zastupnik dr. Tadić je naglasio da Hrvatsku iz krize neće izvući potezi vlasti nego isključivo hrvatski poduzetnici i obrtnici i stoga je potrebno oslušivati njihove potrebe, te je i to razlog što traži hitni postupak u donošenju ovog zakona, ili pak u drugom čitanju provesti paralelna rasprava o zakonima o štedno-kreditnim zadrugama i o platnom prometu.

Ujedno je upozorio Vladu da treba priznati da se zaletjela i da pogrešku treba ispraviti a Ministarstvo financija zamisli nad time ima li smisla eksperimentirati a da prethodno ne obavi simulaciju i vrlo jasnu procjenu učinaka.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja svoje su stavove o predloženom zakonu iznijeli predstavnici klubova zastupnika.

Zahtjev desetaka tisuća obrtnika

Tibor Santo, dr.med. (LS) je u ime Kluba zastupnika LS-a podržao zakonski prijedlog. Prvo stoga što je Vlada dužna poštovati zaključke Hrvatskoga sabora i u skladu s njima postupati.

Drugo, rekao je - više desetaka tisuća obrtnika izrazilo je zahtjev da im se omogućí poslovanje sukladno prijedlogu. Uostalom, podsjetio je - opredjeljenje Vlade je i bilo poticati malo i srednje poduzetništvo. Koliko god se predstavnici banaka, što se moglo vidjeti u raspravi Odbora za financije upinju dokazati kako nije

točno ono što je zapravo očigledno da su troškovi platnog prometa za obrtnike puno veći nego prije, činjenica je da obrtništvo ne uspijeva ostvariti svoje ciljeve.

Unatoč pozivu Odbora da Vlada uvaži njegovo mišljenje, zastupnik je izrazio bojazan da neće jer je mišljenje Vlade istovjetno mišljenju Hrvatske narodne banke.

Nakon ove konstatacije gospodin Santo je rekao - u ovom trenutku jedan je od važnih segmenata financijskog života u rukama stranaca. Istovremeno, bankarski krugovi, zajedno s Narodnom bankom zapravo propisuju zakone, a Ministarstvo financija bi trebalo u tom smislu imati kritički odmak i na taj način razmišljati o prijedlozima Hrvatske narodne banke.

Klub zastupnika LS-a priklanja se prijedlogu i podržava prijedlog Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo. (koji je sličan prijedlogu grupe zastupnika).

U nastavku rasprave u kojoj je govorio **Jadranko Mijalić** u ime Kluba zastupnika HSLS-a, on je rekao da prihvaća prijedlog zakona kojim se omogućava štedno-kreditnim zadrugama obavljanje poslova platnog prometa. Time ujedno ostaje principijelan jer je takav amandman dao u vrijeme plenarne rasprave o važećem zakonu.

Jeftinije i ažurnije

Podsjetio je da je Sabor 2001. godine prilikom donošenja Zakona o platnom prometu obvezao Vladu da prije početka primjene Zakona o platnom prometu u zemlji tj. prije 1. travnja 2002. godine predloži Saboru usklađenu zakonsku regulativu o štedno-kreditnim zadrugama kojom će im se omogućiti sudjelovanje u obavljanju poslova platnog prometa kao samostalnog subjekta. Taj zaključak Sabor nije ispoštovao nego štoviše novim prijedlogom zakona o štedno-kreditnim zadrugama njima ne omogućava obavljanje platnog prometa za svoje zadruge. U ime Kluba je istaknuo da štedno-kreditne zadruge imaju dugu tradiciju na financijskom tržištu te da članovi smatraju kako im je nužno potrebno omogućiti obavljanje platnog prometa u zemlji. Naime, ukidanjem štedionica i smanjivanjem djelokruga aktivnosti štedno-kreditnih zadruga nesporno je da se favoriziraju velike banke sa stranim kapitalom nauštrb malih

financijskih institucija s pretežitom ili apsolutno hrvatskim kapitalom, rekao je Mijalić.

Ovim se Prijedlogom, dodao je, nastoji pojednostaviti i pojeftiniti obavljanje platnog prometa za obrtnike i zadrugare.

Kritički se osvrnuo na postupke glede donošenja Zakona o platnom prometu u zemlji jer je očekivao da će reforma platnog prometa, koja se prije svega odnosila na gubitak monopolske pozicije ZAP-a dovesti do razvitka proizvoda i usluga platnog prometa, a to se pokazalo upitnima, jer su one poskupjele. Time je monopol s dobrom organizacijom poslova i nižim cijenama zamijenjen kvazi-monopolom koji je znatno skuplji i lošije organiziran.

Ustvrdio je kako je nužno, u teškoj gospodarskoj situaciji, voditi računa o specifičnostima hrvatskog gospodarstva a posebno o položaju obrtnika, te da je potrebno izraditi cjelovitu analizu funkcioniranja i cijena platnog prometa zemlje.

Naglasio je kako se moramo suočiti s činjenicom da je domaći bruto proizvod četiri puta manji od europskoga tako da nije uputno slijepo prepisivati zakonodavne norme zapadnoeuropskih zemalja nego ih prilagođavati vlastitim specifičnostima. Tvrdnje da se štedno-kreditne zadruge trebaju preustrojiti u banke da bi mogle obavljati platni promet neozbiljna je s obzirom na visinu temeljnog kapitala od 40 milijuna koliko se za to traži. Naglasio je - za obavljanje platnog prometa, u ovom slučaju kao neutralnog posla, ne treba biti presudna visina temeljnog kapitala (banke rade složenije poslove i rizičnijeg opsega) nego činjenica što štedno-kreditne zadruge, rade u sustavu platnog prometa i to samo za zadrugare.

Ovim se prijedlogom stoga traži prilagođavanje zakona u tom smislu da se uključe štedno-kreditne zadruge u sustav platnog prometa, i da zadovoljavaju svim tehničko-tehnološkim pretpostavkama za obavljanje toga posla. Pri tome se respektira hrvatski sustav, jedinstveni registar računa, nacionalni klirinški sustav, a pomoći bi bile malim poduzetnicima i opstanku obrtničkih štedno-kreditnih zadruga koje djeluju već 140 godina i u njima vide svoj interes.

Klub je pripremio amandmane koje će podnijeti na tekst zakona kako bi bio još poboljšana, rekao je njegov predsjednik.

Ujedno je predložio i uputio da se razmisli o izradi cjelovite analize funkcioniranja i cijena platnog prometa u zemlji.

Rasprava je nastavljena iznošenjem stavova klubova zastupnika. **Ante Markov** je u ime Kluba zastupnika HSS-a podsjetio da je njegov Klub prilikom rasprave o Zakonu o platnom prometu i Zakonu o štedno-kreditnim zadrugama, kao i o Zakonu o bankama, ukazivao na određene nedorečenosti posebice kod ove teme u smislu tretiranja zadrugarstva kao posebnog oblika zajedničkog privređivanja u kojima je temeljni interes - povećanje prihoda člana ili zadrugara odnosno, stvaranja mogućnosti da se smanje troškovi. Drugi je vrlo važan cilj zadruge tzv. jedinstveni identitet a postiže se time da je zadrugar istovremeno poduzetnik i klijent.

Prilikom rasprave o Zakonu o platnom prometu - podsjetio je - Klub je ukazao na potrebu ravnomjernog razvoja štedno-kreditnog zadrugarstva i naglasak stavio na omogućavanje izravnog pristupu platnom prometu a ne preko poslovnih banaka kako se ne bi povećao trošak zadrugara (štedno-kreditna zadruga radi za korist zadrugara a ne stjecanja vlastite koristi). Naime, jasno je da one pa makar i udružene ne mogu konkurirati bankama, pojasnio je gospodin Markov. Klub je stoga predložio predlagatelju ovog zakona da u tekućoj saborskoj proceduri prijedlog tretira kao prvo čitanje, a u drugom čitanju da se materija uskladi s dva bliska joj zakona.

Nakon posljednjeg sudionika rasprave riječ je pripala predstavniku predlagatelja dr.sc. **Tončiju Tadiću** koji je u ime Kluba zastupnika HSP-a zahvalio svim sudionicima rasprave i tom prilikom izrazio nezadovoljstvo što, osim jednoga od ministra, nije bilo iz drugih, nadležnih ministarstava. Naglasio je kako su štedno-kreditne zadruge specifičnost zemalja Europske unije i kako nije neobično da one obavljaju poslove platnog

prometa, ali isključivo za svoje zadrugare. Mišljenja je da je nekorektno što hrvatska Vlada pokušava sugerirati da bi zadruge trebale postati banke da bi mogle obavljati platni promet ako je jasno da za to nisu potrebni svi zaštitni mehanizmi koje moraju imati banke.

Na konstataciju iz mišljenja Vlade kako bi se Hrvatska narodna banka prihvaćanjem prijedloga stavila u položaj suprotan njenim ovlastima temeljem Zakona o Narodnoj banci gospodin Tadić tvrdi da do toga ne bi došlo jer bi doradom Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci došlo do usklađenja.

Jednako je tako netočna tvrdnja Vlade, rekao je, da bi usvajanjem zakonskog prijedloga bila učinjena suprotnost uobičajenoj praksi u svijetu. "Suprotno uobičajenoj praksi u svijetu" - naglasio je Tadić - jest nekritično prihvaćanje modela MMF-a, odnosno neuviđanje postojanja specifičnosti Republike Hrvatske - u ovom slučaju potreba hrvatskih obrtnika.

Napomenuo je da su novim zakonom poslovne banke dobile pravo obavljanja platnog prometa, a štedno-kreditne zadruge koje su obavljale platni promet, i bile za to kvalificirane, izgubile su to pravo.

Predložena izmjena zakona stoga ima cilj vratiti štedno-kreditnim zadrugama pravo koje im je oduzeto donošenjem Zakona o platnom prometu a to je - obavljanje platnog prometa. I na karaju je naglasio - one su uostalom osnovane radi svojih zadrugara obrtnika, cilj im nije profit kao što ga imaju poslovne banke, pa je stoga logično da će one biti daleko jeftinije i ažurnije u poslovanju nego bilo koja druga banka.

Po završetku rasprave, sukladno prijedlogu radnih tijela, najprije se glasovalo o tome da se za predloženi zakon primijeni postupak kao za prvo čitanje. To je utvrđeno većinom glasova (70 "za" i 24 suzdržana). Potom je jednoglasno (94 glasa) prihvaćen Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu u zemlji a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme konačnog prijedloga zakona.

M.P.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNI ZAKONA O PLAĆAMA SUDACA I DRUGIH PRAVOSUDNIH DUŽNOSNIKA

Uključivanje u važeći sustav

Nakon provedene rasprave i prihvaćenog amandmana zastupnika mr.sc. Mate Arlovića, (kojeg Vlada nije uvažila) prihvaćen je zakonski prijedlog koji je Vlada uputila u hitni postupak, a usklađuje se s donijetim zakonom o Državnom odvjetništvu, i uređuju koeficijenti za plaće ravnatelja i zamjenika Ureda za suzbijanje korupcije i kriminaliteta. Prihvaćenim amandmanom korigirani su predloženi koeficijenti za ravnatelja i zamjenika Ureda jer su po obavljaju poslova sukladne poslovima državnog odvjetništva čije su plaće regulirane Zakonom o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

O PRIJEDLOGU

U važećem Zakonu o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika nisu utvrđeni koeficijenti za izračun plaće ravnatelju i zamjenicima Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta.

Osim toga, Zakonom o državnom odvjetništvu ukinuto je državno pravobraniteljstvo i ti poslovi stavljeni u nadležnost državnog odvjetništva, pa je bilo potrebno izvršiti izmjene koje su se odnosile na državno pravobraniteljstvo, a dužnosnike ravnatelja i zamjenike Ureda ugraditi u važeći Zakon. Prema Prijedlogu koeficijent za ravnatelja Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta bio bi 4,5 a za zamjenike 3,9.

Predlagatelj je predloženi zakon uputio u hitnu proceduru uz obrazloženje da Ured mora početi djelovati sukladno odredbama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta.

RADNA TIJELA

Ovaj su zakonski prijedlog razmotrili Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav te Odbor za

zakonodavstvo, na zajedničkoj sjednici. Prvospomenuti Odbor je Prijedlog razmotrio kao matično radno tijelo. Konstatirali su razlog donošenja zakona i s tim u vezi iznijeli primjedbu da je potrebno koeficijente uskladiti s koeficijentima utvrđenim zakonom koji se primjenjuje na druge državne i pravosudne dužnosnike. Nakon provedene rasprave odbori su predložili Saboru da donese predloženi zakon.

AMANDMAN

Amandman na predloženi zakon uputio je zastupnik mr. sc. **Mate Arlović** i zatražio korekciju koeficijenta za plaće ravnatelja Ureda i njegovih zamjenika radi usklađivanja sa sustavom plaća korisnika državnog proračuna. Naime, Zakonom o

Valja voditi računa o tome da se radi o izuzetno teškom i opasnom poslu koji se ne može uspoređivati niti s jednim drugim poslom u pravosudnoj instituciji.

Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta propisano je da se za ravnatelja može imenovati zamjenik Glavnog državnog odvjetnika ili njegov zamjenik koji ispunjava uvjete za imenovanje za zamjenika Glavnog državnog odvjetnika. Istim Zakonom se propisuje da za zamjenika ravnatelja u Ured može biti raspoređen državni odvjetnik ili zamjenik državnog odvjetnika koji je poslije položenog pravosudnog ispita proveo na poslovima suca, državnog odvjetnika, zamjenika državnog odvjetnika ili policijskog službenika na poslovima suzbijanja kriminaliteta.

S obzirom na to da je Zakonom o USKOK-u propisano da ravnatelj mora zadovoljiti uvjete za zamjenika Glavnog državnog odvjetnika, te da

obavlja poslove državnog odvjetništva, amandmanom se predlaže isti koeficijent koji je Zakonom o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika predviđen za obračun plaće zamjenika Glavnog državnog odvjetnika a to je koeficijent 4,0.

Ako se željelo istaknuti da se radi o poslovima različitim i složenijim od poslova zamjenika Glavnog državnog odvjetnika to je trebalo urediti Zakonom o USKOK-u, a ne zakonom kojim se uređuju plaće, navodi podnositelj amandmana. Iz istog razloga predlaže se koeficijent 3,8 umjesto 3,9 za zamjenika ravnatelja USKOK-a jer je Zakonom o USKOK-u propisano da se na to mjesto mogu rasporediti osobe koje su županijski državni odvjetnici a za koje je Zakonom o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika propisan koeficijent za obračun plaća 3,8.

RASPRAVA

Dužnosnici USKOK-a

Zastupnicima se obratio zamjenik ministricе pravosuđa, uprave i lokalne samouprave mr.sc. **Miljenko Kovač**, i u uvodnom izlaganju obrazložio zakonski prijedlog. Odnosi se na dužnosnike nove institucije, skraćenog naziva USKOK, budući da u sadašnjem zakonu nema odredaba koje bi se odnosile na koeficijent njihovih plaća. Pritom valja voditi računa o tome da se radi o izuzetno teškom i opasnom poslu koji se ne može uspoređivati niti s jednim drugim poslom u pravosudnoj instituciji. Nije riječ samo o težini kaznenih djela nego o tome što ta djela čine kriminalci-profesionalci. Predloženi koeficijent treba prihvatiti prije svega da bi privukao najbolje stručnjake, napomenuvši kako su poslovi koje obavljaju opasni po život. Stoga je izrazio mišljenje kako ni predloženi koeficijenti nisu dovoljni s obzirom na odgovornost, potrebnu stručnost i znanje.

Usljedio je izjašnjavanje u ime klubova zastupnika. **Ivan Ninić** je u ime Kluba zastupnika SDP-a rekao da treba uvažiti činjenicu da se radi o ozbiljnom i odgovornom poslu koje će obavljati ravnatelj i zamjenici USKOK-a te da treba uvažiti amandman koji je na Prijedlog uputio zastupnik mr. Arlović.

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a **Vilim Herman** je rekao da je u predloženom zakonu prijedlog opravdan s obzirom na to da do sada ovi koeficijenti nisu određeni, da neće biti potrebna dodatna sredstva u državnom proračunu jer su ona već predviđena za 2002. godinu, a jednako je tako prihvatljiv razlog za predloženi hitni postupak.

Što se tiče predloženih koeficijenata države, mišljenja je da činjenica iz obrazloženja ne treba biti obveza jer se uz utvrđivanje ravnopravnosti ne utvrđuje koeficijent.

Prigovorio je da je ovo pitanje trebalo riješiti prilikom donošenja zakona o Uredu, te izrazio suglasnost sa stavom predlagatelja da plaće za obavljanje ovih poslova trebaju biti veće.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak** je rekla da Klub u načelu ne može biti protiv usuglašavanja zakona, međutim prigovorila je tome da se odugovlačilo s njegovim donošenjem, a upravo je Vlada, predlažući donošenje Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i

organiziranog kriminaliteta, inzistirala na njegovom što skorijem početku rada.

Naime, prema informacijama iz medija nedopustivo se kasnilo s osiguranjem financijskih sredstava i kadrova.

Što se tiče predloženih koeficijenata države razložnima primjedbe zastupnika mr.sc. Mate Arlovića a time i prihvatljivima, a sukladno tome neprihvatljivima neka obrazloženja predstavnika predlagatelja.

Klub zastupnika HDZ drži da predlagatelj treba odrediti iste koeficijente za ravnatelja USKOK-a i njegove zamjenike kao što su utvrđeni za glavnog državnog odvjetnika i županijske državne odvjetnike ili treba predložiti takvo povećanje koeficijenata koji će doista odražavati njihovu posebnu ulogu, poslove i hrabrost koje predlagatelj naglašava.

U završnoj riječi, predstavnik predlagatelja je rekao da Vlada, unatoč primjedbama, ostaje pri svome prijedlogu koeficijenata, opetujući da predloženi nisu naknada za hrabrost nego način da se privuku stručnjaci. Ni predloženi koeficijenti nisu veliki ali u današnjoj se situaciji ne usuđuju predložiti veće, rekao je.

Predstavnik predlagatelja se očitovao o amandmanu zastupnika mr.sc. Mate Arlovića koji Vladi nije bio prihvatljiv, jer ona smatra da se koeficijentom koji predlaže ne

narušava sustav plaća korisnika državnog proračuna.

Izjednačavanje koeficijenata nije prihvatljivo i stoga što za razliku od zamjenika glavnog državnog odvjetnika kojega imenuje Državno odvjetničko vijeće, ravnatelja imenuje Glavni državni odvjetnik i uz prethodno mišljenje ministra pravosuđa, te mišljenja kolegija Državnog odvjetništva s time da se provode i sigurnosne provjere prema posebnim propisima, te provjera imovinskog stanja.

Postoje i dodatni uvjeti koje treba ispunjavati osoba za obavljanje poslova ravnatelja Ureda, a važno je to što je nadležan za poslove koji se obavljaju na području cijele države.

Za Vladu nije prihvatljiv ni prijedlog koeficijenata mr.sc. Mate Arlovića koji se odnosi na zamjenike ravnatelja jer se također traže određena znanja, sposobnosti i vrše provjere.

I nakon iscrpnog obrazloženja Vlade, podnositelj amandmana ostao je pri svome traženju, pa se o amandmanu glasovalo. Prihvaćen je sa 56 glasova, 12 je zastupnika bilo protiv, a 20 suzdržanih.

Glasovalo je potom o Prijedlogu i Konačnom prijedlogu zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika. Prihvaćen je većinom glasova (82 "za" 1 "protiv" i 6 "suzdržanih").

M.P.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MATIČNOM BROJU

Zaštita od zloporaba

U tekstu predlagatelja korigiranom jednim amandmanom, Hrvatski sabor je, većinom glasova, izglasao ovaj zakon koji stupa na snagu 1. siječnja 2003. godine. Matični broj od tog datuma moći će se upisati u javne isprave koje se izdaju na temelju službenih evidencija samo ako je zaštićen šifrom ili na drugi odgovarajući način, u skladu sa zakonom i više se neće, kao dosad, određivati strancima.

O PRIJEDLOGU

Podsjetimo, izmjene i dopune Zakona o matičnom broju predložio je Klub zastupnika SDP-a kako se jedinstveni matični broj ne bi koristio i u druge namjene, već samo one utvrđene zakonom, odnosno da se ne bi zlorabio. Ustavom je, naime, zabranjena uporaba osobnih podataka suprotno utvrđenoj svrsi prikupljanja

i njime se jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka.

Riječ je, ponovimo, o prijedlogu da se matični broj može upisati u javne isprave koje se izdaju na temelju službenih evidencija samo ako je zaštićen šifrom ili na drugi odgovarajući način, u skladu sa zakonom. Izostavlja se obveza određivanja matičnog broja strancu, predviđa da se matični broj građana za hrvatskog državljanina koji nema

prebivalište u Republici Hrvatskoj određuje prema mjestu upisa u knjige državljana, određuju uvjeti pod kojima MUP odnosno nadležno tijelo može dati podatke o jedinstvenom matičnom broju - kada je, na temelju posebnog zakona potrebno utvrditi identitet, u cilju zaštite interesa Republike Hrvatske i kad se dobije dopuštenje hrvatskog državljana o čijem se matičnom broju radi te određuje kazna (10 do 50 tisuća kuna pravnoj te tisuću do 10 tisuća odgovornoj osobi) za uporabu toga broja suprotno Zakonu.

Na zajedničkoj sjednici, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav te Odbor za zakonodavstvo podržali su Konačni prijedlog, uz ocjenu kako je predlagatelj uvažio sve primjedbe iz prvog čitanja.

AMANDMANI

Durđa Adlešić (HSLŠ) podnijela je amandman kojim je zatražila da se matični broj ne upisuje u obrtnicu. Obrazloženje - iz tog broja moguće je iščitati podatke bitne za poslovanje obrtnika koji, dobrim dijelom, predstavljaju poslovnu tajnu te ne bi trebali biti dostupni javnosti, a i tim putem se može ući u sve ostale podatke vezane uz rad obrtnika.

Dragica Zgrebec (SDP) predložila je da zakon stupi na snagu 1. siječnja 2003, s objašnjenjem da se time omogućuje potrebno vrijeme da se drugim zakonima i provedbenim propisima osigura nesmetano provođenje ovog zakona.

RASPRAVA

O zakonskom prijedlogu uvodno je u ime predlagatelja govorila **Milanka Opačić (SDP)**, izvijestivši zastupnike da je uvažen prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav da se matični broj može upisati u javne isprave samo ako je zaštićen šifrom u skladu sa posebnim zakonom te da je predlagatelj još predvidio donju i gornju granicu kazne za prekršaj pravne osobe.

Klub zastupnika HSS-a podržava Konačni prijedlog izvijestio je zastupnike **Petar Žitnik**, dometnuvši - to više što je prihvaćen prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, a i stoga što predstoji

donošenje zakona o zaštiti osobnih podataka.

Zastupnik je izrazio nadu da ove izmjene neće građanima nametnuti nove troškove.

Podrška ako...

U ime **Kluba zastupnika HSP-a, Tonči Tadić** rekao je da problema s ovime ne bi bilo da je svojevremeno kod rasprave o Zakonu osobnoj iskaznici, usvojen amandman HSS-a. Potrebno je, naime, formirati novi sustav matičnih brojeva, umjesto ovoga naslijeđenog iz vremena SFRJ "za potrebe jugoslavenskih službi bivše državne tvorevine". Slovenci su to, napomenuo je, davno uočili i napravili jedinstveni porezni broj građana, tj. novi slovenski matični broj. Novi matični broj trebalo bi prilagoditi potrebama javnih službi RH, odnosno trebao bi poslužiti informatizaciji i racionalizaciji sustava vođenja podataka o svakom građaninu RH.

U Hrvatskoj postoji devet paralelnih sustava (porezni, zdravstveni, mirovinski, sustav dječjeg doplatka, zapošljavanje, socijalna zaštita itd.), od kojih nijedan ne zadovoljava u potpunosti - rekao je zastupnik, dometnuvši kako bi se sve to moglo centralizirati i informatizirati.

Novi matični broj trebao bi biti samo strojno čitljiv - za potrebe države i državnih službi, a ne kao potpora za stvaranje baza podataka raznovrsnih privatnih ustanova, banaka, osiguravajućih društava - rekao je zastupnik.

On je još upozorio da se iz postojećeg matičnog broja ne može saznati je li netko državljanin Hrvatske ili, primjerice, Crne Gore, Srbije, BiH.

Ako matični broj bude nevidljiv, odnosno samo strojno čitljiv tada će se Klub zastupnika HSP-a složiti s izmjenom - rekao je Tonči Tadić.

Nije dokraja jasno

Klub zastupnika HDZ-a nije podržao izmjene zakona u dijelu o ukidanju matičnog broja strancima i stoga jer im nije dokraja jasno što znači upisivanje u javne isprave koje se izdaju na temelju evidencija samo ako postoji zaštićenost šifrom, s tim da je njegov predstavnik **Ivan Penić** napomenuo kako zastupnici HDZ-a koji misle drugačije mogu to izraziti glasovanjem.

Objašnjavajući zašto odbijaju predloženo, zastupnik je najprije

podsetio na žustru raspravu o Zakonu o osobnoj iskaznici, kada su banke pisale zastupnicima pisma neka podrže očuvanje JMBG-a jer su njihovi sustavi na tome zasnovani pa je to prihvaćeno.

Nije, međutim, dokraja jasno mogu li se, i u kojoj mjeri, naši podaci naći i u beogradskim kompjutorima, jer iako su sve veze prekinute sve je bilo on-line povezano - Sekretarijat za unutarnje poslove sa Saveznim sekretarijatom za unutarnje poslove. Vrijeme je, dakle, da se porazmisli da Hrvatska preuredi ovaj sustav - rekao je zastupnik.

Predstavnik Kluba zastupnika HDZ još je upozorio kako se matični broj stranaca spominje i u stavku 2. članka 1. važećeg zakona pa bi i to trebalo brisati; upitao kako povezati tvrdnju predsjednika Mesića, prilikom posjete Engleskoj, da treba pooštriti standarde kontrole stranaca radi sigurnosti, a zbog predloženog se neće moći ili će se u manjoj mjeri moći "ispunjavati taj dio koji služi za povezivanje podataka u službenim evidencijama".

Podsjetivši da Hrvatska godišnje prima i po 8 milijuna turista, te ustvrdivši kako osobno misli da valja biti liberalan u tom pogledu, zastupnik je rekao da se ipak mora znati "da li su tu oni koji ne žele dobro".

U završnoj riječi, predstavnica predlagatelja, **Milanka Opačić** rekla je da će se predlagatelj izjasniti o amandmanima koji stignu do narednog jutra. Kad je riječ o apsolutnoj zaštiti podataka, kod ovakvog razvoja tehnologije nje nema, ali se zaštita može podići na mnogo veću razinu te smanjiti zloporaba na što manju mjeru.

Prije glasovanja, naredni dan, mr.sc. **Mato Arlović** izjasnio se u ime predlagatelja o amandmanima. Izvijestio je zastupnike da je prihvaćen amandman zastupnice Zgrebec te time, s obzirom na to da se primjena zakona odgađa na 1. siječnja 2003. uvažen i amandman Đurđe Adlešić. Naime, ni na jednom se dokumentu neće moći upotrebljavati izravno matični broj. Nakon objašnjenja zastupnica Adlešić povukla je svoj amandman.

Većinom glasova - sa 69 "za", 3 "protiv" i 22 "suzdržano" izglasano je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju u tekstu predlagatelja te s amandmanom Dragice Zgrebec.

J.R.

INFORMACIJA O SUSTAVIMA ZA REVIZIJU INVALIDNOSTI U NADLEŽNIM
MINISTARSTVIMA I DRUGIM TIJELIMA

Nema jedinstvene liste tjelesnih oštećenja

Sabor je većinom glasova prihvatio Informaciju koju mu je uputila Vlada Republike Hrvatske, na što ju je obvezao svojim zaključkom. Informacija sadrži pregled svih sustava za reviziju. Prava po osnovi invalidnosti ostvaruju se u više sustava i utvrđuju prema različitim kriterijima zbog čega nije moguće načiniti jedinstvenu listu tjelesnih oštećenja.

O INFORMACIJI

U prikazu ove Informacije poslužili smo se uvodnim izlaganjem zamjenika ministra rada i socijalne skrbi dr.sc. **Bože Borka Žaje**, koji je rekao - osnovice za stjecanje i ostvarivanje određenih prava uređene su s više zakonskih i podzakonskih propisa.

Glede zaštite hrvatskih branitelja poznato je da se donošenjem novog zakona uređuje i što je s korisnicima koji su ostvarili prava po propisima koji prestaju važiti.

Tako je Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji propisan postupak prevođenja za zatečene korisnike određenih prava i to iz razloga što je novi zakon uredio umnogome drugačije uvjete, kriterije i postupak stjecanja prava. U tom postupku nadležno tijelo državne uprave koje rješava u prvom stupnju, dakle Ured državne uprave u županijama, odnosno Gradu Zagrebu, donosi novo rješenje o pravima iz spomenutog zakona. To rješenje podliježe reviziji. Naime, uslijedi li žalba, Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata istodobno rješava žalbu i obavlja reviziju. Protiv takvih rješenja omogućena je upravo sudska i ustavno sudska zaštita. Ovako zakonom propisani postupak

predlagatelj drži značajno pravednijim i kvalitetnijim od dva prethodna.

Radi se o kompleksnom sustavu invalidnosti te ni reviziju nije jednostavno provesti.

Zakonom o mirovinskom osiguranju iz 1999. godine propisana je obveza revizije svih nalaza i mišljenja o invalidnosti na osnovi kojih se stječe pravo iz ovog sustava i to prije donošenja rješenja o pravu osiguranika uz obvezan kontrolni pregled, najkasnije u roku 4 godine. Dosljednom primjenom smanjen je broj korisnika i taj će se trend nastaviti, kazao je predstavnik predlagatelja, te stoga neće biti potrebno propisivati nove oblike revizije, utoliko više što su invalidske naknade plaće prevedene na invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad.

Predstavnik predlagatelja je rekao da bi nove revizije s obzirom na veliki broj korisnika tražile puno vremena, znatan profesionalni kadar, velika sredstva i unijela pravnu nesigurnost među dio umirovljenika.

Radi osiguranja dvostupnosti - dodao je - u tijeku je izmjena Uredbe o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju kojom će Vlada regulirati da Vijeće povjerenstva koje je obavilo reviziju u prvom stupnju, ne može u istom predmetu obavljati reviziju nalaza vještaka donesenog na žalbu.

U sustavu zaštite vojnih i civilnih invalida II. svjetskog rata, poraća i civilnih invalida rata iz Domovinskog rata, bili su u postupku prevođenja podvrgnuti svi zatečeni korisnici iz godina prije 1992. godine, dok se za nove korisnike primjenjuje redoviti

postupak revizije kao obvezatna kontrola zakonitosti svakog rješenja prvostupanjskog tijela koje provodi Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

Nakon predstojeće novele Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata provest će se ponovna ocjena oštećenja organizma civilnih invalida rata iz Domovinskog rata i to uglavnom vezano uz neposredne posljedice psiho-traume. Naime, u međuvremenu je došlo do usuglašavanja između Ministarstva rada i socijalne skrbi i Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i donijeta nova lista postotka tjelesnog oštećenja. Vlada će - dodao je, potrebu propisivanja instituta obvezne revizije vještačenja, u sustavu socijalne skrbi, razmotriti prilikom novele Zakona o socijalnoj skrbi.

RADNA TIJELA

Saborska radna tijela razmotrila su Informaciju i o njoj se očitovala. **Odbor za ratne veterane** u svojoj je raspravi ustvrdio da je Informacija podnijeta temeljem zaključka Hrvatskog sabora usvojenog prilikom rasprave o Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Tom je prilikom zatraženo da Vlada predloži sustav za reviziju invalidnosti u svim nadležnim ministarstvima s rokom 31. prosinca 2001. godine. Nakon svega što je Vlada navela izvodi mišljenje da nema potrebe za uvođenjem posebne revizije te ukazuje na troškove i dugotrajnost postupka ukoliko želi obuhvatiti sve korisnike.

Članovi Odbora nisu imali ozbiljnih primjedbi na dostavljenu Informaciju, kaže se u njihovom Izvješću. Naglašena je, međutim, izuzetna kompliciranost svakog

sustava invalidnosti pojedinačno, te je zatraženo pojednostavljanje, ujednačivanje termina za sve sustave. Odbor je nakon rasprave zaključio da prima k znanju Informaciju o sustavu za reviziju invalidnosti u nadležnim ministarstvima i drugim tijelima. **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**, slijedom konstatacije kako nije moguće utvrditi jedinstvenu listu tjelesnih oštećenja za koju se Odbor zalagao, navodi da je najavljena nova lista postotka oštećenja organizma, usuglašena između Ministarstva rada i socijalne skrbi i Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i da će se postići da se postotak tjelesnog oštećenja utvrđuje po jednakim kriterijima za invalide koji su pravo ostvarili prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.

Institut revizije prava, uočeno je u raspravi, ugrađen je u svakom pojedinom sustavu te nije potrebno uvoditi nove oblike revizije, izuzev u sustavu socijalne skrbi gdje za sada ne postoji.

U provedbi prijelaznih i završnih odredbi Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji izvršit će se prevođenje svih dosadašnjih korisnika i o tome donijeti rješenja. Članovi Odbora su upozorili da se pri tome ne radi o reviziji priznatih prava, već naprotiv o utvrđivanju prava sukladno odredbama novog Zakona. No, tako donijeta rješenja podliježu, u redovnom postupku, reviziji koju obavlja Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Za one koji u postupku prevođenja izgube dosadašnji status i određena prava stečena na zakonit način, prema ranije važećim propisima, treba predložiti odgovarajuća rješenja. Odbor je nakon svoje rasprave predložio Saboru da prihvati podnjetu Informaciju.

RASPRAVA

Različiti su izvori sredstava

Uvodno obrazloženje u raspravi o ovoj točki dnevnog reda dao je **Bože Borko Žaja**, zamjenik ministra rada i socijalne skrbi.

Napomenuo je da je Informacija dostavljena sukladno zaključku Sabora, pojasnio što sadrži sustav

glede pojma invalidnosti te da time donosi i različite interpretacije pripadajućih prava. Informirao je da je bilo prijedloga da se utvrdi jedinstvena lista tjelesnih oštećenja kao osnove za utvrđivanje postotka oštećenja a time i pripadajuća prava ali se iz više razloga od toga odustalo. Jedan od razloga su različiti izvori sredstava (opsežnije u odjeljku O INFORMACIJI).

Više propusta ministarstava

Nakon uvodnog izlaganja otvorena je rasprava o ovoj točki dnevnog reda. Prijavili su se predstavnici klubova zastupnika. U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Juraj Njavro**, dr.med. je rekao da će Klub pri glasovanju o Informaciji biti suzdržan, radi toga što nadležna ministarstva nisu ispoštovala zaključak Sabora i u zatraženom roku, do kraja prosinca prošle godine, dostavila sustav revizije. Prigovorio je Saboru da nije dostavljeno ni izvješće o stanju nezaposlenih a razvojačenih hrvatskih branitelja, a taj broj nije zanemariv. Prema nekim informacijama prelazi 41 tisuću a ta je brojka zabrinjavajuća. Ujedno je upozorio na prosvjed otpuštenih policajaca na Markovu trgu i na mogućnost otpuštanja još 13 tisuća iz MORH-a, pa zaključuje da se time zapravo nastavlja s otpuštanjem hrvatskih branitelja.

Što se tiče revizije, s negodovanjem naglašava da se ona provodi samo na braniteljima kojih je tek deseti dio ukupnog broja (oko 450 tisuća), a istovremeno Ministarstvo nadležno da o njima skrbi ne nastoji očuvati njihovo dostojanstvo. Štoviše, izrazio je zabrinutost što se donose zakoni koji umanjuju prava hrvatskih branitelja.

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Stjepan Živković** je konstatirao da se radi o kompleksnom sustavu invalidnosti te da ni reviziju nije jednostavno provesti.

Ocjenjujući Informaciju Vlade naveo je da je ona korektno učinjena. Iz nje je vidljivo stajalište Vlade koja smatra da nema potrebe za uvođenjem posebnih revizija ako već postoje kontrole i revizije, te izražavaju suglasnost s potrebom štednje.

Drže, međutim, da se olako odustaje od revizije prava stečenih na osnovi invalidnosti prema bivšem Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji se primjenjivao od 31.

prosina 1998. godine, to više što je javnost putem medija stalno upozoravana na nezakonitosti primjenjivanja pojedinih invalidskih prava. U protivnom, ostaje dojam da se kontrola dosljedno primjenjuje samo na hrvatske branitelje, odnosno invalide što je za Klub neprihvatljivo, rekao je njegov predstavnik.

U pojedinačnoj raspravi koja je uslijedila **Jadranka Kosor (HDZ)** je postavila pitanje - na temelju čega se izračunavaju mirovine pa i invalidske koje se imaju određivati na temelju Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji jer ima saznanja da se zakon primjenjuje parcijalno i to s umanjenjima. Iz tog su razloga, navela je, korisnici pokrenuli postupak ocjene ustavnosti toga Zakona. Iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje išla je inicijativa za vjerodostojno tumačenje toga Zakona a očekuje se od Odbora za zakonodavstvo, rekla je.

Dorica Nikolić (HSL) je kao članica Odbora za ratne veterane podsjetila na načelni stav Odbora - ako uopće dođe do revizija neka budu po svim osnovama ili ih uopće ne treba biti.

U završnom izlaganju, predstavnik predlagatelja dr.sc. **Bože Borko Žaja** potvrdio je istinitost navoda da je prilikom donošenja zakona o braniteljima iz Domovinskog rata donijet i zaključak kojim se obvezuje Vladu, a ona obvezu ispunjava dajući je u obliku ove Informacije, rekao je, premda priznaje, sa zakašnjenjem.

Što se tiče pitanja o policajcima koji štrajkaju na Markovu trgu, odgovorio je da je Vlada dala do znanja da je to pitanje riješeno.

Na pitanje gospođe Kosor, zamjenik ministra je dao odgovor - na traženo autentično tumačenje primjenjuje se izračun iz članaka 7. i 8. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba.

Na kraju je rekao da je, radeći na ovoj Informaciji, Vlada spoznala što još treba urediti i precizirati u ovom djelokrugu rada.

Nakon provedene rasprave o Informaciji o sustavima za reviziju invalidnosti u nadležnim ministarstvima i drugim tijelima, o njoj se glasovalo. Većinom je glasova (68 "za", 1 "protiv" i "suzdržan") ova Informacija prihvaćena.

M.P.

IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKOG ZAVODA ZA MIROVINSKO OSIGURANJE ZA 2001. GODINU

Zaustavljeni negativni trendovi

Hrvatski sabor prihvatio je Izvješće većinom glasova, nakon rasprave u kojoj su se čule i pohvale i kritike na račun Zavoda te temeljito, kritički, analizirao mirovinski sustav, o čijem stanju dosta govori činjenica da na 1,35 aktivnih osiguranika dolazi jedan umirovljenik. Uz ocjenu kako samo gospodarska kretanja mogu promijeniti taj omjer (koji opet utječe na stanje u gospodarstvu), u raspravi se s jedne strane čulo kako se mirovinski sustav stabilizira, a s druge da optimističan ton Izvješća ne odgovara stvarnom stanju, premda se priznaje da ima pomaka nabolje - u ustroju i racionalizaciji Zavoda.

Izdvojimo uvodno još zahtjev da se preispita rad, napose nekih, stručnih službi.

O IZVJEŠĆU

Umjesto prikaza Izvješća evo što je o njemu uvodno rekao ravnatelj Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje **Srećko Vuković**.

Na jednog umirovljenika - 1,35 aktivnih osiguranika. Broj osiguranika te omjer osiguranika i umirovljenika ovisit će prije svega o gospodarskim kretanjima.

Najprije je zastupnike izvijestio da socijalnu sigurnost u mirovinskom sustavu ostvaruje više od milijun umirovljenika i članova njihovih obitelji za rizike - starosti, invalidnosti, smrti hranitelja obitelji ili tjelesnog oštećenja, a invalidne osobe - profesionalnu rehabilitaciju. Napomenuo je zatim kako je izvješće kvalitetnije, opsežnije i detaljnije nego prethodnih godina kako bi se zbog prekretnice u mirovinskom sustavu od 1. siječnja ove godine, dala iscrpna slika stanja sustava među-generacijske solidarnosti - kao trajan

izvor informacija za usporedbu i buduće analize.

Nakon osnovnih podataka o zavodu, pravnom sljedniku fondova mirovinskog i invalidskog osiguranja, slijedili su brojevi pokazatelji.

Na dan 31. prosinca 2001. u Zavodu su bila 1,402.102 aktivna osiguranika, 1,032.120 korisnika mirovine te 332.705 korisnika doplatka za djecu (za 628.654 djeteta). Iako se i u 2001. povećao broj umirovljenika stopa porasta znatno je manja nego prijašnjih godina. Također se stabilizirao broj osiguranika i prošle je godine prvi put nakon deset godina blago porastao - zaustavljeni su, napokon, negativni trendovi. Broj osiguranika i omjer osiguranika i umirovljenika ovisit će prije svega o gospodarskim kretanjima - naglasio je ravnatelj.

Izvijestio je zatim da je na jednog umirovljenika dolazilo 1,35 aktivnih osiguranika te da je prosječna mirovina u prosincu 2001. bez dodatka od 100 kuna plus 6 posto iznosila 1494,8 kuna, a s dodatkom 1629,24 kune. Udio prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći svih zaposlenih u Hrvatskoj u prosincu 2001. iznosio je 41,73 posto bez dodatka, odnosno 45,48 posto sa dodatkom (100 kuna plus 6 posto). Troškovi mirovinskog sustava iznosili su čak 13,7 posto bruto društvenog proizvoda (prosjeck zemalja OECD-a je oko 10 posto). Proteklih godina ovi troškovi bili su jedan od veoma značajnih, ako ne i najznačajniji čimbenik rasta javne potrošnje u Republici. Na najnižoj razini su bili 1992, kad su iznosili 7,7 posto, gotovo dvostruko manje.

Ovi podaci - rekao je ravnatelj Vuković, govore, s jedne strane, o velikom naprezanju gospodarskog sustava i države da podmiri potrebe mirovinskog sustava, a s druge o relativno niskoj razini mirovina. Jedna od najznačajnijih promjena tijekom 2001. je uključivanje Zavoda u sustav državne riznice (uplata

doprinosa i isplata mirovina s istog računa).

On je posebno ukazao na to da je od travnja 2001. isplata mirovina pomaknuta prema početku mjeseca - na 10. do 12. u mjesecu, što je još prije godinu dana bilo gotovo nezamislivo.

U 2001. ostvareni su prihodi od doprinosa u iznosu 13 milijardi 261 milijun kuna, što je 4 posto više nego u 2000. godini (s tim da je do 31. svibnja 2000. godine stopa doprinosa bila 2 posto veća). S obzirom na to da

Stručne službe radile su na rješavanju ukupno 727.615 predmeta, riješeno ih je 678.911, što je približno 80 tisuća predmeta više nego 2000. godine, i to uz smanjenje broja zaposlenih.

su ukupni izdaci (Zavod plus Riznica) iznosili 22 milijarde i 967 milijuna kuna vidljivo je da je udio doprinosa u ukupnim izdacima bio oko 58 posto. Od preostalih 40-tak posto za isplatu mirovina osigurava Državni proračun, a koja su razglasaena kao deficit Zavoda, mora se istaknuti, rekao je ravnatelj, da su nakon transfera iz proračuna Mirovinskom zavodu za izvorne zakonske obveze države stvarno nedostajuća mjesečna sredstva svega 5 posto ili do 5 posto ukupnih sredstava potrebnih za isplatu.

Ravnatelj Vuković skrenuo je zatim pažnju zastupnicima na to da su tijekom 2001. godine dva zakona značajno utjecala na visinu mirovina i izdataka za mirovinsko osiguranje. Prvi je - Zakon o povećanju mirovina koji je otklonio razlike u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima, što je poboljšalo socijalni položaj najvećeg broja umirovljenika (povećanje od 20 posto za većinu starijih te uklanjanje disproporcija u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima zbog načina usklađivanja mirovina od 1993. do

1998. Drugi je - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju Državnog proračuna za 2001. godinu, kojima su od 1. listopada smanjenjem mirovina ostvarenih prema povoljnijim uvjetima postignute uštede i smanjene razlike u razini mirovina koje se ostvaruju prema općim i posebnim propisima.

U nastavku izlaganja ravnatelj Zavoda govorio je o organizaciji i ljudskim resursima Zavoda te izvršio ambiciozan projekt kojim su kraja ove godine bile informatizirane sve ispostave.

Stručne službe radile su na rješavanju ukupno 727.615 predmeta, riješeno ih je 678.911, što je približno 80 tisuća predmeta više nego 2000. godine, i to uz smanjenje broja zaposlenih sa 3327 na 3265. Na znatnije povećanje priljeva predmeta najviše je utjecala provedba Zakona o doplatku za djecu, kojim je proširen krug korisnika prava.

Iz uvodnog izlaganja još izdvajamo napomenu ravnatelja da je Zavod u 2001. značajno aktivirao svoje djelovanje na potpori svim institucijama i procesima koji razvijaju drugi i treći stup mirovinskog osiguranja, pri čemu se uspješnost provedbe uspostave drugog stupa u velikoj mjeri krije u bazi podataka Zavoda, razvijanoj više od 30 godina. Spomenimo i njegovo upozorenje kako će u idućih 10, 15, a u većini slučajeva i u 20 i više godina svi osiguranici mirovinu ostvarivati u sustavu generacijske solidarnosti, u "prvom stupu" te da je time odgovornost Zavoda za cjelokupni sustav još veća.

RADNA TIJELA

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo podržao je Izvješće predloživši Hrvatskom saboru da učini isto te zaduži Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da mu dostavi Izvješće o provedbi unutarnje kontrole i nadzora u 2001. godini te za dostavu tabelarnog prikaza mirovina s obzirom na njihovu visinu.

U raspravi je ocijenjeno da je Izvješće Zavoda opširan i pregledan materijal s brojnim korisnim podacima te s uočljivim ozbiljnim pomacima u kvaliteti rada Zavoda u odnosu na prethodno razdoblje.

Iako se provedbom mirovinske reforme mirovinski sustav stabilizira

i uspješnije se posluje još su vidljive nepovoljne karakteristike - prije svega u nepovoljnom odnosu aktivnih

Opširan i pregledan materijal s brojnim korisnim podacima te s uočljivim ozbiljnim pomacima u kvaliteti rada Zavoda u odnosu na prethodno razdoblje.

osiguranika i umirovljenika, udjelu mirovinskih izdataka u bruto društvenom proizvodu te u visini stope doprinosa. Za trajno poboljšanje i stabilizaciju sustava nužno je povećati stopu gospodarskog rasta i stope zapošljavanja te osigurati pozitivne posljedice uvođenja II. i III. stupa mirovinskog sustava. Iako se iznos od 100 milijuna kuna koji sada nedostaju mjesečno u sustavu, možda ne čini alarmantnim ipak ga treba smanjiti - naglasili su članovi Odbora. U tom je pravcu proširenje osnovice za naplatu doprinosa uvođenjem obveze plaćanja doprinosa i za tzv. atipične oblike radova svakako, dobro rješenje, uz koje nisu potrebne daljnje restrikcije ili povećanje stope doprinosa, što bi bilo socijalno nepriljavljivo.

Iako se provedbom mirovinske reforme mirovinski sustav stabilizira i uspješnije se posluje još su vidljive nepovoljne karakteristike - prije svega u nepovoljnom odnosu aktivnih osiguranika i umirovljenika, udjelu mirovinskih izdataka u bruto društvenom proizvodu te u visini stope doprinosa.

I kod razmatranja prethodnih izvješća upozoravano je, istaknuto je u raspravi u Odboru, na nepravilnosti u poslovanju s portfeljom dionica, kada se i ovaj Odbor zalagao da se gospodarenje većeg dijela dionica i poslovnih udjela prebaci na Hrvatski fond za privatizaciju, što je tijekom 2000. i učinjeno. Osnivanje Kapitalnog fonda d.d., kao zatvorenog investicijskog fonda, kojemu je prvenstveni cilj ostvarivanje rasta vrijednosti dijela imovine u portfelju, odnosno oplođivanje kapitala Zavoda ocijenjeno je veoma uspješnim.

Tijekom rasprave zatraženo je da se Zavod očituje Odboru o provedbi i nalazu interne kontrole i nadzora s obzirom na moguće propuste u ostvarivanju prava na mirovinu (nedostatna dokumentacija i sl.). Predloženo je, također, da se Odboru dostavi i tabelarni pregled mirovina s obzirom na njihovu visinu.

Vlada RH predložila je parlamentu da prihvati Izvješće, s tim da se poglavlje VIII. Strateški pravci razvoja i preustroja Zavoda - utemeljene promjene razmotri kao prilog, odnosno kao dodatna informacija uz Izvješće.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje Srećka Vukovića, uslijedilo je iznošenje stajališta radnih tijela i klubova zastupnika.

Stav **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo** obrazložio je **Viktor Brož**.

Izvješće stručno i koncizno, ali...

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** Izvješće je podržao **Petar Žitnik**. Izvješće jest stručno, koncizno i pregledno, ali na tom smo terenu zapravo šaka jada i muku mučimo da bismo vezali kraj s krajem - rekao je. Izjavio je zatim da "tek 100 milijuna realnog deficita" mjesečno, kako se napominje u Izvješću, ipak nije samo "tek" jer je to milijardu i 200 milijuna godišnjeg deficita. Uпитавši zatim a što se i može očekivati sa svega 1.402.102 milijuna aktivnih osiguranika ili kod o omjera 1,36 osiguranika - 1 umirovljenik. Zastupnik je zatim spomenutih 100 milijuna stavio u korelaciju s poslovanjem Hrvatskoga mirovinskog investicijskog društva, podsjetivši da je u 2001. ostvarilo dobit za vlasnika u iznosu od 3, 350.068 kuna, što se ocjenjuje veoma uspješnim. Ako se zna, napomenuo je, da su u Americi takvi fondovi kotač zamašnjak čitavog gospodarstva onda se vidi gdje smo u usporedbi s drugima. Napomenuvši da HSS nije kritički raspoložen prema Zavodu te da ovaj radi u uvjetima kakvi su stvoreni, Žitnik je ustvrdio kako podaci o 80 tisuća više predmeta u ovoj godini zvuči za pohvalu, ali da iz podataka proizlazi kako je za jedno rješenje utrošeno 10 sati rada što za

pohvalu baš i nije. Kao ni to, dometnuo je, što nije riješena čak trećina predmeta u postupcima za ostvarenje prava iz mirovinskog osiguranja u inozemstvu.

Od 1990. je dokupljeno oko 190 tisuća godina staža za oko 56 tisuća osiguranika (prosječno 3 godine i 4 mjeseca staža po osiguraniku), koji su starosnu mirovinu ostvarili s prosječno 51 godinu starosti - u najboljoj radnoj dobi.

U nastavku izlaganja, zastupnik je podsjetio kako su sedamdesetih godina mirovine iznosile oko 65 posto plaća, a stope doprinosa 14-15 posto, dok sada ni stopa doprinosa od 19,5 posto nije dovoljna za financiranje mirovina koje iznose oko 42 posto plaća. Ukazao je zatim na to kako je od 1990. dokupljeno oko 190 tisuća godina staža za oko 56 tisuća osiguranika (prosječno 3 godine i 4 mjeseca staža po osiguraniku) koji su starosnu mirovinu ostvarili s prosječno 51 godinu starosti. U najboljoj radnoj dobi, što je naš specijalitet - dometnuo je. Još je rekao kako se doprinos za dokup koristio za tekuće izdatke, a nije se kapitalizirao za pokriće budućih izdataka koji nastaju korištenjem mirovina ostvarenih na temelju dokupa.

Petar Žitnik upozorio je, nadalje, kako dio poduzeća, osobito tijekom Domovinskog rata nije isplaćivao plaće niti plaćao doprinose za mirovinsko osiguranje, iako se i taj staž uzima u obzir za stjecanje i utvrđivanje mirovine.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: upozorenje da, premda se govori o potrebi kadrovskog pomlađivanja Službe, najveći broj područnih službi ne zapošljava nijednog pripravnika; podsjećanje na bolne rane o dugovima umirovljenicima; ukazivanje na to da na istim ili sličnim mjestima gdje su prije radili umirovljenici radnici imaju niže plaće od mirovina. Zastupnik HSS-a izrazio je na kraju nadu - povodom izdavanja 150 milijuna eura za domaće tržište te najave još dvije serije (ukupno 500 milijuna) obveznica - čime se pokriva dio troškova financiranja mirovinske reforme - što ih je Vlada odobrila Ministarstvu financija da "voda nije

do grla" jer se obveznice obično izdaju u takvoj prilici.

Suzdržani

Da će **Klub zastupnika HDZ-a** biti suzdržan u odnosu na Izvješće zastupnike je izvijestila dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak**. Obrazloženje - za krucijalne probleme nisu pronađena rješenja; pretežni dio umirovljenika i dalje će kuburiti s malim, možda još manjim mirovinama. Uvodno je zastupnica upozorila da Izvješće opsegom djeluje iscrpno i cjelovito, ali da sadrži mnogo i ne osobito važnih "statističkih brojki i sličica" te stranice i stranice općepoznatih i općenitih podataka koje se ponavljaju iz godine u godinu. Uz to o krucijalnim pitanjima (financijsko poslovanje i konsolidacija, što je važno i za ukupnu ocjenu stanja Državnog proračuna i državnih financija) ima nešto više od šesnaestak stranica. Zastupnica je ipak napomenula kako se na ovom izvješću, na prvi pogled, može uočiti da je barem donekle uvažena "nekad ljuđa kritika i optužbe ranije vlasti u korist objektivnih argumenata u analizi stanja Mirovinskog fonda".

Iz krajnje optimističnog tona stječe se dojam, rekla je zastupnica, kako je sustav mirovinskog osiguranja manje-više stabiliziran, ali ovakva idilična slika stanja, nažalost, ne odgovara stvarnom stanju, iako ima dosta pomaka nabolje - i u ustroju i racionalizaciji Zavoda.

Podržavši ocjenu prethodnika kako se Izvješće može čitati i na sasvim drugi način, predstavnica Kluba zastupnika HDZ-a ustvrdila je kako je i dalje nedopustivo nizak broj osiguranika u odnosu na broj korisnika. A uz nedavno proklamiranu projekciju gospodarskog rasta u naredne dvije godine, o kojem ovisi izmjena nepovoljnog omjera te uz sve veći deficit mirovinskog fonda nema osobitog razloga za optimizam.

Podatak da je najveći broj umirovljenika u dobi između 65 i 69 godina ne bi sam po sebi bio indikativan da nismo svjedoci toga da Vlada namjerava stabilizirati ili držati pod kontrolom priljev novih umirovljenika podizanjem dobne granice za odlazak u starosnu mirovinu za žene sa 65 godina, s tendencijom njena podizanja za oba spola na 68 godina - rekla je dr. Mintas-Hodak. Teret stabilizacije i poboljšanja omjera tek neznatno će se osigurati stopama

rasta, a znatno poduženim radnim vijekom hrvatskih građana, dometnula je, ustvrdivši zatim kako će se na taj način znatno rasteretiti Zavod potencijalnih budućih umrovljenika u dobi 65-69 godina.

U nastavku izlaganja ona je ukazala na to da je udio prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći svih zaposlenih u prosincu 2001. iznosio 41,73 posto (bez 100 kuna plus 6 posto), a s time - 45, 48. Udio je nešto povećan (u 2000. je bio 37 posto) - zbog primjene Zakona o povećanju mirovina, ali s obzirom na to da ističe rok njegova važenja može se očekivati da će ionako niski udio mirovine u neto plaći stagnirati, ili bar sporije rasti, što će najbolje osjetiti onih 73 posto umirovljenika s mirovinom do 2000 kuna.

Zastupnica je zatim upozorila da se treba zabrinuti zbog toga što je udjel transfera iz Državnog proračuna prema Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje nastavio rasti i dosegao čak 48 posto. Drugim riječima, naglasila je, mirovinski sustav generacijske solidarnosti sve je manje u stanju financirati isplatu mirovina iz prikupljenih doprinosa zaposlenih osiguranika. Porastu udjela transfera iz proračuna, po ocjeni Kluba, pridonijela je i nerazborita odluka Vlade o smanjivanju stope doprinosa u dva navrata te najnovija da se proširi baza za naplatu doprinosa (opeterećenje tzv. atipičnih djelatnosti izvan radnog odnosa).

Iz krajnje optimističnog tona stječe se dojam, kako je sustav mirovinskog osiguranja manje-više stabiliziran, ali ovakva idilična slika stanja, nažalost, ne odgovara stvarnom stanju, iako ima dosta pomaka nabolje - i u ustroju i racionalizaciji Zavoda.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: ocjenu da sve veću nesposobnost mirovinskog sustava da mirovine servisira prihoda ostvarenih uplatom doprinosa ne može bitnije popraviti ni činjenica da je u 2001. znatno poboljšana ta naplata (čak s 83,5 posto), upozorenje da će minus u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje u 2002. iznositi 12 mlrd, a

ukupan minus izvanproračunskih fondova vjerojatno 16-17 mlrd; upozorenje da je problem mirovinskog sustava najozbiljnija trajna prijetnja stabilizaciji Državnog proračuna i državni financija; tvrdnju da je krajnje neprihvatljivo da su prihodi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje od udjela i dionica bili potpuno zanemarivi (0,61 posto), što pokazuje da upravljanje i prodaja imovine Zavoda putem Hrvatskog fonda za privatizaciju nisu dali očekivani pozitivan učinak.

Osigurati modernije načine komunikacije s korisnicima

U ime **Kluba zastupnika HSLS-a, Vilim Herman** je podržao Izvješće, ali i ocijenio da je previše tehničko, "suho" - nema dovoljno podataka koji doista pokazuju i naličje situacije u područnim zavodima, osobito u svezi sa zapošljavanjem i odnosima koji, kako reče, hendikepiraju prava.

Prije toga, prepričao je dijelove Izvješća (najprije onaj o reformi mirovinskog osiguranja), zamjerivši autorima što su manji dio posvetili radu Zavoda u 2001, a više analizi sustava mirovinskog osiguranja - što bi moglo poslužiti za izradu novog ili izmjenu postojećeg Zakona o mirovinskom osiguranju, ali u ovom opsegu ne bi trebalo biti sastavni dio izvješća. Jer je osnovni cilj Izvješća - izvijestiti o radu Zavoda u 2001.

Izvješće je previše tehničko, "suho" - nema dovoljno podataka koji doista pokazuju i naličje situacije u područnim zavodima, osobito u svezi sa zapošljavanjem.

U nastavku izlaganja, zastupnik je ponovio neke podatke o broju predmeta, povećanju priljeva, rješavanju prava iz tuzemnog osiguranja, o drugostupanjskom postupku, žalbama. Osvrnuvši se na provedbu međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju upozorio je da postupci traju znatno dulje te da bi trebalo nešto učiniti (mada je trajanje postupka uvjetovano i potvrđivanjem staža od inozemnog nositelja osiguranja). S tim u svezi zastupnik je nabrojao zemlje s kojima su okončani pregovori ili su u tijeku.

On je posebno ukazao na davanje prioriteta i značaja rješavanju predmeta o pravima na doplatak za djecu, što je veoma važno s obzirom na socijalno-zaštitni karakter davanja. Također je, među ostalim, skrenuo pažnju na to da su sve pristigle predstavke i pritužbe osiguranika i korisnika mirovina obrađene u skladu s važećim propisima.

Jedna od značajnijih funkcija Zavoda, naglasio je zaključno, jest njegov sustav informiranja, što podrazumijeva korektan odnos Zavoda prema javnosti i medijima te dobru tzv. internu komunikaciju između zaposlenika i stručne službe Zavoda. S obzirom na to da su najznačajniji dio javnosti Zavoda osiguranici i korisnici mirovina važno bi mjesto - naglasio je - trebalo zauzeti rješavanje predstavki i pritužbi građana i uspostava modernijih načina komunikacije između Zavoda i korisnika.

Ipak su zaustavljeni negativni procesi

Prihvativši Izvješće, **Klub zastupnika SDP-a**, sa čijim je ocjenama parlament upoznao Branislav Tušek, zatražio je da se preispita rad područnih službi. Izvješće sa svojim pokazateljima ozbiljno je upozorenje onima koji ozbiljno zaostaju u rješavanju podnesenih zahtjeva. Rezultati rada područnih službi precizno upozoravaju na odnos i njihovu odgovornost prema ostvarivanju ustavnih i zakonskih prava građana - rekao je zastupnik, ustvrdivši da će područne službe poput Gospića, Šibenika, Pule, Zadra ili Siska morati ozbiljno analizirati svoj rad kako bi otkrile uzroke zbog kojih tamošnji građani najdulje čekaju na rješavanje svojih prava (i u 2000. i u 2001. godini).

Izlaganje je Branislav Tušek započeo konstatacijom da je Koalicija preuzimanjem vlasti suočena s teškim stanjem u mirovinskom fondu te da je odgovor na to - reforma. Ipak su zaustavljeni negativni procesi, rekao je, dometnuvši kako je to dobar početak mirovinskih reformi. Mirovinski sustav se pravno sređuje i financijski stabilizira i ne ostaje se na postojećem već kreće prema redefiniranju djelovanja Zavoda, da bi on mogao pratiti reformske procese.

Predstavnik Kluba zastupnika SDP-a naglasio je kako provođenje započelih reformi ne smije doći u pitanje, dometnuvši kako će poboljšanje socijalnog statusa umirovljenika umnogome ovisiti o razvoju gospodarstva.

U nastavku izlaganja, zastupnik je analizirao ostvarivanje prava građana, govorio o odnosu područne i središnje službe te analizirao pitanje (ne)efikasnosti rješavanja zahtjeva hrvatskih građana, što je rezultirao uvodno spomenutim ocjenama. Iz tog dijela izlaganja najprije evo upozorenja kako gotovo svakom drugom građaninu nisu riješeni predmeti uz donošenje rješenja na mirovinu i o stažu (47 posto), s tim da brojem neriješenih predmeta prednjače sljedeće područne službe: Istarska županija odnosno Pula (65 posto neriješeno); Šibenska (64 posto), Ličko-senjska (60 posto), Zagreb (50 posto), Sisak i Zadar (49 posto). Kad je riječ o zahtjevima o pravu na socijalno osiguranje putem primjene međunarodnih ugovora, lani svakom trećem građaninu nije riješen zahtjev i njegovo pravo - u Gospiću nije riješeno 66 posto, u Šibeniku 57 posto, Dubrovniku 50 posto, Zadru 42 posto, dok je Vukovar riješio sve, a Požega čak 91 posto.

Iz brojčanih pokazatelja o neriješenim zahtjevima u nastavku izdvajamo zrosjek za invalidske mirovine (36 posto ili 2700 zahtjeva), starosne (33 posto ili 4500), sveukupne mirovine (33 posto ili 8600 zahtjeva), obiteljske (30 posto ili 1440 zahtjeva). U odnosu na ukupan broj građana koji su podnijeli zahtjev za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja zahtjev nije riješen za njih 12.830.

Evo, na kraju, još nekoliko podataka. Na početku 2002. na rješavanje prava čeka oko 120 tisuća građana. Tome valja dodati oko 50 tisuća građana s neriješenim predstavkama i pritužbama (za usporedbu - u 2000. godini bilo ih je 90 tisuća, što svjedoči o efikasnijem radu Zavoda odnosno službi). Sveukupnom broju valja dodati još neriješene tužbe građana redovnim sudovima (prema prošlogodišnjem izvješću - 6225 građana).

Zastupnik SDP-a još je rekao kako bi bilo dobro da je u Izvješću načinjena paralela između 2000. i 2001. godine, jer se tu, napomenuo je mogu uočiti pomaci.

Parcijalna primjena Zakona o pravima hrvatskih branitelja

Jadranka Kosor (HDZ) iskoristila je raspravu za jedan upit, upozorivši da se Zakon o pravima hrvatskih branitelja primjenjuje samo parcijalno - i to samo, kako tumače i udruge, u dijelu umanjenja. A člankom 140. toga zakona propisano je da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje po službenoj dužnosti prevede sve obiteljske mirovine, novčane naknade u iznosu obiteljske mirovine i invalidske mirovine korisnika koji su prava ostvarili prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te drugim propisima na snazi do stupanja Zakona na snagu. Stavkom 2. predviđeno je da se kao osnovica za prevođenje mirovina uzima godišnja plaća od koje je ostvareno pravo na mirovinu. Nije, međutim, jasno - naglasila je zastupnica - prema kojim plaćama treba utvrditi te vrijednosne bodove te upitala ravnatelja Zavoda, s obzirom na to da je zatraženo vjerodostojno tumačenje od Hrvatskog sabora, u kojoj je to fazi kako bi zastupnici pripomogli da se opravdana nezadovoljstva umanje.

Ljubica Lalić (HSS) uvodno je ustvrdila kako odnos broja osiguranika (1.402.000) i umirovljenika (1.032.000) najbolje oslikava koliko je teška situacija u mirovinskom sustavu. Naprosto nije moguće, dometnula je, da 1,36 osiguranika izdvoje mirovinu za jednog umirovljenika. Ukazala je, nadalje, na to da su troškovi pojedinačnoga mirovinskog sustava 2001. godine iznosili 13,7 posto bruto društvenog proizvoda, dok je prosjek u zemljama OECD-a oko 10 posto.

Ustvrdivši da stalno rastući troškovi mirovinskog sustava značajno ugrožavaju mogućnost stabilnog i značajnog gospodarskog rasta RH, zastupnica je naglasila da teško stanje nije karakteristika zadnje dvije godine već traje desetljećima (još 1990. tri su zaposlena izdvajala za jednog umirovljenika).

Uz napomenu da se efekti reforme ne mogu analizirati, usporedila je prosječne mirovine 1999. godine (1199,29 kuna ili 36,77 posto prosječne mirovine) i prosinac 2001. (1494,80 odnosno, sa 100 kuna i 6 posto 1629,24 kune ili 45,48 posto prosječne isplaćene plaće. Unatoč

blagom povećanju mirovina ne možemo se osjećati zadovoljnima jer nije potpuno razumljivo da se s takvom mirovinom može živjeti (u odnosu na troškove života) - rekla je zastupnica.

Koja je zatim upozorila da 2001. karakterizira i financijska nedisciplina pri isplati plaća (neuplaćeni ili djelomično plaćeni mirovinski doprinosi i to, u pravilu, samo na najnižu osnovicu) te rad bez isplate plaće. Ova Vlada nije učinila ništa ili ne dovoljno da se financijska nedisciplina zaustavi, rekla je zastupnica, ukazavši zatim i na pozitivne pomake - povećanje mirovina (iako ne zadovoljavajuće), zaustavljeno umirovljenje radno sposobnog stanovništva. Tvrdnju da Hrvatska ima najmlađe umirovljenike u Europi, a vjerojatno i u svijetu Ljubica Lalić je potkrijepila broječanim pokazateljima - prosjek mirovinskog staža korisnika starosne mirovine iznosi 31 godinu, korisnika invalidske mirovine 23, obiteljske 26 godina. Krivca, naglasila je, valja tražiti u sustavu koji je raznim mjerama poticao odlazak u prijevremene mirovine, čime su se privremeno ublažile posljedice nezaposlenosti.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: upit - je li kreditima došao kraj - iz Izvješća ne vidi koliko ih je odobreno u 2001, za razliku od 1999 (kada je odobreno 8,5 milijuna kuna); ocjenu kako je šteta što se iz Izvješća ne vidi što se događa s dionicama u društvima kapitala koja su pretvorbom po zakonu pripadala Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje i ugovorom gospodarenje preneseno na Hrvatski fond za privatizaciju (s obzirom na potvrdu i Državne revizije da se s tim dionicama ranije svašta događalo); upit vodi li itko evidenciju o naplati dugujućeg te pitanje - koliko još pokojnika prima mirovinu (u jednom slučaju osam godina je isplaćivana mirovina nakon smrti) s obzirom na to da se Zavod oslanja isključivo na obavijesti poštarica ili nekog od obitelji o smrti umirovljenika.

Podsjetivši na raspravu prethodnog tjedna o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, **Dario Vukić (HDZ)** ponovio je upit na koji mu tada nije odgovoreno - oslanja li se zakonski prijedlog na strategiju razvoja mirovinskog sustava ili će, po običaju, biti s njom u suprotnosti. Hoće li se najniža predviđena mirovina, od oko 970 kuna, smanjivati i je

li to jedan od načina na koji će se smanjivati deficit mirovinskog fonda.

Ustvrdivši da u svjetskoj praksi ima niz načina smanjivanja tih troškova, ukazao je na američki model - ako se u mirovinu ide sa 62, a ne sa 65 godina mirovina se smanjuje za 20 posto, dok se za svaku godinu iznad 65 povećava za 3 posto.

Ustvrdivši da je deficit mirovinskog fonda u prošloj godini oko 11 milijardi kuna, zastupnik je rekao da bi očekivani sljedeće godine bio 14 milijardi.

Zatražio je od ravnatelja Zavoda mišljenje o projekciji poslovanja Mirovinskog fonda za 2003. godinu te, jer u ovoj će još jedan dio ljudi uplaćivati u prvi stup generacijske solidarnosti, ali se od tada svi moraju odrediti i tada planirani deficit može biti, naglasio je, iznad 15 milijardi. Drugi je upit zastupnika bio - što čeka hrvatske umirovljenike u sljedećih pet godina.

U ime Vlade

Slijedio je odgovor zamjenika ministra rada, **Bože Borke Žaje**. Najprije je rekao (Vukiću) da između strategije i teme o kojoj se raspravlja (dugoročno) nema nikakve veze, da će o tome Hrvatski sabor raspravljati u lipnju. Povodom tvrdnji kako je Vlada donijela odluku o produženju radnog vijeka do 68 godina, zamjenik ministra objasnio je da takvu odluku Vlada ne može donijeti mimo parlamenta. Kad je riječ o spomenutom zakonu bilo bi pretenciozno i neodgovorno ocjenjivati što će biti u drugom čitanju.

Kad je riječ o spominjanih 100 kuna plus 6 posto, to je već, prema Večernjaku, ukinuto, iako je zakon na snazi do 31. prosinca. Prognoziranje takve vrste daje jednako pravo i prognozerima koji kažu da neće biti ukinuto, napomenuo je Bože Borko Žaja, dometnuvši kako optimizam takve vrste ima, prema dijelu Izvješća, i osnove. Jer, kad je riječ o naplati doprinosa i obvezama Proračuna prema Zavodu, valja upozoriti da Proračun sudjeluje u razlici između doprinosa i mirovina 5 posto - sve ostalo su obveze Proračuna prema mirovinama koje ne spadaju u generacijsku solidarnost. Radi se na pripremi analize i kontrole uplate doprinosa i zadržavamo optimizam da će se uspjeti smanjiti i tih pet posto, što, dodao je zamjenik ministra rada, dakako ovisi prije svega o stanju u gospodarstvu.

On je zatim, povodom upita o mirovinskoj reformi, najavio uvođenje nultog stupa mirovinskog osiguranja za osiguranje odgovarajuće razine socijalne sigurnosti starijim osobama koje nisu obuhvaćene mirovinskim osiguranjem, kakvih ima mnogo u poljoprivrednim krajevima. Morat će se, uz to, redefinirati, po što je moguće jasnijim kriterijima, najniža mirovina koja će zbog niskih plaća donositi naravno niske mirovine.

Morat će se, nadalje, razmotriti najviša osnovica za plaćanje doprinosa (kako bi se riješilo pitanje najviše mirovine i mogućnost njezina ukidanja ili drugačijeg određivanja) te zaustavljanje pada razine mirovina (što podrazumijeva dodatak od 100 kuna plus 6 posto).

Morat će se preispitati mirovine ostvarene pod povoljnijim uvjetima, za koje se mjesečno izdvaja 700 milijuna kuna. Jedno od ključnih pitanja je preustroj Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Na kraju izlaganja zamjenik ministra rada rekao je da su teškoće u mirovinskom osiguranju započele osamdesetih godina i da su ponajprije vezane uz stanje u gospodarstvu te da je pitanje okretanja smjera kad je riječ o omjeru zaposlenih i nezaposlenih te omjeru količine doprinosa proces koji neće završiti brzo.

Ispravci navoda

Ispravljajući navode, **Dario Vukić** je najprije pojasnio da nije govorio o korelaciji između ovog izvješća i strategije razvoja mirovinskog sustava države već o zakonu i isti tjedan se desilo da Vlada donese strategiju i predloži izmjene i dopune Zakona o mirovinskom osiguranju. Pitao je jesu li u korelaciji zakon i

strategija jer često nije tako pa otud izmjene i dopune zakona. Drugim je ispravkom osporio podatak da se za mirovine po posebnim uvjetima plaća 700 milijuna kuna. Obrazloženo - jer to godišnje iznosi 3 milijarde 649 milijuna, što je duplo više od onoga što je rečeno.

I **Ivan Šuker (HDZ)** imao je dva ispravka. Na tvrdnju da se samo iz Proračuna izdvaja 5 posto, upozorio je da je manjak Mirovinskog fonda lani bio 9,5 milijardi, dok je ukupan manjak izvanproračunskih fondova 15,5 milijardi, a bit će još veći. Trebalo bi, dakle, precizirati što je tih 5 posto, jer je daleko bitnije ono što se plaća iz velikoga deficita Državnog proračuna te daleko opasnije to što su izvanproračunski fondovi nadmašili izvorne prihode Državnog proračuna.

Odgovarajući, **Bože Borko-Žaja** ostao je kod svojih tvrdnji, pojasnivši da je 5 posto razlika između mase skupljene dopinosom i onoga što popunjava fiskalni dio da bi se isplatile mirovine. Još je rekao kako je strategija jedno, zakon u prvom čitanju drugo, a izvještaj o Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje nešto treće.

Nakon još riječ-dvije međusobnog objašnjavanja između Vukića i zamjenika ministra rada, uslijedilo je izlaganje ravnatelja Zavoda, **Srećka Vukovića**. Prihvativši kritiku upućenu Zavodu, on je najprije rekao da je ažurnost još - apsolutno - nezadovoljavajuća (inozemno osiguranje, npr.), iako postoje određeni poslovni procesi gdje je bolja. Jadranki Kosor je obećan pisani odgovor na njezin upit, s čime se ona složila.

Osvrnuvši se na pitanje portfelja, zamjenik ministra je izrazio uvjerenje da će i Zavod i Sabor i Vlada dobiti od

Hrvatskog fonda za privatizaciju izvješće o poslovanju s portfeljom.

Za izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju rekao je da su na tragu strategije dijelom, a zatim objasnio čime su potaknute (prvenstveno potrebom usklađivanja sa Zakonom o doprinosima za obvezna osiguranja).

Kad je riječ o (ne)deficitu, on se može sagledati s više razina. Gleda li se samo sa stanovišta ostvarenog od doprinosa riječ je o 58 posto, 2 ili 1,5 posto su prihodi od portfelja i ostali prihodi, a negdje 40-tak posto bi bili prihodi iz Proračuna. Tu se dolazi do onih 100 milijuna mjesečno što je Proračun više dao Mirovinskom zavodu za isplatu mirovina. Kada se tih 100 milijuna stavi u odnos s isplatom svotom koja iznosi približno 2 milijarde mjesečno to je, zapravo, tih 5 posto. Dakle, svakako tih 100 milijuna nije, kako netko reče "tek", rekao je ravnatelj.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: napomenu kako optimističan pomak datuma isplate mirovina (prema desetom u mjesecu) polako vraća povjerenje ljudi u Zavod; tvrdnju da je naplata doprinosa ipak sada bolja (prikupljeno milijardu i 100 tisuća) u odnosu na isto razdoblje prošle godine; upozorenje kako nema očekivanih uplata u drugi stup osiguranja ljudi.

Optimizma ne treba nedostajati, jer sigurno će se, korak po korak, dovesti do toga da mirovine a i stanje gospodarstva budu sve bolji.

Izvješće Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2001. godinu prihvaćeno je većinom glasova (69 "za" i 19 "suzdržano").

J. R.

IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U 2001. GODINI

Hrvatski sabor je jednoglasno (89 "za") prihvatio Izvješće o radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u 2001. godini.

Izvješće je sažetak 105. knjige Ljetopisa o radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u kojoj je detaljno prikazan cjelokupni rad Akademije u 2001. Istaknuto je kako je to bila, u svakom pogledu, uspješna godina na znanstvenom i umjet-

ničkom području, u radu Akademijinih razreda, njezinih zavoda i jedinica, znanstvenih vijeća, na zasjedanjima Akademije, u radu Predsjedništva i njegovih odbora, u nakladničkoj djelatnosti, kao i u građevinsko obnoviteljskim zahvatima na Akademijinim građevinama.

Izvješće se sastoji od: osnovnih podataka o članstvu Akademije, zasjedanja Akademije, rada Predsjedništva

Akademije, zaklada HAZU-a, rada Akademijinih odbora, rada Akademijinih razreda i drugih jedinica, nakladničke djelatnosti i glavnog financijskog izvješća.

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu predložio je Hrvatskom saboru da prihvati Izvješće Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za 2001. godinu.

I **Vlada Republike Hrvatske** smatra da Hrvatski sabor treba prihvatiti ovo Izvješće. Vlada je istaknula i kako je u tekst Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u završnoj fazi usklađivanja. Ono što je posebno istaknuto je prijedlog da se dodatak na mirovinu članova Akademije počne rješavati tek početkom 2003. godine.

U ime Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu raspravu je otvorio **akademik Ivo Šlaus**. Napomenuo je kako je Odbor zaključio predložiti Hrvatskom saboru prihvaćanje podnesenog Izvješća konstatirajući da je Akademija u potpunosti izvršila sve što je bilo predviđeno. Izvješće je ocijenio vrlo visokom ocjenom te je zatražio od Akademije da nastavi svoj izuzetno dobar rad. Obratio se i Vladi predloživši da što prije pronađe rješenje za isplatu dodatka na mirovinu za redovne članove Akademije.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a **Želimir Janjić (HSLs)** osvrnuo se na Izvješće ukazavši na sve njegove značajne dijelove. Smatra dalje kako je iznos od 360 tisuća kuna koliko je u 2001. godini dobio Odbor za međunarodnu suradnju nedostatan za njegov rad te predložio da bi se taj

iznos trebao povećati u svrhu boljeg rada Odbora. Eurointegracije, kaže, na raznim poljima su poželjne za Hrvatsku i sva takva nastojanja Klub zastupnika HSLs-a će podržati. Drži da bi u idućem Izvješću trebalo navesti imena znanstvenika i umjetnika kojima je dodijeljena godišnja nagrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Mišljenja je također da pitanje dodatka na mirovinu do kraja ove godine svakako treba riješiti. Čestitao je potom predsjedniku HAZU-a na svim uspjesima koja, kaže, djeluje 140 godina, dodavši kako će Klub zastupnika HSLs-a sa zadovoljstvom glasovati za prihvaćanje ovog Izvješća.

Ante Beljo (HDZ) je istaknuo da je hrvatski narod iseljenički te smatra kako bi bilo poželjno da Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti više surađuje s iseljenim hrvatskim znanstvenicima koji su članovi mnogih akademija širom svijeta.

Predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti **Ivo Padovan** je rekao da je ponosan na to što je Akademija u ovoj ali i prošloj godini napravila velike poteze. To je kaže, vidljivo iz Izvješća, a zamijetili su i zastupnici. Što se tiče prijedloga o suradnji s hrvatskim znanstvenicima diljem svijeta, rekao je da će propusti

biti ispravljani te da se na tome već radi.

Glede financijske situacije u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti govorio je tajnik Akademije **Slobodan Kaštela**. Zahvalio je na podršci zastupnicima, Odboru za obrazovanje, znanost i kulturu te Klubu zastupnika HSLs-a. Izrazio je neslaganje s prijedlogom Vlade da se pitanje dodatka na mirovinu redovnih članova Akademije počne rješavati tek početkom 2003. godine. Smatra da se tu radi o izigravanju prava, jer Zakon o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti iz 1991. godine rješava to pitanje. Problem je, kaže, u tome što se on ne primjenjuje od 1992. godine. Podržao je prijedlog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu i Kluba zastupnika HSLs-a da se taj Zakon što prije donese s početkom primjene od 1. srpnja ove godine. Istaknuo je da će Izvješće za iduću godinu biti potpunije u skladu s prijedlozima koji su izneseni dodavši kako bi želio da Hrvatski sabor da maksimalnu podršku radu Akademije, svoje najviše znanstvene i umjetničke institucije.

Time je okončana rasprava i jednoglasno (89 glasova) prihvaćeno Izvješće.

M.S.

PRIJEDLOG ODLUKE O IMENOVANJU ČLANOVA UPRAVNOG VIJEĆA HRVATSKE IZVJEŠTAJNE NOVINSKE AGENCIJE

Hrvatski sabor je bez rasprave većinom glasova (69 "za" i 23 "suzdržana") donio Odluku o imenovanju članova Upravnog vijeća HINE u tekstu kako je predložila Vlada Republike Hrvatske.

Vlada je predložila da se za članove Upravnog Odbora Hrvatske izvje-

štajne novinske agencije imenuju: Davorka Stanešić, iz reda zaposlenika u Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji, dr.sc. Nada Zgrabljčić, iz reda stručnjaka za medije, Davor Vašiček, iz reda ekonomsko-financijskih stručnjaka, dr.sc. Jadranko Crnić, iz reda pravnih stručnjaka i mr.sc. Ivan

Rusan, iz reda informatičkih stručnjaka.

Prijedlog su podržali **odbori za Ustav, Poslovnik i politički sustav te za informiranje, informatizaciju i medije.**

M.S.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA

Status hrvatskog ratnog vojnog invalida

Na zastupničko pitanje **Ivana Jarnjaka (HDZ)** u vezi s podacima o broju hrvatskih časnika koji su stekli status hrvatskog ratnog vojnog invalida u prometnim nesrećama - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**.

“Povod postavljanju pitanja bila je izjava Ivica Pančića, ministra hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, na novinarski upit u svezi s presudom Upravnog suda RH po tužbi generala Kakarigija, a na rješenje Vladinog Povjerenstva za postupanje po pravu nadzora koje je imenovanom ukinulo status hrvatskog ratnog vojnog invalida.

Točno je da je dio medija prenio podatak da je oko 80 posto svih časnika ostvarilo status hrvatskog ratnog vojnog invalida po osnovi prometnih nesreća i drugih oblika ozljeđivanja ili bolesti, međutim, taj

podatak je krivo interpretiran. On predstavlja rezultat analize okolnosti stradavanja 37 časnika s generalskim činom koji su stekli status hrvatskog ratnog vojnog invalida na jedan od slijedećih načina: na osnovi ranjavanja 11 - 30%; u prometnim nezgodama 9 - 24%; s ozljedama kralježnice ili glave uslijed detonacije i drugih ozljeda izvan bojišnice 8 - 22%; psihičke bolesti 4 - 11%; ostale bolesti (dijabetes, srce) 3 - 8%; zatočeništvo 2 - 5%.

Slijedom iznijete analize nameće se zaključak da je svega 13 osoba ostvarilo status ranjavanjem u izravnom oružanom otporu agresoru i djelovanju u izravnoj vezi s tim otporom, odnosno zatočeništvom, dok se za ostale to ne može reći, odnosno za njihove okolnosti stradavanja upitno je mogu li se podvesti pod članak 2. stavak 2. citiranog Zakona.

Analizom predmetnih spisa časnika utvrđeno je da su navedene prometne nezgode, ozljede i bolesti sporne zbog nepotpune dokumentacije ili protoka zakonskih rokova ili drugih okolnosti koje ih čine nepravovaljanima prema odredbama Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog

rata i članova njihovih obitelji”.

Vlada RH napominje da je status hrvatskog ratnog vojnog invalida ukinut ili poništen od Vladinog Povjerenstva za postupanje po pravu nadzora ili Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata za 11 generala.

“Prava slika dobit će se nakon prevođenja svih korisnika prava na odredbe Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (“Narodne novine”, broj 94/2001). Prevođenje je proces tijekom kojeg će se pravno ocjenjivati sva dokumentacija iz predmetnog spisa, obaviti liječnički pregledi svih posebno, preispitati pravni osnove za stjecanje statusa i ostalo, što znači ocjenjivat će se svaki dokaz zasebno i svi dokazi zajedno i rezultat toga bit će rješenje utemeljeno na odredbama citiranog Zakona.

Tijekom prevođenja, radi bolje učinkovitosti, neophodno je da Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata surađuje s Ministarstvom obrane i Ministarstvom unutarnjih poslova” - stoji na kraju odgovora.

M. M.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskog sabora